

احمد شاه مسعود او روسان

◀ وسله، نېشه يي توکي او قيمتي ډبرې ▶

راتولونکی او ژباړن: پولاد افغان

Ketabton.com

احمد شاه مسعود او روسان

وسله ، نېشه يي توکي او قيمتي ډبرې

راتولونکی او ژباړن

پولاد افغان

دلوی او بښونکی خدای (ج) په نامه

د کتاب پېژندنه

د کتاب نوم: احمد شاه مسعود او روسان

راتولونکی او ژباړن: پولاد افغان

چاپکال: ۱۳۹۱ ل/۲۰۱۲ ز کال

چاپشمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

د ژباړن سریزه

پر افغانستان باندې د پخواني شوروي اتحاد يرغل او په افغانستان کې د نوموړي هېواد د پوځونو څه کم لس کلن شتون زموږ د هېواد د اوسني تاريخ يو تر ټولو ډېر خونړی پېر گڼل کېږي. د دغه خونړي پېر په اړه گڼ شمېر روسي ليکوالو، په تېره بيا په افغانستان کې د جگړې گډونوالو ډېر کتابونه ليکلي، چې ځينې يې پښتو ته راژباړل شوي او چاپ شوي هم دي. خو په روسيه کې تر اوسه په ځانگړي ډول د جهادي ډگري بولندوی احمد شاه مسعود او روسانو ترمنځ پتو اړېکو په اړه داسې کوم کتاب نه دی چاپ شوی، چې دغه پتو اړېکي دې په بشپړ ډول ډاگيزه او برېښه کړي او فکر نه کېږي چې په راتلونکې کې دې هم دا کار وشي. په دې اړه يوازې ځينو بهرنيو او په دې لړ کې پخپله ځينو روسي سرچينو خپرونې کړې، د بېلابېلو ليکنو (مقالو)، يا هم ځينو مستندو فېلمونو په اډانه کې يې دغه پتو اړېکي افشا کړي دي. په دې کتاب کې هم له همدغو بېلابېلو چاپي او برېښنايي سرچينو څخه توکي راټول شوي او دا کتاب ترې اوډل شوی دی.

هغه لاسوندونه چې په دې کتاب کې راټول شوي، ډېری يې له داسې روسي چاپي او برېښنايي خپرونو څخه دي، چې ناپېيلې يا نيمه ناپېيلې دي، ځکه خو يې د پېښو انځورنه په عيني ډول کړې ده. په دې شمېر کې دا خپرونې گډون لري لکه د روسی «کومپرسانت»، «نېزاويسيمایا گزېته»، د «ورېمیه نووستی»، «کامسامولسکایا پراودا»، «ارگومېنتي نېدېليې»، «اتکریتایا اېلېكترونایا گازېته»، د «مسکوفسکي کامسامولېش»، «نووايا گازېته» ورځپاڼې، د

«پروفیل» اوونیزه مجله، د «یتوګي» مجله، د «سپېخناز-رو» اوپاڼه، د «ار. بي کې» خبرې اژانس اوپاڼه، د «اې. پی. اپن» سیاسي خبرونو اژانس اوپاڼه، د «سېم دنې» اوونیزه خپرونه، د فرغانې خبري اژانس اوپاڼه، د بي بي سي راډیو د روسي څانګې اوپاڼه، د قزاقستان د «کانتینېنت» مجله او داسې نورې نامتو سرچینې.

ما په لومړي سر کې دومره تمه نه درلوده چې زه دې د دغې سکالو په اړه دومره توکي راټول کړای شم، هغه هم له روسي رسنیو څخه، خو زما د یو کال په بهیر کې پرله پسې هلو ځلو او پلټنو بڼه پایله ورکړه او زه وتوانېدم چې د یو کتاب د اوډلو په موخه بنایسته ډېر توکي له بېلابېلو سرچینو راټول کړم.

اړینه ده وویل شي چې په ډېری روسي رسنیو کې مسعود د یو ستر، برجسته شخصیت په ډول انځور شوی. روسي رسنیو له ده څخه ملي اتل جوړ کړی. په روسي رسنیو کې د مسعود لپاره بېلابېل نومونه، ویارلي لقبونه کارول شوي او کاربړي، لکه جنرال مسعود، د طالبانو ضد شمالي ټلوالې پوځي مشر، «د پنجشېر زمری»، «د پنجشېر شپږم زمری» او داسې نور.

په افغانستان کې د پخواني شوروي اتحاد د ناکام سیاست او د شوروي پوځونو له څه کم لس کلن ناکام او خونړي شتون، چې هیڅ ډول کومې پایلې یې ورنه کړې، روسان په دې فکر کې کړل چې د افغانستان په څېر یو وروسته پاتې هېواد او ملت څنګه وکولای شول چې د شوروي په څېر یوې سترې او پیاوړې امپراتورۍ پر وړاندې دومره کلک مقاومت وښيي. شوروي اتحاد د افغانستان د جګړې په مسله کې پر نړیوال کچ ډېر کم راغی او یو نړیوال شرم یې په برخه شو.

پر افغانستان باندې د نوموړي هېواد تېری او د دغه تېري ناکامې پایلې په نړيوالو رسنيو کې په ویتنام کې د امریکا د متحده ایالاتو له پاتې راغلي جگړې سره پرتله شوي. ښکاره خبره وه چې د شوروي اتحاد او راوړسته بیا د روسیې د لوړو سیاسي کړيو لپاره دا پرتله د منلو وړ نه وه. پېښو داسې وښوده چې له افغانستان څخه د شوروي پوځونو تر وتلو وروسته، له افغانستان څخه د کسات اخیستلو پلان او ستراتیجی جوړه شوي وي.

په منځنۍ اسیا او افغانستان کې د روسیې د بهرني سیاست لپاره ارزښتناکه سکالو په دغه سیمه کې د خپل اغېز ساتل او پیاوړي کول وو او ده. روسیې غوښتل چې له یوې خوا د سیمې هېوادونه تر خپل اغېز لاندې ولري، له بلې خوا د افغانستان کړکېچ له خپلې سویلي پولې څخه لري هماغلته په افغانستان کې ساتلی پاتې شي.

پر افغانستان باندې د روسیې د اغېز لپاره اړینه وه چې په دغه هېواد کې داسې مخور کسان خپل لور ته راجلب کړي چې هم په اسانۍ د جلبېدو وړ وي، هم په هېواد کې که د ډېرونه، نو د یو شمېر وگړيو ملاتړ ورسره وي، د دې لپاره چې په راتلونکې کې پرې خپل شوم پلانونه پلي کړي. شورويانو په دې برخه کې په افغانستان کې ان لاد خپل تېري پر مهال خپل کار کړی او ځانگړې ستراتیجی یې جوړه کړې وه. په دې لړ کې احمد شاه مسعود یو له هغو کسانو څخه وو چې روسانو پرې حساب کاوه او دا یې په پام کې نیولې وه چې په دغه هېواد کې خپل شوم پلانونه ده او ده ته ورته کسانو پر مټ پلي کړي.

هغه خونړۍ پېښې چې په افغانستان کې پر ۱۳۷۱ لمريز (۱۹۹۲) ز کال واک وځواک ته د مجاهدينو تر رسېدو وروسته د دغه هېواد په پلازمېنه کابل او نور ټول هېواد کې رامنځته شوې، نه يوازې له افغان ولس څخه، بلکې د روسانو پر گډون د نړۍ له هېڅ يو ولس څخه پټې پاتې نه شوې او پاتې کېدای هم نه شوای. روسان په دې پوهېدل چې دغه خونړۍ پېښې د برهان الدين رباني او د هغه د ډگري بولندوی مسعود د واکمنۍ پر مهال له نورو سيالو جهادي تنظيمونو سره په جگړه کې ترسره شوې، نو ښکاره خبره ده چې د افغان ولس په وړاندې دوی پرې دي او په هېواد کې د دغه خونړي ناوړين ټوله پازه به د دوی او د دوی د نورو سيالو جهادي تنظيمونو پر غاړه وي. د دغو خونړيو پېښو او وحشت په رامنځته کېدو سره نه يوازې نورو جهادي تنظيمونو او د هغوی مشرانو، بلکې مسعود هم لږ و ډېر نوم چې درلود له لاسه ورکړ، د هېواد د خلکو له خوا پرې بېلابېل بد لقبونه او نومونه کېښودل شول او پر وړاندې يې کرکه راپيدا شوه.

روسان په دې پوه شول چې د دوی پخوانی ملگري مسعود نور هغه لږ نوم، چې درلود له لاسه ورکړ، نو يې دې ته ملا وتړله چې د نويېموزېږدي کلونو په نيمايي کې د طالبانو غورځنگ تر راپيدا کېدو وروسته ورسره پټ اړېکي بيا ټينگ کړي، پټې ليدنې کتنې ورسره وکړي، له خپل دې جنگسالار ملگري څخه يو لوی شخصيت جوړ کړي او د افغانستان پر خلکو يې د يو درغلي اتل په توگه وټپي.

د روسيې «راسيسکايا گازېته» ورځپاڼې پر ۲۰۰۱ ز کال د مسعود تر وژنې وروسته په يوه ليکنه کې، چې ليکوال يې رسنوال «ولاديمير سنېگيرېف» وو،

ولیکل: «افغانستان په خپل اوسني تاريخ کې تر ټولو ستر سپه سالار له لاسه ورکړ.»

د ۲۰۰۳ ز کال د سيپټمبر پر ۹ د «پراودا . رو» برېښ ورځپاڼې په «دوه کاله بې مسعوده» ليکنه کې څرگنده کړه: «که چيرې مسعود ژوندی پاتې وای، د طالبانو کار به يې اوس ورختم کړی وای.»

روسي رسنوال «پاول بوداکيموف» په خپله يوه ليکنه کې، چې «لومړی پنجشېر» نومېده وليکل: «احمد شاه مسعود د ميليونونو افغانانو لپاره يو سپېڅلی شخصيت وو.»

په دې ډول په نورو گڼ شمېر ورځپاڼو، مهالنيو، ټلويزیوني چینلونو کې نورې ډېرې داسې خپرونې خپرېدې او خپريزې چې په هغوی کې له يوه ډگري بولندوی او جنگسالار څخه يو سپېڅلی شخصيت، تر ټولو پياوړی پوځي، سپه سالار او اتل جوړيږي او نږدې دی چې د فرانسې مارشال دېگول، د هند مهاتما گاندي، او د سویلي افريقا جمهوريت نېلسن مانډېلا ترې جوړ کړي. په روسیه کې له مسعود څخه د شخصيت جوړولو کمپاين اوس هم روان دی او د دې کار لپاره د ده د وژنې کلنی تلين ښه پلمه ده.

له يو ډگري جنگسالار بولندوی څخه د اتل جوړولو کمپاين د افغانستان په جمیعت گوند کې هم روان وو او دی. مور او تاسې يې په خپلو سترگو ليدلای شو چې په مصنوعي ډول له مسعود څخه د شخصيت جوړولو هلو ځلو څومره افراطي بڼه غوره کړې ده. په افغانستان کې په تېره بيا په پلازمېنه کابل کې نږدې په هرواڼت، په هره لويه څلورلارې، هره لويه موسسه او نږدې هر دوتر کې د

مسعود بې شمېره ځورند انځورونه سړي ته په پخواني شوروي اتحاد کې د ولادیمیر لېنین بې شماره مجسمې او انځورونه په یاد راوړي. په شوروي اتحاد کې کمونیستي زورواک رژیم له لېنین څخه د شخصیت کېش جوړ کړی وو. په هره لویه دولتي موسسه یا د هغې په مخ کې به د لېنین پټۍ (مجسه) ولاړه وه. د هر ښار په مرکزي برخه کې به د ده پټۍ جوړه شوې وه. د هر ښار لوی او مرکزي واک به د لېنین په نامه یادېده. خو کله چې پر ۱۹۹۱ ز کال شوروي اتحاد له منځه ولاړ او پر ځای یې ۱۵ خپلواک دولتونه رامنځته شول، نو نه یوازې چې په پخوانیو شوروي جمهوریتونو کې، بلکې پخپله په روسیه کې د لېنین ټولې پټۍ ړنگې او له منځه یووړل شوې، یوازې په یو نیم ځای کې یې کومه یوه نیمه پټۍ پاتې ده.

مسعود پر افغانستان باندې د پخواني شوروي اتحاد د یرغل او د افغانانو د مقاومت پر کلونو له شورویانو سره روغه جوړه وکړه او له هغوی سره یې پټه دوستي ټینګه کړه. مسعود یو داسې پټ پلان درلود چې د روسانو او ایرانیانو په مرسته د افغانستان په شمال کې د «مسعودستان» په نامه یو داسې تاجک ژبی دولت جوړ کړي چې پښتانه پکې نه وي. په دې ډول افغانستان دوه ټوټې او کمزوری کړي. په دې کتاب کې په دې اړه ځینې لاسوندونه راغلي او لوستونکي به یې ولولي.

مسعود لا د جهاد پر کلونو له روسانو سره د همکارۍ ژمنه وکړه او له هغوی څخه یې دا هیله وکړه چې د گلبدین حکمتیار د اسلامي گوند او ځینو نورو سیالو جهادي تنظیمونو پر ضد له ده سره مرستې وکړي. په دې ډول یې د خپل

هېواد او هېودوالو پر ضد د يو بهرني يرغلگر هېواد او يرغلگر پوځ ملگرتيا خپله کړه. مسعود او د ده نورو ملگريو د ۱۳۷۱ لمريز (۱۹۹۲) ز کال په پسرلي کې د هېواد مشر ډاکتر نجيب الله د حکومت له کمزورۍ نه په کار اخيستني سره، د دغه حکومت د يو شمېر ياغي جگپوړيو چارواکيو او جنرالانو په مرسته د ملگرو ملتو سازمان د سولې پلان شنډ کړ او له دې لارې يې وکولای شول چې پر کابل يرغل وکړي.

په دې کتاب کې راټول شوي او راژباړل شوي لاسوندونه دا په ډاگه کوي چې د پخواني شوروي اتحاد د دفاع وزارت د ستر درستيز د کشف او پوځي څارگرۍ دوه افسران له مسعود سره د پټو اړيکو ټينگولو ته گومارل شوي ول. له دغو دوو افسرانو څخه يې يو ډگرمن «اناتولي تکاچيوف» او بل ډگرمن «دميتري وبرټېنيکوف» ول. «اناتولي تکاچيوف» چې کله لومړی ځل د ۱۹۸۲ ز کال د جنوري پر لومړۍ نېټه له احمد شاه مسعود سره په پنجشېر کې پټه ليدنه کتنه وکړه، نو بيا يې په دې اړه د شوروي اتحاد دفاع وزارت ته رپوټ ورکړ. دی په دې اړه داسې وايي: «ما د شوروي سوسيالستي جمهوريتونو د اتحاد د دفاع وزارت لومړي مرستيال «س. سوکولوف» ته، له احمد شاه سره د کار کولو د پايلو د رپوټ ورکولو پر مهال وويل چې مسعود د کارمل د حکومت پر وړاندې د وښمانه چلند لري. «سوکولوف» وپوښتل: «په افغانستان کې له چا سره کېدای شي چې سپری جوړ راشي؟» ما په ځواب کې ورته وويل چې په هېواد کې تر ټولو ډېر اغېزمن او با اتوريتته سپری احمد شاه دی او له ټاکليو شرايطو سره کېدای شي چې سپری ورسره جوړ راشي.»

جنرال «وارپنيکوف» د يوې روسۍ ورځپاڼې له رسنوال سره په مرکه کې د مسعود په اړه ويلي وو: «دی د دولت د کچې سړی دی. له ده سره سړی کولای شي سمې خبرې وکړي او سړی ورسره جوړ راشي.» (دا مرکه په همدې کتاب کې لوستلای شئ. ژ)

د هېواد او ټولني لپاره يو څوک هغه مهال شخصيت کېدای، برجسته کېدای، يا هم اتل کېدای شي چې خپل هېواد او ولس ته يې په رښتيا هم ستر او نه هېرېدونکي خدمتونه کړي وي. نن ورځ په هېواد کې دننه د مسعود ټول واکمن پلويان همدا نارې وهي چې دی يو ملي اتل دی. خو هيچا هم تر اوسه دا ثبوت نه کړه چې هېواد او ټولني ته د کوم خدمت په مقابل کې ده ته دا اتلولي ورکړ شوې؟ د ده او رباني د واکمنۍ پر مهال نه يوازې چې يو پول هم نه دی جوړ شوی، بلکې هغه څه چې شتون يې درلود هغه ټول له بېخه او بنسټه ړنگ او ويجاړ شول. ده له خپل استاد رباني سره د څلور کلنې واکمنۍ په بهير کې په هېواد کې له نورو سيالو وسله والو جهادي تنظيمونو سره د واک وځواک پر سر خونړيو جگړو کې په لسگونو زره بې گناه خلک په وينو کې ولمبول. هغه وحشت چې په افغانستان کې په څلور کلنه (۱۹۹۲-۱۹۹۶) جهادي واکمنۍ کې پر دغه هېواد او د دغه هېواد پر غمځپلي ولس تېر شوی د هيچا د هېرېدو نه دی او زموږ د هېواد تاريخ به يې هم په خپله حافظه کې د همدې ډول يو پېر په توگه ثبت کړي.

نن ورځ د مسعود او د هغه د سيالو تنظيمي ډلو د کړنو په اړه گڼ شمېر لاسوندونه شتون لري چې ځينې يې چاپ شوي او ځينې نور يې د وخت انتظار

باسي. سربېره پر دې، زموږ درانه هېوادوال او لوستونکي کولای شي، د دې موضوع په اړه د انټرنېټ په «یوتوب» کې پر لیکه شوي مستند فلمونه هم وگوري. دا فلمونه په دې وروستیو کلونو کې پر لیکه شوي او ښه غږیز او انځوریز لاسوندونه دي. د دغو مستندو فلمونو برېښنایي پټې په لاندې ډول دي:

-Afghanistan war Kabul 1992

-Kodata-e 1371

-Afghanistan, Kabul/war 1992, Babrak Karmal KGB & ISI

-Kodata 1992/1371- درامتداد فاجعه سقوط

-Kodata e 1992-۱۳۷۱- صحنه های از جریانات کودتای

-Dr.najibullah د ۱۳۷۱ کال د کودتا جریان

همدا راز اړینه ده وویل شي چې پر ۲۰۰۹ ز کال د روسیې د «رېن . ټي . وي» ټلويزیوني چینل له خوا د احمد شاه مسعود او روسانو تر منځ د پټو اړیکو په اړه یو نوی مستند فلم جوړ شوی. دغه فلم په نوموړي ټلويزیوني چینل کې ښودل شوی او پر ۲۰۱۰ ز کال په یوتوب کې هم پر لیکه شوی دی. فلم په روسي ژبه دی چې پېنځه برخې لري او ښایي چې تر اوسه پښتو یا دري ژبې ته نه وي راژباړل شوی. په یوتوب کې د دغه فلم برېښنایي پټه داسې ده:

Ahmad Shah Massoud - док.фильм Ахмад Шах Масуд

د مسعود له ټول هويت سره سره چې خلکو ته څرگند دی، د «افغان نیوز» خبري اوبپانې له خبرونو سره سم، پر ۲۰۰۲ ز کال د لويې جرگې په ترڅ کې افغان هېواد مشر حامد کرزي ده ته د ملي اتل لقب ورکړ او د مړينې تلين يې هر کال په هېواد کې لمانځل کېږي. دا چې بناغلي حامد کرزي دا کار د کومو بهرنيو يا کورنيو فشارونو لامله، د مصلحتونو پر بنسټ او يا يې هم په خپله خوښه کړی کوم توپير نه لري. خو دا ښکاره ده چې ده مسعود ته د دې لپاره د اتلولۍ لقب ورکړی چې له پلويانو څخه يې غوږونه ارام وي، په ارامۍ سره د افغانستان پر پلاز پاتې شي او خپله واکمني وکړي. دا په بشپړه توگه يو بې نياوه (غیر عادلانه) گام، له هېواد، ټولنې او تاريخ سره جفا او خيانت دی. د حامد کرزي دغه پرېکړه د افغان ولس له سخت منفي غبرگون سره مخ شوي او غندل شوي ده.

هېواد مشر حامد کرزي په لومړيو کلونو کې په هر ځای کې، په هره وينا کې همدا نارې وهلې چې غواړي هېواد او ټولنه له جنگسالارۍ څخه وژغوري، خو د کړن په ډگر کې هر څه معکوس پلي شول. نن ورځ موږ ټول افغانان په خپلو سترگو وینو چې په هېواد کې واک و ځواک د احمد شاه مسعود د ملگريو او يا هم هغه ته ورته جنگسالارو په لاس کې دی. حکومت د همدغه پرونيو تش په نامه جهادي مشرانو او ډگري بولندويانو له خوا په بډي خوړلو او فساد کې ښکېل او افغان ولس يې يرغمل کړی دی. زموږ رسنۍ او هېوادوال د حکومتي چارواکيو له ډاره سپين ويل نه شي کولای. په هېواد کې له ځينو برياليتوبونو سره سره چې رامنځته شوي، يوه مافيايي فضا واکمنه ده.

د افغانستان د وزیرانو شورا، ولسي جرگې او مشرانو جرگې سر کال د وږي د میاشتي ۱۸، چې د مسعود د وژنې ورځ ده، په هېواد کې د شهیدانو د ورځې په نامه نه، بلکې یوازې د یو کس یانې مسعود په نامه ونوموله. په دې اړه د لوستونکیو پام د پڅواک خبري اژانس دوو خبرونو ته رااړوم:

ولسي جرگې خپله پر پکړه ماته کړه

خبريال اباسين زهير. ۲۰۱۲ / ۵ / ۱۹

کابل، پڅواک، ۱۳۹۱ لمریزد غويي ۳۰

ولسي جرگې خپله پر پکړه ماته کړه او د وږي ۱۸مه يې د «ملي اتل شهيد احمد شاه مسعود او شهيدانو ورځې» په نوم ونوموله.

ولسي جرگې د غويي پر ۲۷ مه د وزیرانو شورا هغه مصوبه رد کړه چې له مخې يې د وږي ۱۸مه د احمد شاه مسعود په نوم نومول شوې وه او دغه ورځ ملي رخصتي وه. جرگې د غويي په ۲۷مه د رایو په اکثریت پر پکړه کړې وه، چې د وږي ۱۸مه دې د «شهیدانو ورځې» په نوم ونومول شي او عمومي رخصتي دې وي.

احمد شاه مسعود د ۱۳۸۰ کال د وږي په ۱۸مه په تخار ولایت کې د دوو عربو له خوا په خانمرگي برید کې ژوند له لاسه ورکړ او وروسته په لویه جرگه کې د ملي اتل لقب ورکړل شو.

د ولسي جرگې په نننۍ عمومي غونډه کې د کابل استازي محمد يونس قانوني وويل چې د ملي يووالي په موخه بايد د احمد شاه مسعود نوم په کليزه کې شامل کړای شي. قانوني زياته کره چې د تېرې ورځې په پرېکړه کې يو شمېر وکيلان سهوه شوي دي. هغه وايي: «وکيلانو فکر کړی چې د شهيدانو د ورځې سره د احمد شاه مسعود نوم هم شامل دی، ځکه يې مثبتې رايه ورکړې ده.»

د قانوني دا غوښتنه په داسې حال کې ده، چې د ولسي جرگې د داخلي دندو د اصولو په ۲۷ ماده کې راغلي: "د جرگې د يو ثلث حاضر و غړيو په غوښتنه او د ټولو غړيو د دوو ثلثو په تصويب هغه موضوع، چې وړاندې ولسي جرگې تصويب کړې وي تعديل او يا له منځه تلای شي."

قانوني په داسې حال کې، چې د جرگې په نننۍ غونډه کې ۱۲۹ تنه حاضر وو او د ټولو غړيو دوه ثلثونه پوره کوي، وويل: "د دې لپاره، چې ملي يووالی ساتلی وي پروانه کوي که د کورنيو دندو اصول پرې مات شي."

په ولسي جرگه کې د ننگرهار استازې ارين يون غوښتل چې د قانوني پر خبرو نيوکه وکړي، خو په جرگه کې د تخار استازي رييس عبدالباقي ملک زاده د ميز په ډبولو سره د يون خبرې پرې کولې. په دغه جرگه کې د پکتیکا استازې ناجیه بابکر خېل ارگونوال له ملک زاده څخه غوښتنه وکړه چې د مېز په ډبولو سره دې مزاحمت نه کوي، ترڅو يون خپل اعتراض وړاندې کړي.

وروسته د تالار په منځ کې شور ماشور جوړ شو، امنيتي کسان هم د غونډو تالار ته ننوتل، خو د محمد يونس قانوني په غوښتنه شور ماشور غلی شو.

د ولسي جرگې لومړي مرستيال ظاهر قدیر، چې نننۍ غونډه یې تر مشرۍ لاندې جوړه شوه وویل: «احمد شاه مسعود یوازې د پنجشیرنه، بلکه د ټول افغانستان شهید دی.» ده زیاته کړه، هغه کسان چې غواړي د مسعود نوم دې بیرته په کلیمه کې داخل شي شنه کارتونه دې پورته کړي.

د اداري پلاوي د معلوماتو له مخې، په جرگه کې له ۱۲۹ حاضر وکیلانو څخه ۱۲۸ تنو شنه کارتونه پورته کړل. یوازنی وکیلې، چې سور کارت یې پورته کړی و، په دغه جرگه کې د ننگرهار استازې ارین یون وه. یون پښواک خبري اژانس ته وویل چې د ولسي جرگې نننۍ پرېکړه د دې جرگې د داخلي دندو خلاف کړې ده. یون پرته له دې چې د چا نوم واخلي، وویل: "د دې پرېکړې د کولو لپاره د جمعې په شپه میلستیاگانې شوې، پیسې ویشل شوې او نورې وعدې ورکړل شوې دي." «

د کار ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو وزارت د معلوماتو له مخې، د وږي ۱۸ مه د ۱۳۹۰ کال د مرغومي پر ۱۱ مه د وزیرانو شورا د پرېکړې له مخې د "ملي اتل شهید احمد شاه مسعود" په نوم ونومول شوه او دغه ورځ عمومي رخصتې شوه. سرچینه زیاتوي، د وزیرانو شورا د پرېکړې له مخې هغه اوونۍ هم د شهیدانو په نوم یاده شوه چې د وږي ۱۸ مه په کې راځي.

مشرانو جرگې هم د وږي ۱۸ مه د احمد شاه مسعود او

شهیدانو ورځې په نوم تایید کړه

کابل، پښواک د ۱۳۹۱ لمریز کال د غبرگولي ۷

مشرانو جرگې هم تایید کړه چې د وږي ۱۸ دې د "ملي اتل شهید احمدشاه مسعود او شهیدانو ورځې" په نوم ونومول شي او عمومي رخصتي دې وي.

د وزیرانو شورا تېر کال د مرغومي په میاشت کې پرېکړه وکړه چې د کار د قانون په ۴۱ ماده کې دې ورزیاته شي چې د وږي ۱۸ دې د "ملي اتل شهید احمدشاه مسعود او شهیدانو ورځې" په نوم ونومول شي او عمومي رخصتي دې وي. د وزیرانو شورا د دې مصوبې له مخې هغه اوونۍ دې هم د شهیدانو په نوم یاده شي چې د وږي ۱۸ په کې راځي.

خو ولسي جرگې د غويي په ۲۷ پرېکړه وکړه چې د وږي ۱۸ دې د "شهیدانو ورځې" په نوم ونومول شي، عمومي رخصتي دې وي او هغه اوونۍ دې هم د شهیدانو د اوونۍ په نوم شي چې د وږي ۱۸ پکې راځي.

ولسي جرگې د غويي په ۳۰ خپله پرېکړه ماته کړه او د وږي ۱۸ یې بېرته د "ملي اتل شهید احمدشاه مسعود او شهیدانو ورځې" په نوم ونوموله.

په مشرانو جرگې کې هم نن ځیني کسانو ویل چې دغه ورځ دې د "شهیدانو" په نوم ونومول شي خو ځینو نورو د ولسي جرگې د پرېکړې ملاتړ کاوه. په دغې جرگه کې د کندهار استازي حاجي امان الله وویل چې افغانستان ډېر شهیدان ورکړي او که یوازې د یو شهید نوم یادېږي دا به ملي یووالې ته زیان ورسوي. د هغه په وینا، د وږي ۱۸ دې د افغانستان د ټولو شهیدانو په نوم ونومول شي.

امان الله زياتوي: "د هر شهيد لپاره که يوه يوه ورځ رخصت اعلان کړو اخر به ټولې ورځې رخصت شي او دولت ته به د کار يوه ورځ هم پاتې نه شي."

په دغې جرگه کې د هلمند استازی شېر محمد اخندزاده هم وايي چې د شهيدانو ورځ بايد د يو کس لپاره ځانگړې نه شي؛ ځکه افغانستان په ميليونونو شهيدان ورکړي دي. هغه زياتوي: "که چېرې د يو کس په نوم د شهيد ورځ نوموو، د احمدشاه مسعود پر ځای بايد د استاد رباني په نوم يوه ورځ ونومول شي؛ ځکه چې رباني د مسعود رهبر وو."

وروسته د مشرانو جرگې په نښې غونډه کې له حاضر و ۵۳ تنو څخه يې ۲۹ رايه ورکړه چې د وږي ۱۸مه دې د "ملي اتل شهيد احمدشاه مسعود او شهيدانو ورځې" په نوم ونومول شي. مشرانو جرگې هم تاييد کړه چې دغه ورځ دې عمومي رخصتي وي او هغه اوونۍ دې هم د شهيدانو د اوونۍ په نوم ياده شي چې دغه ورځ په کې راځي.

له پورتنیو خبرونو څخه څرگنده شوه چې په هېواد، حکومت او پارلمان کې واک د داسې کسانو په لاس کې دی چې تر پروڼه پورې د جهادي مشرانو او بولندويانو په نامه يادېدل، خو له اړه جنگسالاران دي او هويت يې زموږ ټولو افغانانو ته څرگند دی. هغه کومې پرېکړې چې دوی غواړي پلې شي او د دوی په گټه وي، هغه د مېلمستياوو، پيسو او ان وسلې په زور هم په خلکو منلای شي.

دلته به د مسعود په اړه د افغانستان د تاريخ حکم ته د درنو لوستونکيو پام راواړوو:

د مسعود په اړه د افغانستان د تاریخ حکم

اسد الله جلال، کابل

د افغانستان په معاصر تاریخ کې که یوازې دوه-درې څېرې هم داسې وي چې زموږ د ویاړلي وطن د تاریخ پانې پرې شرمېدلی شي، بې له شکه چې یوه دغسې څېره د احمد شاه مسعود ده.

نن چې د سپټمبر نهمه نېټه او د دغې څېرې د مرگ له کالیزې سره برابره ده، زموږ نږدې ټول هېوادوال د هغه په مرگ اوبسکې نه تویوي، دا ځکه چې هغه د خپل واک د ټینګښت لپاره د ډېرو بېګناه افغانانو وینې او اوبسکې بهولې دي.

هغه د شوروي په وړاندې د افغانانو د سپېڅلي مقاومت په جگړو کې ستر خیانت وکړ او د جهاد او مقاومت په هماغو گرمو او اورنیو شېبو کې یې له روسانو سره نه یوازې دا چې د ورورۍ تړون لاسلیک کړ، د افغان مقاومت د نورو ټولو ډلو په ځپلو او له منځه وړلو کې یې هم ورسره د بې درېغه ملاتړ رسمي ژمنه وکړه چې له نېکه مرغه ټول هغه اسناد چې خپله روسانو هم خوندي کړي او بیا بیا خپاره کړي دي.

په راوړسته کې د ملګرو ملتونو د سوله ییز پلان د شنډولو لپاره د هغه او یو شمېر کمونیستي او ستمي کړیو توطیئه د افغانستان د داسې بربادۍ سبب شوه چې ټول افغانان یې له نږدې څخه شاهدان وو او لا دي. د هغه او ملګرو له برکته یې ټول افغانستان په کنډواله بدل شو او یوازې په کابل کې پنځوس زره بې ګناه افغانان ووژل شول. نوموړی په افغانستان کې د قومي او ژبنۍ تفرقي او کرکې

مؤسس او قهرمان دی او له همدې امله یې ټول افغانان د افغانستان د ملي خائن په توګه پېژني.

دا چې سر کال هم په کابل کې ځینو ځانګړيو ډلو او حلقو د بېلابېلو موخو او یا د مصلحتونو له مخې د هغه درواغجنې لمانځنې وکړې، زموږ د خلکو کرکه یې د هغه په وړاندې نوره هم زیاته کړه. کاشکې د مسعود پېژندنې په داسې غونډو او سیمینارونو کې د وطن ریښتینو بچو او د تاریخ خپرونکو ته هم د څه ویلو موقع ورکړل شوې او د سردامن تضمین یې شوی وای، بیا به نو زموږ خلکو ته داسې خبرې او کړه وړه یې په ښه توګه برېښل شوي وای.

زموږ ولس د دومره کمزورې تاریخي حافظې لرونکی نه دی چې خپل ریښتیني اتلان او درواغجن اتلان سره جلا نه کړای شي.

که خدای (ج) کول ډېر ژر به د داسې ملي خاینانو یادښنې پنگې او تصویرونه به یې د وطن د اصیلو بچو په لاسونو د اور د لمبو خوراک شي او دا به د مصلحتونو خبره نه وي، دا د افغانستان د تاریخ حکم دی.

دغسې یو حکم نن په کابل کې د افغانستان د یو ګڼ شمېر تاریخ پوهانو په یوه پټه غونډه کې د احمد شاه مسعود په هکله صادر شو او غواړو چې د هېواد په دننه او بهر کې ترې ټول هېوادوال خبر کړو. د تاریخ دغه حکم وایي:

مسعود د افغانستان د تاریخ یو ملي خاین دی، هغه د پردیو یو غلام و او غلامان هیڅکله هم نه دي اتلان شوي. هغه په افغانستان کې د ملي تفرقي اتل او د افغانستان د ملي وحدت غلیم و.

کابل_ د ۱۳۸۳ کال د سنبلې ۱۹

د ۲۰۰۴ کال د سپټمبر نهمه

له لراو براو پياښي څخه

د افغانستان د تاريخ دغه حکم په ځينو اوبپانو کې خپور شوی او گڼ شمېر لوستونکي ترې خبر هم دي. دلته يې متن ځکه اړين وبلل شو چې د دې کتاب له موضوع سره ټينگ تړاو لري او د هغو هېوادوالو لپاره د يو ځل بيا خبرتيا په توگه هم دی چې تېروتي دي، تر اوسه يې لا زموږ د هېوادني او سمهاله تاريخ پېښې سمې، رښتونې او عيني نه دي شنلې.

اړينه ده وويل شي چې د دې کتاب په دويمه برخه کې په نيشه يي توکيو او د هېواد د قيمتي ډبرو، په تېره بيا پنجشېر زمرود په را ايستنه او سوداگري کې د مسعود لاس لرلو په اړه توکي راغلي دي. په کتاب کې ټول راټول شوي لاسوندونه له بشپړې امانتدارۍ سره راژباړل شوي چې درانه لوستونکي يې د لوست لپاره رابولم. هيله من يم چې د ټولو لپاره به گټور واقع شي.

زموږ په جگړه ځپلي هېواد افغانستان کې د يوې تلپاتې سولې په هيله.

په درنښت

د ۱۳۹۱ لمريز کال د وږي ۱۲

د ۲۰۱۲ ز کال د سپټمبر ۲

لومړۍ برخه

احمد شاه مسعود او روسان

د مسعود لنډه پېژندنه

احمد شاه مسعود (۱۹۵۳ ز-د ۲۰۰۱ ز کال د سپټمبر ۱۰) يو افغان ډگري بولندوی او د برهان الدين رباني د واکمنۍ پر مهال د افغانستان د دفاع وزير وو. مسعود د ده لقب وو چې په عربي ژبه کې د «نېکمرغه» مانا لري. دا لنډ نوم ده پر ۱۹۷۵ ز کال د خان لپاره غوره کړی وو، هغه مهال کله چې ده د پنجشېر په دره کې د هغه مهال افغان حکومت پر ضد بغاوت وکړ.

مسعود پر کام تاجک وو. دی د پنجشېر ولسوالۍ د جگد لک په کلي کې د ډگروال دوست محمد په کور کې زېږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې يې د کابل په استقلال لېسه کې پای ته رسولې. پر ۱۹۷۳ ز کال د کابل د پولي تخنيک انستيتوت د ودانيزو چارو په پوهنځي کې شامل شو، خو پر ۱۹۷۳ ز کال د شاهزاده داود خان تر کودتاه وروسته د پاکستان پېښور ته کډوال شو او هلته له اسلامي اپوزيسيون، چې مشري يې برهان الدين رباني کوله، سره يو ځای شو.

پر ۱۹۷۵ ز کال يې په پنجشېر کې په هغه ناکام پاڅون کې برخه واخيسته چې د داود خان پر ضد شوی وو. د دغه پاڅون د ناکامۍ په پايله کې مسعود پر پښه تپي او د جوارو په پټيو کې يې ځان پټ کړ. د پلټنې پر مهال يې سرتېري پر

څنگ تېر شول، خو دی یې ونه موند، بخت یې ملگری وو او د سرتېرو له نېونې یې وکولای شول چې ځان وژغوري.

مسعود پر ۱۹۸۸ ز کال د خپل نږدې مرستندوی له لور سره واده وکړ، په پایله کې یې شپږ اولاده وزېږېدل چې د هغوی له شمېر نه یې یو زوی دی چې احمد نومېږي او د ایران د مشهد په ښار کې یې زده کړې کړې دي.

دا خبره ټولو ته څرگنده ده چې مسعود پر ۱۹۸۲ ز کال (یاني په شوروي اتحاد کې د اندروپوف د واکمنۍ په لومړیو کې) له شوروي پوځونو سره روغه جوړه وکړه.

ده له رباني سره په گډه د افغانستان د اسلامي جمعیت گوند مشري کوله. دغه گوند د ۱۹۹۰ ز کلونو په لومړیو کې اعلان وکړ چې غواړي د افغانستان په شمال کې یو داسې بېل دولت جوړ کړي چې پښتني نه وي، یاني پښتانه پکې نه وي.

پر ۱۹۸۹ ز کال له افغانستانه د شوروي پوځونو تر وتلو وروسته یې د افغانستان شمال ختیځه سیمه لکه پروان، تخار، بغلان، بدخشان سیمه تر خپل لاس لاندې وگڼله، د دغې سیمې پلازمېنه یې تالقان وټاکه او هغه یې د «مسعودستان» په نامه ونوموله. دغې سیمې خپل حکومت، خپلې پیسې او وسله وال پوځ درلود چې شمېر یې ۲۰ (شپېتو زرو) ته رسید.

پر ۱۹۹۲ ز کال د مسعود او دوستم ځواکونو کابل ونيو، د نجیب الله حکومت یې راوپرزاوله او مسعود د دفاع وزیر شو. په همدغه وخت کې یې له گلبدین

حکمتیار سره، چې دا مهال کابل ته نږدې ځای پر ځای وو، مخامختیا او ډغرې پیل شوې.

د ۱۹۹۴ ز کال په جنوري کې گلبدین حکمتیار له دوستم سره یو ځای په یوه اتحاد کې پر کابل باندې واک وځواک ته در سپدو په خاطر له احمد شاه مسعود سره پوځي جگړه بیزه مخامختیا پیل کړه. [ایا په دغه جگړه کې د احمد شاه مسعود گډون د واک ځواک په خاطر جگړه نه وه؟ ټولو افغانانو ته څرگنده ده چې د دغې جگړې او په هغې کې د لسگونو زرو افغانانو د وژنې پازه نه یوازې د نورو، بلکې د مسعود پر غاړه هم ده. ژ.]

وروسته تر هغه کله چې پر ۱۹۹۲ ز کال په افغانستان کې مرکزي واکمني د طالبانو لاس ته ورغله، «مسعودستان» بیا په پښو ودرېد او د شمالي ټلوالې په تشکیل کې شامل شو. د شمالي ټلوالې مشري احمد شاه مسعود په خپل لاس کې واخیسته. [دا خبره هم د روسي سرچینې مبالغه ده چې کړې یې ده. په شمالي ټلواله کې داسې مشران هم ول چې د احمد شاه مسعود مشري یې کورت نه منله. دغه ټلواله د څو ډگري خپلواکوا یا نیمه خپلواکو جهادي بولندویانو یو اتحاد ته ورته کوم څه وو. ژ.]. مسعود له ۱۹۹۹ ز کاله راهیسې له سي. ای. ای سره ټینګه همکاري درلوده.

د ۲۰۰۱ ز کال د سپټمبر پر ۹ د مرکې پر مهال پر احمد شاه مسعود ځانمرګي برید وشو. ځانمرګو برید کوونکیو ځانونه د رسنوالو (ژورنالیستانو) په بڼه چمتو کړي ول، چاودېدونکي توکي یې په ویډیويي کمره کې پټ کړي ول. تر چاودنې وروسته مسعود سخت ټپي شوی وو چې د دې بلې ورځ، یانې سپټمبر

پر ۱۰ مې شو. پر راتلونکي لنډ مهال د امریکا متحده ایالاتو او د هغوی د متحدينو له خوا په افغانستان کې د ترهگری ضد عملیات پیل شول چې د شمالي ټلوالي ځواکونو يې هم ملگرتيا وکړه. په پایله کې د طالبانو واکمني پای ته ورسیده او «مسعودستان» هم له منځه ولاړ.

۲۰۱۱ ز کال، د اپرېل ۲۲، روسی برېښنايي پوهنغونډ (۱)

«زما د ایجنټانو په شمېر کې شوروي جنرالان هم شامل

ول»

له مسعود سره د نامتو روسي رسنوال «ولادیمیر سنېگیروف» مرکه:

[...] مسعود لاشل کلن شوی هم نه وو چې خپله لومړی ډله يې جوړه کړه. دغه ډله يې هم د ده په څېر زده کړیالو نه جوړه وه، او هماغه مهال يې د محمد داود د حکومت پر ضد جهاد پیل کړ.

پوښتنه: داود خو سم مسلمان وو، تاسو يې ولې پر ضد جهاد پیل کړ؟ له هغه سره جگړه کول څه مانا درلوده؟

ځواب: مسعود زما د پوښتنې په ځواب کې وویل: تاسو تېروتنه کوئ. هغه پر خپل ځان کمونیستان راټول کړي ول او په اصل کې يې شوروي تېري ته زمينه مساعده کړه. خو زما اصلي او لويې جگړې هغه مهال پیل شوې، کله چې تره کي په کابل کې د واک واگي په لاس کې واخیسې. هغه مهال زموږ د ډلې شمېر ۲۰ کسه وو.

پوښتنه: اوس مو څومره وسله وال کسان تر لاس لاندې دي؟

ځواب: دا يو پوځي راز دی ، چې نه غواړم افشا يې کړم. يوازې دوامره تاسو ته ويلاى شم ، چې زموږ پوځي ډلې د افغانستان په ۱۲ ولايتونو کې جنگيږي او په اتو ولايتونو کې زموږ خلک مطلق ډېرى دي.

پوښتنه: بيا نو بله پوښتنه. هغه سيمه چې ستاسو تر کنترول لاندې ده ، په هغې کې څومره افغانان ژوند کوي؟

ځواب: په تخميني ډول د افغانستان د ټولو وگړيو درېيمه برخه.

مسعود د دريو ساعتونو په بهير کې زما ټولې پوښتنې ځوابولې. ما دې ته پام وکړ ، چې هغه له شوروي پوځ سره د جگړو په اړه پوښتنو ته خورا په مينه مينه ځوابونه ويل. دى د خپلو جگړو لپاره تر ټولو بريالى ۱۹۸۴ زېږدي کال بولي ، کله چې له يو کال روغې جوړې او پوځلاينې وروسته څلوېښتم اردو وپتېيله ، چې حسابونه يې ور خلاص کړي.

مسعود : روسانو لويې او پرېکنده جگړې ته د لوى او کره چمتووالي لپاره له اوربند څخه کار واخيست. د دوى پلان دا وو ، چې [د پنجشېر ژ] دره کلابنده کړي ، له ټولو لوريو پر دره بريدونه وکړي او په پايله کې په بشپړه توگه زموږ ځواکونه له منځه يوسي. د تېرو کلونو غمجن درسونه يې په ياد ول ، نو ځکه يې د عملياتو تفصيلات پټ ساتلي ول ، تر دې چې ان د کابل جگپوړې مشري يې هم پرې نه خبروله.

د هغه کال پسرلی اوږد وو ، کوتلونه او غاښي له واورو ډک ول ، نو د دوی په اند له همدې کبله به مور ونه شو کولای ، چې له پنجشېر نه کومې خواته ووزو . خو هر څه په سرچپه ډول سره پای ته ورسېدل . هو ، دا تر ټولو ډېره سخته او زمور لپاره تر ټولو ډېره ویاړمنه جگړه وه .

پوښتنه: اجازه راکړئ... نو شوروي جنرالان خو وايي ، چې همدغسې وو ، خو په چپه ډول ، يانې چې په هغه جگړه کې تاسو ته زیان اوښتی وو . د ساري په توگه د یوه جنرال لید د “ تېري ” په کتاب کې هم راغلی دی . هغه برخه به یې تاسو ته اوس ولولم : «د عملیاتو په بهیر کې مورڅو زره کسه یاغیان له منځه یووړل ، گني شمېر مو بیرغمل ونيول او کابل ته مو واستول . زمور د سرزیان ډېر لږ وو . ډېره ولجه مو لاس ته راغله .”

مسعود نری، موسکا وکړه ، په کتاب پسې یې لاس را اوږد کړ . دا کتاب ما او “ د . گای ” په گډه لیکلی دی . دی له خپل یوه هغه سکرټر څخه ، چې روسي ژبه یې زده ده ، هیله کوي ، چې د دې کتاب ټولې هغه برخې چې د پنجشېر په عملیاتو پورې اړه لري ، د ده لپاره تر سبا سهاره پورې وژباړي .

ځواب: د سرزیان په اړه به وروسته وغږېږو . اوس نو که تاسو مخالف نه یاست زه به خپلو خبرو ته دوام ورکړم . هغه مهال د دوو لاملونو له مخې بری زمور وو . لومړی دا چې ، خدای پاک له مور سره مل وو . دویم ، پر هغه کال چې اوربند او روغه جوړه اعلان شوې وه ، مور هم لاس تر زني لاندي ناست نه وو . مور په بشپړه توگه د دوښمن په ټولو اړخونو ځان پوه کړ ، مور تر کوشنیو جزیاتو پورې خپله ستراتیجی و سنجوله بیا مو د هغې پر بنسټ خپلې کړنې پر مخ بوتلې . په

دې ستراتيژۍ کې زموږ د کړنو او کارندتياوو بېلابېل ځېلونه (وريانتونه) په پام کې نيول شوي ول ، البته له هغه څه سره سم ، څه چې دوښمن په پلان کې لرل . هغه مهال موږ ته دا هر څه روښانه ول ، چې موږ بايد خپلې اضافي اډې وکاروو ، هغه اډې چې موږ د همدې لپاره له درې څخه د باندې په گاونډيو ولايتونو کې جوړې کړې وې . موږ پرېکړه وکړه ، چې د روسانو لپاره جبهه اوږده کړو .

د هغو عملياتو له پيل څخه ۲۴ ورځې مخکې ، ما ستاسو د بولندويي د پلانونو په اړه بشپړ مالومات درلودل ، زه له ټولو جزياتو څخه خبر وم : هغه دا چې ، کوم کوم ځايونه به بمباري شي ، کله او چيرته به ديسانټ رابښکته شي ، د بريد کوونکي پوځ شمېر به څومره وي ، او کوم ډول وسله به وکارول شي . دا ټول جزيات ان ستاسو د بولندويانو تر نومونو پورې ماته مالوم ول .

پوښتنه: بېخي هېښنده خبره ده . نو تاسو څو مخکې وويل ، چې دا عمليات ډېر پټ چمتو شوي ول . ؟

ځواب: هو ، همداسې وه ، خو ما په هر ځای کې خپل خلک درلودل ، له هغه شمېر نه ستاسو د افسرانو په منع کې مې هم خلک درلودل . د هغوی له شمېر څخه يې ځينو په پيسو کار کاوه ، ځينو نورو يې په دې خاطر راسره همکاري کوله ، چې په پټه يې له موږ سره لېوالتيا درلوده . يو مهال به خپل يادښتونه چاپوم ، په دغو يادښتونو کې به په دې اړه مفصل بيان وکړم . سربېره پر دې ، موږ د کابل په سفارتونو کې خپل مخبران لرل . زموږ يوه له ډېرو ښو سرچينو څخه د هند په سفارت کې وه .

پوښتنه: په شوروي سفارت کې مو هم مخبران درلودل ؟

خواب: هو ، هلته هم ځينو خلکو زموږ لپاره کار کاوه .

هغه څوک چې دې خواته راځي ، داسې احساس کوي ، چې دلته سم کلک دفاعي حالت چمتو شوی دی . په اصل کې په دره کې یوازې څو ۱۵ یا ۲۰ کسيزې ډلې پاتې دي . دغو ډلو ته امر شوی وو ، چې پاس په غرونو کې ځای پر ځای شي ، او هلته په پټه څار وکړي .

کله چې ستاسو پوځونو وليدل ، چې په دره کې د خدای يو بنده هم نشته ، نو لومړی وار خطا شول ، او بیا په غوسه شول . موږ په دغه وخت کې له پنجشېر څخه بهر په څو شوروي پوځي ځایونو باندې څو گوزارونه وکړل . موږ دوښمن تېر ایست . شورويانو يو څه مهال هڅه کوله چې موږ تعقيب کړي ، خو ډېر ژر ستړي شول او دا کار يې پرېښود . دا جگړه موږ وگټله .

پوښتنه: ښه ، نو د سرزيان مو څومره وو ؟

خواب: زما د وژل شويو مجاهدينو شمېر ، چې د پنجشېر په دره او نورو سيمو کې د جگړو په ټوله موده کې وژل شوي ، له ۷۰۰ کسو څخه زيات نه دی . ښکاره خبره ده ، چې سوله ييز وگړي ډېر وژل شوي . په لومړي گام کې همدغه سوله ييز وگړي د هوايي بمباريو ، توغنديو او توپچي له گوزارنو څخه ډېر کړېدل .

مسعود له ډېرې لېوالتيا سره د خپلو پوځي برياليتوبونو په اړه کيسه کوله ، او داسې يې دوام ورکړ : اوس نو ماته څرگنده شوه ، چې ستاسو بولندويي به تاکتيک بدل کړي ، هرو مرو به هڅې وکړي ، چې د چورلکو ديسانته په ښه ډول سره وکاروي . همداسې هم وشول . زه غواړم ووايم ، چې که چيرې د تېرې په

لومړيو کلونو کې داسې پېښ شوي وای ، نو دې تاکتیک به موږ ته ډېر زیان رالړولی وای ، خو اوس وخت له وخته تېروو . [...]

زما ډلې تل له دې خبرې وې ، چې دیسانت به پر کومه لاره تېر شي . هغوی د کمین لپاره مخکې له مخې مناسب ځایونه نیول . معمولا یې دوښمن پرې ښوده ، چې تېر شي ، بیا یې وروسته ناڅاپي گوزار پرې کاوه او پخپله په غرونو کې تیتېدل . شورویانو ته د سر ډېر زیان ورواوبست او دوه درې میاشتې وروسته د لوبې له ډگره ووتل .

پوښتنه: ایا په دومره موده کې له یو وړ دوښمن سره هم نه یاست مخامخ شوي ؟
ما دا پوښتنه ترې وکړه ، خو مسعود ډېر بې رحمه دی :

ځواب: نه ، یو وړ دوښمن مې هم ونه لید ! شوروي بولندویان د درسي کتابونو له مخې جنگېدل ، هغه درسي کتابونه ، چې دوی په اکاډميو کې لوستي ول . خو په دغو درسي کتابونو کې په دې اړه هېڅ هم نه وو لیکل شوي ، چې د چیریکیانو پر وړاندې څه ډول باید جگړه وشي ، هغه هم په تېره بیا په غرونو کې

پوښتنه: مهرباني وکړئ وواياست ، د ۸۹ زېږدي کال په فبرورۍ میاشت کې ، زموږ د پوځونو د وتلو پر مهال څه پېښ شوي ول ؟ ویل کیږي ، ستاسو او هغو شوروي پوځونو ، چې د سالنگ په سیمه کې مېشت ول ، تر منځ د اوربند اعلان او هوکړه شوې وه ؟ دا اوربند دواړو لوریو مراعت کړی وو ، خو وروسته ، لکه څنګه چې زه خبر شوی يم ، د نه پوهېدو وړ څه پېښ شول : هغه دا چې ، زموږ

هوایي ځواکونو د لویې لارې په اوږدو کې پر کلیو باندې ډېره سخته او درنه بمباري کړې وه. دا رښتیا ده؟

ځواب: شورویانو څو څو واره موږ په ډېرې مکارۍ سره تېر ایستي یو. د سالنگ بمباري هم له همدغو تېرايستنو څخه یوه تېرايستنه وه. د پوځونو تر وتلو مخکې د پروفیسر رباني له سلا سره سم موږ هر ډول پوځي عملیات بند کړل. په سالنگ کې زموږ بولندوی له شوروي جنرالانو سره وکتل، هغوی ده ته ډاډ ورکړ، چې پر مجاهدینو به ډزونه نه کوي. خو یوه ورځ گهيځ وختي هوایي ځواکونو د شوبلو او توپچي په مرسته لارې ته نږدې د لسگونو کلیو پر بمبارۍ پیل وکړ. زموږ د شمېرنو له مخې، هغه مهال تاسو څه د پاسه ۷۰۰ کسه سوله ییز وگړي ووژل. ماته وواياست، ولې دوی ووژل شول؟

... ما نو څنگه کولای شوی، چې د ده ځواب ورکړم او څنگه یې ورته تشریح کړم؟ پخپله په افغاني جگړه کې زموږ گډون یو جنایت وو. هره ورځ کوشني او لوی جنایتونه ترسره کېدل. داسې هم پېښ شوي، چې ځینې سرتېري، واره ضابتان او بریدمنان محاکمه شوي، او ان چندماری شوي هم دي. خو هیچا، هیڅ وخت دا هڅه نه ده کړې، چې د ډله ییزو وژنو د پېښو پلټنه وکړي، د داسې ډله ییزو وژنو پېښې، لکه په سالنگ کې چې شوې وه. [...]

پوښتنه: تاسو د هغو پروسو په اړه څه لید لرئ، چې اوسمهال په پخواني شوروي اتحاد کې پېښېږي؟

ځواب: موږ د شوروي امپراتورۍ رنګېدل ډېر ښه گڼو، او دا پخپله د مسکو د امپراتوریز سیاست د پای مانا لري.

رسنوال: ښکاره خبره ده ، چې ما به هم پر مسعود باندې د باتو (باتې و هونکي) فکر کړې وای ، که چیرې تردې دمه له دې خبر نه وای ، چې پر ۱۹۸۵ زېږدي کال زموږ د بهرنۍ څارگرۍ له خوا د ده د ایجنټورۍ شبکه افشا شوې وه . د ایجنټورۍ دغې شبکې د افغانستان د ستر درستیز د کشف په اداره کې پټ کار کاوه . مشر یې هم د کشف ریس جنرال خلیل وو . وروسته د کې . جي . بي یوه جگپوړي افسر ماته په دې اړه وویل ، چې د شوروي افسرانو په منځ کې د مسعود د ایجنټانو د پیدا کولو او افشا کولو کار له پاسه کوم چا په لوی لاس ځنډاوه او په دې لاره کې یې ځنډونه اچول . هغه مهال له ما سره مجلس کونکي داسې اټکل وکړ : “ داسې ښکاري ، چې هلته ډېرې غټې پیسې په کار اچول شوې دي . یا هم قیمتي ډېرې . داسې ، چې غټه برخه یې مسکو ته ځي . ”

فاکت بیا هم فاکت پاتې کیږي : د نږدې ټول کمپاین په اوږدو کې ، له ټولو هغو پرېکړو ، چې زموږ د بولندويي له خوا به کېدې ، څخه مسعود خبرېده . [...]

پوښتنه: تاسو څو عرادي شوروي پوځي تخنیک نیولی او له منځه وړی ؟

ځواب : څومره چې مو له منځه وړی د هغه په اړه هلته په مسکو کې پوښتنه وکړئ ، هلته به یې هغوی ته شمېر کره مالوم وي ، چې څومره وو . زر عرادي . موږ په لومړي سر کې دروند تخنیک له ځان سره نه بووه ، هغه زموږ لاسونه او پښې راتړلې ، خو کله چې موږ پیاوړي شولو ، نو بیا مو شوبلې هم درلودې ، زغره وال گاډي (۶۰ - پی . پی) مو هم درلودل ، او توپونه مو هم . ان دوې چورلکې مو هم وې . موږ ټوله هغه وسله چې تاسو کابل ته رالېږلې وه ، درلوده ، البته پرته له “ سکاډ ” توغندیو څخه .

پوښتنه: دا ټول کلونه زموږ د ځانگړيو دندو پوځونه ، پوځي کشف او هوايي ځواکونه ستاسو په ښکار پسې راوتلي ول. څه شي له تاسو سره مرسته وکړه ، چې له مرگه وژغورل شوي؟

ځواب: موږ الله وژغورلو ، ښه د کشف ضد کشف او بخت. موږ هيڅ مهال پريو ځای ډېر وخت نه پاتې کېدلو . لس ځلي به يې زما د بولنتون (قرارگاه ، قوماندانۍ) سيمه بمباري کړې وي ، شاوخوا به خلک ووژل شول ، خو زه ان ټيپي شوی هم نه يم . هر څه په خداي پاک پورې اړه لري . د هر چا د ژوند موده خداي پاک ټاکي .

يوه ورځ مې د روځې کلي ته نږدې په مخابره کې د (اېف اېم) په خپو کې له خپل يوه بولندوی سره خبرې کولې . ده له ما پوښتنه وکړه ، چې زه اوس چېرته يم ؟ ما له همدغه ځايه چې زه پکې وم ، يو کيلومتر لرې د بل کلي نوم ورته ياد کړ ، چې هلته يم . لس دقيقې وروسته اته جگړه ييزې الوتکې راغلې او هغه کلی يې په خاورو او دوږو بدل کړ .

زه پوهېږم ، چې اوس تاسو ډېرې ستونزې لرئ ، ژوند ستونزمن دی ، خو زه په دې باور يم ، چې پيل شوي بدلونونه به په راتلونکې کې ښه پایله ورکړي .

پوښتنه: ويل کيږي ، چې تاسو مسکو ته د مجاهدينو د پلاوي د سفر ملاتړونه کړ او د خبرو اترو په وړاندې مو منفي غبرگون وښود ...؟

ځواب: برعکس . موږ د سياسي روغې جوړې د ايډيې ملاتړ کوو ، او له هغو پايلو سره ، چې پلاوی له مسکوه راستون شو ، هغه مو ښې و ارزولې . موږ هيله

من يو ، چې خبرې اترې به پايينه (ادامه) ومومي او لاس ته راغلي هوکړې به پلې شي .

پوښتنه : له دغو هوکړو څخه يوه هم زموږ د يرغملو په اړه ده . دغه يرغمل له تاسو سره هم شته . دغه هلکان [موخه يې هغه شوروي پوځي يرغمل دي ، چې له مسعود سره ول.ژ] څه مهال کولای شي ، چې هېواد ته راستانه شي ؟

ځواب : زه نيت نه لرم ، چې له دې څخه کوم پتې راز جوړ کړم ، يا خود يرغملو پر مسله سوداگري وکړم . ستاسو د هغو پخوانيو سرتېرو ، چې له موږ سره دي ، بشپړ نومليک ما پروفيسر رباني ته ورکړی دی . په دغه سيمه کې چې اوس موږ او تاسو سره ناست يو او خبرې کوو ، څو کسان شته ، چې تاسو کولای شئ له هر يوه سره يې خبرې وکړئ ، او په دې ډاډمن شئ ، چې ټول روغ او جوړ دي . کوم کالي چې موږ اغوندو دوی يې هم اغوندي . کومه ډوډۍ چې موږ خورو ، دوی يې هم خوري . هر کله چې يې موږ ووينو ، چې تاسو رښتيا هم کابل ته د شوبلو (ټانکونو) ، توغنديو او چورلکو ورکول بند کړل ، نو دغه يرغمل به هم خوشي شي . د دوی برخليک اوس په بشپړه توگه په تاسو پورې اړه لري .

احمد شاه مسعود پر خپله خبره ودرېد او پر دې بله ورځ موږ کولای شول ، چې زموږ د هلکانو له يوې ډلې سره وگورو ، هغه هلکان ، چې د افغانستان جگړه لا د دوی لپاره پای ته نه ده رسېدلې . په دې اړه به په بله گڼه کې خبرې کوو .

ولاديمير سنېگيرېف ، افغانستان

د «ترو» ورځپاڼه، ۱۹۹۲/۱/۲۲، (۲۱۵۳۸) ۱۴ گڼه. د دې لیکنې برېښنایي بڼه د ۳۴۵ شمېرې د پسانت غونډ په اوبپاڼه کې خپره شوې ده. (۲)

څوک، څوک دی؟

له مسعود سره د “ساوېر شپښنه سيکرېټنه” خپروني لپاره د روسي رسنوال (ژورناليسټ) “ميخايل سپرډيوکوف” مرکه

[...] مور د پنجشېر درې په منځ کې ليدنه کتنه وکړه، د جنگلک کلي په سيمه کې، د يو لوړ غره له پاسه. دلته پر دې لوړ ځای يو خټين-ډبرين کور هم وو، داسې کور چې د دې سيمې لپاره بشپړ يو عادي کور وو او سړي ته يې نيمه ښه رنگه شوي کلا ورپه يادوله. د غره په اړخ کې يوه باغچه وه، چې د انگورو تاگونه، د منو، الوچو، شلتالو او خوبانيو (زرد الو) ونې پکې ولاړې وې. باغچې ته نږدې يو ارام سړی، لږ څه د خلکو خندنی سړی، چې نه بدلېدونکی پکول يې پر سر او تسپې يې په لاس کې وې راتېر شو. ماته يې وچ لاس او کلک ورغوی را اوږد کړ. ما د ده نسواري سترگو ته وکتل، هغوی موسکۍ وې، نو پوه شوم، چې ژوندی به پاتې شم. ځکه زما دا كيسه په ياد وه، چې يو مهال په همدغسې يوه صحنه کې، له يو سړي سره د مخامخېدو پر مهال د احمد شاه له سترگو ناڅاپه برېښنا رانېکاره شوه، ځکه چې هغه سړی څارگر وو او ده يې په وړاندې دا ډول غبرگون وښود. دا سړی ده ته د ده دوښمنانو د رسنوال په بڼه رالېږلی وو.

پوښتنه: ستاسو کومه بوختيا تر ټولو ډېره خوښېږي؟

ځواب: لوست.

پوښتنه: د شپې پر مهال څه شی لولئ؟ البته پرته له اوپراتیفي خبرونو.

ځواب: که شونتیا وي، نو د هاد پر اثار لولم. دا یو ډېر ښه پارسي شاعر دی. د ده شعرونه زما سندر ده، پر ما ښه لگيږي.

پوښتنه: نن ورځ ستاسو دوښمن څوک دی او دوست مو څوک؟

ځواب: د افغانستان دوښمنان زما دوښمنان دي. زه تل هغه ځواکونه دوښمنان بولم، چې زموږ پر ولس جگړه تپي. دا ځواکونه نن ورځ پاکستان او هغه څوک دي، چې د ده تر شا ولاړ دي. اته کاله مخکې هم شوروي اتحاد وو، خو کله چې مجاهدین بريالي شول او ستاسو پوځونه ووتل، نو له روسيې سره زموږ اړيکي ډېر ښه شول. نن ورځ په مسکو کې د افغانستان سفارت کارنده کار کوي. موږ له روسي ولس، د دغه ولس د “نوي څپې” له سياستوالو سره گټورو دوه اړخيزو اړيکو ته لېوال يو، هغه سياستوال، چې زموږ پر هېواد باندې يې شوروي تېری غندلی دی. ...زه ۴۳ کلن يم. زما ټول نیکونه پوځيان ول، د افسرانو په توگه يې دنده درلوده. زما پلار د ډگروالی تررتبې ورسيد، خو څه موده مخکې د يوې ناوړه پېښې په ترڅ کې ووژل شو. هغه نه غوښتل، چې زه د دود له مخې “کورني کسب” [يانې د افسرۍ مسلک. ژ] ته ادامه ورکړم، نو هغه وو چې له ښوونځي وروسته د کابل په پوليتخنيک انستيتيوت کې شامل شوم. دوه کاله ښکمرغي وه: زده کړه، شعرونه، موسيقي... ورپسې پاچا ظاهر شاه راوپرزېد او د داود کودتاه وه. په هېواد کې گډوډي راغله، نو ځکه خو دې ته اړوتم، چې وسلې ته لاس کړم.

پوښتنه: تاسو پخپله کوم ډول وسله تر ټولو ښه گڼئ؟

ځواب: د کلاشنیکوف ماشینګنه. دې ماشینګنې زما لپاره د درسي کتابونو او قلمونو مانا درلوده او د هغوی بلونج (بدیل) وو.

پوښتنه: نن تاسو افسوس نه کوئ، چې زده کړې مو خوشي کړې دي؟

ځواب: ښکاره خبره ده، هر سالم انسان غواړي، چې ښې زده کړې ولري، په پوهنه کې پر خپلو بريالیتوبونو وویاري، نه دا چې پر ژوندیو نښو باندې د دزونو پر کولو... په ډېرې خواشینۍ سره، حالاتو زه دې ته اړایستم، چې پر جګړې لاس پورې کړم.

پوښتنه: تاسو خپل ځان یو شتمن انسان گڼئ؟

ځواب: زه شتمني نه لرم.

پوښتنه: د شوروي سوسیالیستي جمهوریتونو له اتحاد سره د جګړې پر مهال، ستاسو پلرني ټاټوبي، پنجشېر درې ته دوه ځلي شوروي پوځونه ننوتی ول، له دې سره سره چې په ټنو ټنو درنې شوبلې یې درلودې، خو بیا هم له تاسو ډارېدل، ولې؟

ځواب: په دې اړه اړینه ده له هغه چا پوښتنه وشي، چې له هغه سپین سترګي تېري څخه ژوندي پاتې دي.

پوښتنه: نو ایا تاسو پخپله نه شی کولای، چې له شوروي اتحاد سره د مقاومت پر کلونو خپل خدمتونه وازوئ؟

خواب: غور ونيسی. دا د کوم يو شخص خدمت نه ، بلکې د ټولو مجاهدينو د پرله پسې سختې مبارزې پایله ده ، د هغو مجاهدينو ، چې د خپلواکۍ لپاره د خپلو سپېڅلو ارمانونو په خاطر وژل کېدل ، خو د وښمن ته نه تسليمېدل. تاسو دا ومني ، چې زموږ مورال او روحیه د هغو پوځيانو ، چې د پردي دولت د نيولو لپاره رالېږل شوي ول ، له مورال څخه توپير درلود .

پوښتنه: ايا په ټوله کې په جگړه کې مورال او اخلاق شته ؟

خواب: زه په دې ډاډمن يم ، هغه څوک تل رښتوني دي ، چې د خپل هېواد دفاع کوي . همدا اوس هم د طالبانو تر بيرغونو لاندې په ډېرې سپين سترگۍ سره پاکستانيان روان دي ، خپل کار کوي ، او موږ دا کړنې يو تېری بولو . دا چې حالت په دې ډول رامنځته شو ، نو اوس هر مجاهد پوهیږي ، چې جگړې ته د څه لپاره ځي او که د الله پاک رضا وه ، نو پکې وژل کيږي به هم . طالبان پر خپله رښتياينه دا ډول ډاډ نه لري او نه شي کېدای چې ويي لري . [...]

پوښتنه: ستاسو لپاره داسې کوم تاريخي شخصيت شتون لري ، چې تاسو ورته د درناوي سړيتپ کړئ ؟

خواب: هو ، هغه دې گول دی .

پوښتنه: له اوسنيو سياستوالو څخه څوک ستاسو د درناوی وړ دی ؟

خواب: له اوسنيو څخه ؟ هيڅوک .

پوښتنه: ستاسو پر ضد داسې روسي جنرالانو جگړې کړې ، لکه “ وارېنيکوف ،
گروموف ” . ایا تاسو غواړئ ، چې اوس ورسره برعکس دوستانه اړیکې ولرئ ؟
ځواب : “ وارېنيکوف ” ماته دا اخطار راکړې وو ، چې که پر لاس ورغلم ، نو
سولۍ (اعدام) به مې کړي . اوس دا ټول څه تېر شوي ، هغه مهال حالات
همدغسې ول... مورې گڼ شمېر روسي افسران يرغمل کړي ول . کله کله به کوم
جنرال هم يرغمل شو . د هغوی په وړاندې هر څه چې وو ، مورې هڅه کوله ، چې له
بشردوستۍ څخه کار واخلو . د وخت په تېرېدو سره مو ټول خوشي کړل . زه فکر
کوم ، که چيرې يې “ وارېنيکوف ” ماته يرغمل راوستی وای ، نو هيڅ کوم بد
چلند به ورسره نه وای شوی .

پوښتنه : خو که چيرې تاسو ده ته پر لاس ورغلي واست ، نو هرو مرو به يې
سولۍ کړي واست ، يا خو به يې تاسو ته “ د تېښتې هڅه ” چمتو کړې وای !
تاسو ته لاس نه رسېدل (يانې چې چانه شو کولای چې چېرته مو يرغمل ونيسي
(، ستاسو دا فانتازي توب په څه شي کې وو ؟ امريکايانو خو تاسو ان د “ نه
نيول کېدونکي جو ” په نامه ياد کړي واست .

ځواب : ما ډېر لږ په يوه کور کې دوې شپې سر پر سر تېرولې . هڅه مې کوله ، چې
له يوه شواروزه ډېر وخت په خلاص ډگر کې تېر نه کړم .

پوښتنه : ټول راز په همدې کې وو ؟

ځواب : نه ، راز په بل څه کې وو . ما هيڅ مهال پر يوه ځای دايمي بولنتون (
قرارگاه) نه درلود ، په تېره بيا مرکز خو مې کورټ تل پر يو ځای نه وو . بله خبره

دا چې ، له پیاوړو اطلاعاتي خدماتو پرته به بنایي چې یوه ورځ هم ژوندی نه وای پاتې شوی . کشف د هرې جگړې خدای دی ، په تېره بیا په چیریکي (پارتیزاني) شرایطو کې ځانگړې ارزښت لري . نه غواړم د ځان ستاینه وکړم ، خو دا فاکت دی ، چې د کې . جي . بي او شوروي اتحاد د کشف ادارې موڅو څو ځلي تېر ایستلي دي .

پوښتنه: په څه ډول ؟ ایا ستاسو دا خبره دا مانا نه لري ، چې په شوروي ځانگړيو خدماتو کې مو خپل کسان درلودل ؟

ځواب: همدا مانا لري . هم په کې . جي . بي کې ، هم مو ستاسو په ستر درستيز کې خپل خلک درلودل . دېرو یې له مور سره د پیسو په خاطر مرسته نه کوله ، وریا یې کوله . څومره چې د ایجنټ درجه لوړه وه ، هغومره لږ غرضي وو . ان تر دې ، چې ستاسو ځینو جنرالانو داسې گڼله ، چې بېرک کارمل د شوروي سوسیالیستي جمهوریتونو اتحاد مشري تېره ایسته او دا په اصل کې نېواکگر کمپاین دی ، چې له ټولیز بشري لیدتکي څخه په هیڅ صورت نیاومن نه دی . د قیمتي مالوماتو په خاطر یوازې ټیټو عادي څارگرو پیسې غوښتي . په هر ډول چې وو ، خو زه له همدې لامله د شوروي بولنتون (قوماندانۍ) له ټولو ستراتېجیکي پلانونو څخه یوه اوونۍ مخکې خبرېدم او کله کله د دغو پلانونو له پلي کېدو څخه دوې اوونۍ مخکې خبرېدم .

پوښتنه: ایا تاسو کولای شئ ، چې په شوروي ځانگړيو خدماتو کې ، یا هم د شوروي اتحاد د دفاع وزارت په ستر درستيز کې له هغو کسانو څخه ، چې ستاسو لپاره یې کار کاوه ، د کوم چا نوم واخلي ؟

خواب: زه نه غواړم ، چې د هغوی نومونه تاسو ته افشا کړم .

پوښتنه: تاسو امید لرئ ، چې بیا به مو هم په کار شي ؟

خواب: فکر نه کوم . د دوی ارامي گډوډول نا اخلاقي کار بولم .

پوښتنه: ویل کیږي ، چې ستاسو په ساتندویانو کې یو روسی ساتندوی هم شته ، چې ستاسو ځاني ساتندوی دی . دا سړی هم زموږ د ځانگړیو خدماتو استازي دی ؟

خواب: نه . هغه له یرغملو څخه یو کس دی . د وخت په تېرېدو سره خوشي شو ، دا شونتیا یې تر لاسه کړه ، چې د پنجشېر په دره کې تگ راتگ وکړای شي . هر ځای ته چې یې زړه غوښتل ، هلته تلای شو . له خلکو سره یې کتلاي شو ، خبرې یې ورسره کولای شواي . ورو ورو موږ ته رانږدې شو . موږ په ده باندې باور وکړ . وروسته یې له ما څخه هیله وکړه ، چې د خپل ځان د ساتندوی (باډي گارد) په توگه یې وگومارم . د ساتندویي چارې یې لا پخوا زده کړې وې . ما هم هوکړه وکړه ، پرې تېر نه وتم ، دا یو ژمن سړی وو .

پوښتنه: نوم یې څه وو ؟

خواب: اسلام الدین . د هغه روسی نوم زما په یاد نه دی . خو کاله مخکې زړه تنگی شو . له ده سره بېلتون زما لپاره یو افسوس وو ، خو زه پرې پوهېدم ... موږ اجازه ورکړه ، چې د ساتندویي دنده خوشي کړي او هېواد ته ستون شي . اوس یې زه هم په خاطر خوشاله یم ، چې اسلام الدین بالاخره دا شونتیا پیدا کړه ، چې له خپلو خپلوانو سره وگوري .

یونبنتنه: روسی سرتېری ستاسو خوښ شول؟

ځواب: ځینې ځینې پوځیان مې خوښ شول، هغوی په رښتیا هم جنگیالان ول، خو د وسله وال پوځ د جوړښت، د جگړې د پرمخ بیولو تاکتیک، زموږ په غرنیو شرایطو کې د وسلې کارونه یې زما په اند له بشپړتیا څخه لري دي. شوروي اردو د چیریکي جگړې پرمخ بیولو ته چمتو نه وو... دا یې بدبختي وه.

یونبنتنه: له شوروي پوځي بولندویانو څخه په ځانگړي ډول څوک ستاسو ډېر خوښېده؟ لکه چې تاسو وړاندیز کړی وو، او یا خو مو مجاهدینو ته امر کړی وو، چې له افغانستانه د وتلو پر مهال د "گروموف" پر پوځ غرض ونه کړي؟

ځواب: له جنرال "گروموف" سره ما داسې کوم ځانگړي اړیکي نه لرل. سیده تر اوونو مې هم ورسره نه درلودل، خو د شوروي پوځونو له وتلو مخکې ستاسو سفیر "ورونخوف" له رباني سره وکتل. هماغه مهال دا هوکړه وشوه، چې د شوروي پوځونو د وتلو په منځ کې به زموږ له لوري کوم خنډونه نه اچول کیږي. ما ټولو جبهو ته څرې (قاصدان) واستول، په راډیو کې مې اعلان وکړ، چې پر شورویانو نور غرض مه لرئ. بس دی! جنرال "گروموف" خپل کسان ماته راواستول، ما هغوی ته یو وار بیا هم ډاډ ورکړ، خو وروسته په خواشینۍ سره د "گروموف" په بولنتون کې کوم چا امر وکړ، چې څو کلي دي سخت بمباري شي. هو، هلته مجاهدین هم ول، هغوی له جگړو وروسته دمه کوله. څه یې وکړل؟ وروسته یې بیا ډېرې سختې بښنې غوښتلې. وگړي، له هغه شمېر نه کورټ ناپوځي خلک ووژل شول... خیر، په هره توگه، موږ دي ته اړوتو، چې

خپل هوډ په خپل سوک کې سره راټول کړو او خپله غوسه په خپله سینه کې سره کړو. ستاسو د پوځ وتل په ښه ډول ترسره شول، پرته له کومو ستونزو.

پوښتنه: ستاسو له لیده، په افغانستان کې د طالبانو، چې تاسو ورسره په ټولو جبهو کې دومره سخت جنگېړئ، واک وځواک ته د رسېدا خطر د روسیې لپاره په څه شي کې دی؟

ځواب: طالبان اسلامي فاشیزم دی. د دوی ځانغوښتنې نه مړېدونکې دي. د طالب مشرانو په سرونو کې د نړیوالې واکمنۍ فکرونه گرزي. دوی نه یوازې له افغانستانه غېږ تاووي، بلکې د منځنۍ اسیا نږدې پرتو هېوادو، لکه تاجکستان، تورکمنستان او اوزبکستان ته یې هم زړونه ښه کړي دي. که چیرې دوی دا کار وکړای شي، نو د قزاقستان او قرغزستان نوبت به هم راشي. هلته ورته بیا روسیه هم نږدې کیږي. په دې صورت کې به د روسیې د گټو سپکاوی هم وشي.

کله چې طالبان په بشپړ ډول واک وځواک ته ورسېږي، نو سملاسي به له روسیې څخه دا هم وغواړي، چې پر افغانستان باندې شوروي اتحاد تېری کړی وو، لکه څنګه چې روسیه د شوروي اتحاد میراث خوړونکې ده، نو د جګړې غرامت باید افغانستان ته ورکړي. د جګړې دا مادي تاوان په سلګونو میلیارده امریکایي ډالره دی. موږ خو روسیې ته دا ډول کومې ادعاوې نه وړاندې کوو. موږ په دې پوهېږو چې نوې روسیې د تېري فاکټ غندلی، زموږ لپاره همدومره بس دی.

پوښتنه: نو په غندلو خو سپی نه مریږي. زه له پتو سرچینو څخه خبر شوم ، چې تاسو څه موده مخکې د روسیې د دفاعي شورا له منشي “یوري باتورین” سره لیدنه کتنه کړې . که چیرې د راز خبره نه وي ، ستاسو ترمنځ د څه شي په اړه خبرې وشوې ؟

ځواب: په اصل کې دا خبرې یو راز دی . ما داسې فکر کاوه ، چې دا یوه پته لیدنه کتنه وه ، نو دا چې تاسو ترې خبر یاست ...هو ، “باتورین” په الوتکه کې ماته د پنجشېر درې ته راغی . ما په ده پسې خپله چورلکه تاجکستان ته لېږلې وه . هغه موږ ته دا ډاډه راکړ ، چې روسیه به زموږ سیاسي ملاتړ وکړي . همدا راز موږ کولای شو ، چې د بشري مرستو حساب هم پرې وکړو .

پوښتنه: تاسو پر “باتورین” باور وکړ ؟ ستاسو په پراکتیک کې داسې لاملونو شتون درلود ، چې د هغوی پر بنسټ باید پر روسانو دومره باور ونه کړئ...؟

ځواب: خو سیاسي ملاتړ ، لکه څنګه چې یې ژمنه راسره شوې وه ، هماغسې کیږي . د ویندویي (اقتصادي) مرستې مزه نشته ، دا مرسته نه راسره کیږي .

پوښتنه: نو هغه وسله او مهمات چې له تاجکستانه تاسو ته راروان دي ، ایا له روسیې څخه نه راځي ؟

ځواب: روسیه له موږ سره هیڅ ډول کومه پوځي مرسته نه کوي . وسله موږ په نورو هېوادو کې رانیسو .

پوښتنه: د بېلګې په توګه ، په کومو هېوادو کې ؟

خواب: په چک کې ، البانيا کې ، بلغاريا کې .

پوښتنه: دا به ډېرې غټې پيسې غواړي ؟

خواب: هو ، څه وکړو ، بنکاره خبره ده ، چې ډېرې پيسې پرې ورکړو .

پوښتنه : تاسو دومره ډېرې پيسې له کومه کوئ ؟ هېواد مو تل په جگړه کې بنکېل دی ، هېڅ کوم توليدات نه لري . اړينه ده وويل شي ، چې د اېنټرپول د مالوماتو له مخې ، يوازې د تېر کال په بهير کې په افغانستان کې دوه زره ټنه نېشه يي توکي راټول شوي او د هېواد پولو ته لېږدول شوي دي . دا خبره رښتيا ده ، چې ستاسو د هېوادنۍ وټې يوه له ډېرو لويو عايداتي خانگو څخه همدغه نېشه توکي دي ؟

خواب: دا خبره کره نه ده . د بېلگې په توگه ، زموږ په ولايت کې يې تاسو پخپله کولای شئ وگورئ ، چې نېشه يي توکي نشته ، خو په خواشيني سره زه نه شم کولای ، چې د افغانستان د نورو ولايتونو په اړه هم تاسو ته همدا ويل وکړم . تر هغو پورې چې په هېواد کې گډوډي وي ، نظم به رامنځته نه شي . دا حالت نورو مشرانو ته هم دا شونتيا ورکوي ، چې د خپل جېب د گټې په خاطر نېشه يي توکي توليد کړي . په دې برخه کې دولت يو لوري ته دی .

پوښتنه: تاسو ولې د دغسې ناوړه او نومېدې سوداگرۍ مخنيوی نه کوئ ؟

خواب: ځکه چې جگړه روانه ده او زه د دې کار لپاره وخت نه لرم ، خو کله چې مو د طالبانو کار ورختم کړ او مرکزي حکومت جوړ شو ، نو د نېشه يي توکيو د سوداگرۍ ستونزه به هم هواره شي .

پوښتنه: څنگه او په څه ډول؟

ځواب: موږ به دغه ټوله سوداگري له منځه یوسو .

پوښتنه: تاسو داسې گڼئ ، چې په دغه خطرناکه چاره کې به هیڅ ډول ستونزې ونه لرئ؟

ځواب: زه په دې ډاډه یم ، چې هیڅ ډول ستونزې به نه وي .

پوښتنه : ټول خبر دي ، چې تاسو له خپلو هغو هم قومیانو سره نه یو خلا کېدونکي یاست ، چې د شریعت قانون ماتوي . د ساري په توگه ، نه یوازې نېشه توکي کاروي ، الکول څښي ، بلکې عادي تمباکو څکوي ، سگرېټ څکوي ، خو وایي چې قوانین د دې لپاره جوړېږي ، چې خلک یې مات کړي . تاسو هغو خلکو ته چې یاد قوانین ماتوي څنگه سزا ورکوئ؟

ځواب: هر څوک چې وي ، ډېره سخته سزا ورکول کېږي .

پوښتنه: ښاغلیه مسعوده ، تاسو پخپله یې هم کوم مهال خوند څکلی ، د ساري په توگه د نېشه یي توکیو کوم سگرېټ مو څکولی؟

ځواب: نه ، هیڅ وخت مې نه دی څکولی ، او نورو ته یې هم د څکولو سلا نه ورکوم .

پوښتنه: ستاسو کوم ډول خواړه خوښیږي؟

ځواب: ټول هغه څه ، چې له شیدو سره تړاو لري .

پوښتنه: له مېو و څخه مو کوم څيز خوښيږي؟

ځواب: مڼه.

پوښتنه: تاسو ډېر دوښمنان لرئ؟

ځواب: زه يې نه تعقيبوم ، خو فکر کوم ، چې ډېر نه دي.

پوښتنه: ستاسو امنيتي خدمات خو وايي ، چې ستاسو د له منځه وړلو هڅې تل کيږي. زه خبر يم ، د ساري په توگه يوازې نجيب الله ، چې په افغانستان کې د شوروي اتحاد په مرسته واک و ځواک ته رسېدلی وو ، ستاسو د له منځه وړلو لپاره يو ميليون ډالر لگولي ول...

ځواب: نجيب الله وژل شوی دی.

پوښتنه: دی طالبانو سولې کړې. تاسو د خپل سردوښمن د مړينې په اړه څه اند او چلند لرئ؟

ځواب: هو ، موږ پخپل منځ کې دوښمنان وو ، خو کله چې حالات بدل شول ، شوروي پوځونه له افغانستانه ووتل ، زموږ تر منځ اړيکي نرم شول. د طالبانو له خوا د کابل تر نيولو لږ مخکې نجيب الله د ملگرو ملتو په استازيتابه کې پټ شو. موږ نه غوښتل چې ده ته زيان ورسېږي. له ښاره تر وتلو لږ مخکې ما ده ته څرې ورولېږه ، او وړانديز مې ورته وکړ ، چې له موږ سره يو ځای شي. له موږ سره دې ووزي او هلته يې ټولې څلور ځواوې پر مخ پرانيستي وې ، کولای يې شواى ، چې هند ته ، خپلې مېرمنې او خپلوانو ته تللی وای...خو ده ونه منله.

پوښتنه: د دې لپاره به یې کوم دلیل درلود؟ نجیب الله پر تاسو باور نه کاوه؟

ځواب: د دې لپاره داسې کوم بنسټ نه وو. داسې وخت راغلی، چې مور ورسره د خوراکتوکیو مرسته کړې... او همدا ځل یې هم له ما څخه، زما د وړاندیز په خاطر مننه وکړه. ده له مور څخه یوه هیله وکړه، هغه دا چې دوه کسه ساتندویان دې ورسره پاتې شي. ده وویل، چې دی د ملگرو ملتو سازمان مېلمه دی او کوم گواښ ده ته شتون نه لري، خو په هر حال، بیا هم پرېږده چې زما خلک ورسره وي. هغه کسان چې ورسره پاتې شوي ول، هغوی یې هم وروسته ووژل... نجیب الله په دې هیله وو، چې دی پښتون دی، طالبان هم پښتانه دي، یانې خپل خلک دي او د شوروي سوسیالیستي جمهوریتونو د اتحاد په مرسته پخواني واک و ځواک ته رسېدلي واکمن باندې به غرض نه کوي. سربېره پر دې، داسې ویل کېدل، چې نجیب الله داسې پلان درلود، چې د طالبانو په مرسته په هېواد کې بیا واک و ځواک ته ورسېږي او د افغانستان ولسمشر شي. [...]

پوښتنه: بناغلیه مسعوده، تاسو پخپله کوم مهال خلک وژلي؟

ځواب: ما د ډزو پر پرتهله بولندويي ډېره کړې، خو ډېر داسې پېښ شوي، چې ډزونه به مې هم کول.

پوښتنه: کوم مهال داسې پېښ شوي، چې د شوروي یرغملو د چندماری امر مو ورکړی وي؟

ځواب: ما هېڅ یو یرغمل نه دی وژلی، نه مې یې امر ورکړی او نه مې هم پخپله په گولی وژلی. نه کوم روسی او نه هم ناروسی.

پوښتنه: نن ورځ هم تاسو د طالبانو د يرغملو په وړاندې ، چې ډېر پاکستاني افسران هم پکې دي ، همدغسې د بشر دوستۍ سلوک کوي؟

ځواب: که پاکستانيان ول او که طالبان ، هيڅ يو يرغمل يې زموږ له خوا نه دی وژل شوی . په دې اړه تاسو کولای شئ د طالبانو د غورځنگ له مشرانو هم وپوښتئ. د دوی ځيني مشران هم يرغمل دي. [...]

يادونه: له مسعود سره د دغې مرکې ټلویزيوني بڼه به د سپټمبر پر ۱۴ د «ار. ټي. ار» ټلویزيوني چینل له لارې د «ساو پر شپښه سيکرېټنه» په خپرونه کې وښودل شي.

میخایل سپرډیوکوف

د ۳۴۵ شمېرې پاراشوتي-ديسانت غونډ او بپاڼه. (۳)

د روسیې او تاجکستان پوځي همکاري

[...] ۵/۴/۱۹۹۹ ، د روسیې د دفاع وزیر «سپرگېف» په تاجکستان کې د روسیې د پوځي اډې د جوړولو په تړاو خبرو اترو لپاره دغه هېواد ته ورسېد .

۷/۴/۱۹۹۹ ، د دفاع وزیر «سپرگېف» په دوشنبه کې د افغان طالبانو په مخامختیا کې ولاړې ټلوالې له یو مشر احمد شاه مسعود سره وکتل . مسعود هیله څرگنده کړه چې روسیه به «په افغانستان کې په مخامختیا کې ولاړو لوریو باندې مثبت او سوله ییز اغېز وښدي او په عشق اباد کې به د طالبانو او شمالي ټلوالې ترمنځ د خبرو اترو د دویم پړاو په بري سره ترسره کېدو کې مرسته وکړي.

“ سپرگېف ” دوشنبې ته د درې ورځني سفر په ترڅ کې د تاجکستان او روسيې ترمنځ د پوځي - تخنيکي همکارۍ په اړه يو هوکړه ليک هم لاسليک کړ . [..].

د نړيوال ټولنيز فونډ «تخليقي ازماينستي مرکز» د «څېنتر کورگيانپانه» خپرونه، ۱۹۹۹ ز کال، ۵ گڼه (۴)

افغانستان يو ځل بيا په اور کې

له يو کلني چوپيټا وروسته د جنرال مسعود او طالب ځواکونو تر منځ د جگړه ييزو عملياتو اور له نوي زور سره بل شو .

پوره يو کال مورډ ته له افغان پوځي او جگړه ييز ډگره کوم اندېښمن خبرونه نه رارسېدل . د پروسې کال په اگست او سيپټمبر کې د طالبانو غورځنگ له پوځي برياوو وروسته ، په افغانستان کې لنډمهاله چوپيټا رامنځته شوه . هغه مهال ، يو کال مخکې ، طالبانو د افغانستان شمال ته ځانونه وايستل ، هغې سيمې ته ، چې ډېره موده د طالب ضد شمالي ټلوالې تر لاس لاندې وه . د ۱۹۹۸ زېږدي کال په اگست کې افغان اوزبکان د طالبانو لوري ته ورواوښتل . دوی خپلې مورچلې تسليم کړې ، جبهه يې پرانيسته او طالبانو ته يې دا شونتيا ورکړه ، چې د احمد شاه مسعود د جبهې شاته ځانونه وباسي . طالبانو په هماغه اگست - سيپټمبر کې يو بل طالب ضد وسله وال جوړښت ، يانې شعيه هزاره وو ته ، چې د تهران له ملاتړ څخه برخه من ول ، هم ماته ورکړه . دا د طالب ضد جبهې ماته وه او د طالبانو غورځنگ د ايډيې نږدې بشپړ بری .

پر ۱۹۹۸ ز کال د طالبانو په مخ کې یوازې یو پوځي ځواک پاتې شو ، چې هغه د احمد شاه مسعود وسله والې ډلې وې . د شوروي تېري پر مهال ، د شوروي اتحاد پر ضد د افغانستان په لس کلنه جگړه کې مسعود د افغان مجاهدينو یوله ډېرو ماهرو او تکړه ډگري بولندويانو څخه وو . اوسمهال د افغانستان په خاوره کې احمد شاه مسعود د روسیې او منځنۍ اسیا د ځینو هېوادو یوازینی متحد دی . تر هغو چې دی په افغانستان کې د طالبانو غورځنگ پر ضد مبارزې ته دوام ورکوي ، کېدای شي وویل شي ، چې روسیه به د منځنۍ اسیا پر ټوله سیمه خپل اغېز وساتي . که چیرې مسعود د طالبانو په وړاندې ماته وخوري او طالبان پر ټول افغانستان خپل کنټرول ټینګ کړي ، په دې حالت کې به د روسیې اغېز یوازې پر یوه تاجکستان محدود شي .

وروسته له هغه ، کله چې د روان کال په پسرلي کې اوزبکستان د ډله ییز امنیت د تړون له سازمان څخه ووت ، څرگنده شوه ، چې په منځنۍ اسیا کې د روسیې د شتون شرایط پېچلي شول . په تاجکستان کې د روسیې پیاوړې پوځي ځواک په هغو مواصلاټي لارو پورې اړه لري ، چې د اوزبکستان او قرغزستان له خاورو تېرې شوې دي . د ۱۹۹۸ ز کال په سپټمبر کې د “ اوش ” پېښې په پایله کې په بنکاره وښودل شوه ، چې په تاجکستان او ټوله منځنۍ اسیا کې د روسیې شتون د بیشکېک او تاشکند په سیاست پورې اړه لري . هغه مهال قرغزي ځانگړيو خدماتو د “ اوش ” بنار د وسپنې لارې په تمخي کې د رېل گاډو یو داسې کتار ونيو ، چې پوځي پيټي پکې بار ول . د رېل گاډو دغه کتار د اوزبکستان او قرغزستان له خاورو تېر شوی وو . د قرغزستان ځانگړيو خدماتو

ويلي ، چې په رېل گاډيو کې دغه پوځي بارونه د احمد شاه مسعود لپاره ول او هغه ته ورلېږل کېدل .

ستونزمنه ده باوروشي ، چې زموږ د قرغزي ورونيو دې ناخاپه يوازې همدا اوس دې مسلې ته پام شوی وي ، چې د افغانستان شمال ته د وسلې او مهماتو ورلېږدول له کومو لارو سرته رسېږي . داسې مالومېږي ، چې د وسلې د لېږدولو دغې لارې تل شتون درلود . وروسته له هغه ، کله چې د ۱۹۹۸ ز کال په اگست کې د تاشکند په ښکاره اغماض سره ، د افغانستان اوزبکانو يو ځل بيا د جبهې کرښه بدله کړه او د طالبانو غورځنگ ته ورواوښتل ، افغانستان ته د افغان - اوزبک په پوله کې د حيرتانو له لارې د پوځي بارونو رسول ناشونی شو . نو د دې کار لپاره بله يوازينۍ لاره د “ اوش ” ښار له لارې ، د تاجکستان له خاورې او د پامير له لارې ، وړاندې د بلخ ولايت او د افغانستان شمال ته تللې ده . د افغانستان شمالي سيمه د احمد شاه مسعود تر کنترول لاندې وه .

د احمد شاه مسعود وسله وال جوړښتونه په اصل کې يوازينی ځواک دی ، چې کولای شي په سيمه کې د روسيې او ايران له گټو دفاع وکړي . په افغانستان کې د دغه ځواک د شتون په خاطر ، دغه ځواک چې کولای شي د طالبانو پرضد ودرېږي ، مسکو او تهران پر ۱۹۹۷ زېږدي کال تاجکي سيال لوري دې ته راواړول چې په خپل منځ کې سره پوځلا شي . د تاجکي اپوزيسيون لپاره د ايران اوتورپه پرېکنده او مهمه واقع شوه ، په داسې حال کې چې مسکو ولسمشر رحمانوف دې ته اړايست ، چې له اپوزيسيون سره روغې جوړې ته حاضر شي .

په تاجکستان کې د کورنۍ جگړې د پای ته رسولو موخه دا وه ، چې د احمد شاه مسعود د وسله والو ډلو د جبهې شاتنۍ برخه ډاډمنه شي .

د ۱۹۹۹ ز کال توداگست:

د ۱۹۹۹ ز کال تر دویمې پورې د افغانستان په شمال کې پوځي - ستراتیجیکي وضعه رچنده وه او په یو حال نه وه . په تېر کال کې طالبانو ونه شو کولای ، چې مسعود د تاجکستان له پولې رابېل کړي او لویې مواصلا تي کرښې بندې کړي . سربېره پر دې ، د طالبانو د اگست میاشتې د تعرض په تاوده حالت کې ، مسعود کابل ته نږدې د جلال اباد ښار په سیمه کې خپلې مورچلې ټینګې ساتلې وې . د ۱۹۹۸ ز کال په پای کې ، د یوبیل پر ضد ولاړو ځواکونو پوځي - ستراتیجیکي انځور عجیب ښکارېده . مسعود د پخوا په څېر د افغانستان پلازمېنې کابل ته گواښېده . طالبانو هممهال هڅه کوله ، چې د شمال له لوري ، د افغان - شوروي پخوانۍ پولې په اوږدو کې د مسعود اردو په ستراتیجیکي ډول کلاند کړي .

د ۱۹۹۹ ز کال تر دویمې پورې وضعې کوم ځانګړي بدلونونه ونه موندل . د جولای په میاشت کې د مخالفو لوریو تر منځ د ۲ + ۲ ډلې په اډانه کې خبرې اترې پیل شوې . دا ډله پر ۱۹۹۸ ز کال جوړه شوه ، چې له افغانستان سره همپوله شپږ هېوادونه ، همدا راز روسیه او د امریکا متحده ایالات پکې شامل دي . خبرې اترې په تاشکند کې ترسره شوې ، خو د اگست په پیل کې طالبانو ناڅاپه کابل ته نږدې د مسعود پر درېځونو تعرض پیل کړ او له پلازمېنې شمال لور ته په شل کیلومتري کې یې د بگرام هوايي اډه ورڅخه ونیوله . د نور وړاندې تګ او

تعرض په بهير کې طالبان د پنجشېر درې ، يانې د مسعود تر لاس لاندې سيمې د زړه خولې ته نږدې شول. د طالبانو په مخ کې ستونزمنه دنده پرته وه ، چې هغه له پنجشېر څخه د مسعود شړل وو .

تر هغو پورې چې طالبانو هڅې کولې ، پنجشېر ته ننوزي ، مسعود په لغمان ولايت کې پر طالبانو ځوابيه گوزار وکړ. هلته د مسعود ډلو وکولای شول ، چې د پاکستان او افغانستان تر منځ يوازينۍ لويه لاره بنده کړي . له دې وروسته داسې خبرونه راپيدا شول ، چې د مسعود ډلو د کابل په لور تعرضي ضد تعرض پيل کړی او د بگرام پوځي هوايي اډې په سيمه کې سخته جگړه روانه ده .

په افغانستان کې جگړه دا څووم ځل دی چې مخالفتي (اپوزيسيوني) ځانگړنه خپلوي . د لوريو پوځي شونتياوې ان د ۱۹۹۸ ز کال په پرتله کمې شوې دي . په تېره بيا دا حالت په طالبانو کې ، چې د افغانستان د خاورې په سلو کې نوي (۹۰) برخې تر خپل کنترول لاندې لري ، ښه ليدل کيږي . [...] د طالبانو غورځنگ کارنده وسله والو ډلو شمېر له ۲۵ تر ۳۰ زرو زيات نه دی او د پخوا په څېر د پاکستان له دريځ سره تړاو لري . اړينه ده وويل شي ، چې د طالبانو غورځنگ ټولې پخوانۍ پوځي شونتياوې او د هغوی پياوړتيا ، ان له ۱۹۹۴ ز کاله راهيسې له پاکستان ، د دغه هېواد له اردو او پوځي څارگرۍ سره تړاو لري .

دا پوښتنه ، چې په افغانستان کې د جگړې دوام د چا په گټه دی ، او د هغې پای ته رسول د چا په گټه ، تر اوسه بې ځوابه پاتې ده . په دغه هېواد کې جگړه د يو مهم جيوپوليتيک فاکتور په توگه پاتې کيږي ، له هغه شمېر نه د شوروي اتحاد له ړنگېدو وروسته د منځنۍ اسيا د دولتونو لپاره هم . د قزاقستان لپاره هم دا

بې توپيره نه ده ، چې په دغه سيمه کې به راتلونکې پېښې په کوم لوري وده مومي ، او د سيمې د امنيت مسلې به کوم ځواکونه ټاکي . [...]

سلطان حکيم بېکوف

الما اتا

د «کانتينېنت» مجله ، د ۱۹۹۹ ز کال د سيپټمبر مياشت ، ۴ (۵) گڼه (۵)

مسعود د روسيې پر پلوی جنګيږي

پرون د طالب ضد شمالي ټلوالې مشر احمد شاه مسعود د طالبانو هغه وړانديز رد کړ ، چې له شمالي ټلوالې سره يې د پوځلاينې او د “چېچنيا له ورور ولس” سره يې د مرستې په خاطر کړی وو . په افغانستان کې د شوروي پوځونو د شتون پر مهال د شوروي پوځونو يو له ډېرو ځلانده دوښمنانو څخه نن ورځ په افغانستان کې د روسيې يوازينی ملاتړ کوونکی دی .

د روغې جوړې په اړه هغه وړانديز چې د طالبانو غورځنگ احمد شاه مسعود ته کړی ، د دې هڅې لپاره دومره نه دی شوی ، چې له “چېچني وروڼو” سره مرسته وکړي ، بلکې په اصل کې يې موخه د افغانستان په دننه کې وضعه ده . خبره دا ده چې مسعود د افغانستان په منځ کې د پنجشېر ستونزمن لارې دره نېولې ده . دغه دره کابل ته نږدې او کولای شي ، چې له سويل نه د شمال په لور د طالبانو د وړاندې تگ مخه ونيسي ؛ همدارنگه کولای شي ، چې د نېشه يي توکيو ، وسلې مخه هم ونيسي او د همگتې هېوادو په لور يې د لېږد مخنيوی وکړي .

د رارسېدونکي ژمي په شرايطو کې د مسعود د ځواکونو پر وړاندې د پراخو او لويو عملياتو سرته رسول ناشوني کيږي او په غرونو کې د تېرېدو راتېرېدو لارې هم کميږي. سربېره پر دې ، پوځلاينې به طالبانو ته دا شونتيا ورکړې وای ، چې چارې داسې سمې کړي ، چې په هېواد کې ټوليزه ملي روغه جوړه راشي . دې کار به له طالبانو سره دا مرسته کړې وای ، چې له لوبديخ سره خپل ساړه اړيکي تاوده کړي او د دوی رژيم په نړيوال کچ په رسميت وپېژندل شي .

خو احمد شاه مسعود يو ځل بيا طالبانو ته د راپرزولو پښه کېښوده . د طالبانو د مشر ملا محمد عمر وړاندیز ته د مسعود له خوا ورکړ شوی ځواب پرون په لندن کې خپور شوی دی . د پنجشېر د زمري په اند “ په افغانستان کې خپلې ستونزې هم ډېرې دي ، اړينه ده چې هغه هوارې شي ، چېچنيا ته وزگار نه يو . ” [...]

په دې ډول د شوروي سوسياليستي جمهوريتونو د اتحاد پخوانی سرسخت دوښمن ، چې په زرگونو شوروي سرتېري يې په پنجشېر کې وژلي ، داسې وينا کړې ، لکه د روسيې د ستراتېجیکي متحد په توگه . مسکو په دې رښتياينه باندې لا پخوا خبر دی او تل په پټه له مسعود سره پوځي مرستې کوي ، د دې لپاره چې وکولای شي له طالبانو سره مخامختيا او پر وړاندې يې مقاومت وکړي . پخواني شوروي پوځي بولندويان د افغاني جگړې کلونه يادوي او د مسعود په ستاينه نه ستړي کيږي .

واسيلي ميخايلوف

د «کومبرسانت» ورځپاڼه ، ۱۱/۱۱/۱۹۹۹ ، ۲۰۸ (۱۸۵۲) گڼه (۲)

طالبانو مات کړي اردو ته تاجکستان کاغوشونه

جوړوي

«مور دومره ډېره موده مسعود ته ډوډۍ ورکړې چې اوس مو زړه پر سوځي چې يوازې يې پرېږدو»

د طالبانو له خوا د تخار ولايت د منځۍ تالقانو او د شمالي تلوالي د مهم بولنتون د نيولو خبر پرون د روسيې فدراسيون د بهرنيو چارو وزارت ، د روسيې د دفاع وزير “يگر سپرگېف” او په تاجکستان کې د روسيې د کډوالو ادارې د سرچينو له خوا پوخ شوی دی . خو اړينه ده وويل شي ، چې دغو ټولو موسسو ډاډ څرگند کړی ، چې دا د شمالي تلوالي لنډمهاله ناکامي ده . همدا راز په تاجکستان کې د احمد شاه مسعود ماته خوړلي اردو ته وخته کاغوشونه جوړ شوي دي .

طالبانو د تالقانو پر نيولو بسنه نه ده کړې . تعرض په گاونډي بدخشان ولايت کې ادامه لري . د تالقانو شمال ختيځ لورته ، د کشم ښار ته نږدې سخته جگړه روانه ده . طالبانو ويلي ، چې دوی د فرخار ښار او کاپيسا ولايت يوه برخه نېولې ده . سربېره پر دې ويل کيږي ، چې طالبان مخ پر وړاندې تللي ، د خواجه غار له ښاره ، چې د تاجکستان پولې ته نږدې دی ، تېر شوي دي . په دې وړاندې تگ سره طالبانو هغه لويه لار بنده کړې ، چې پر هغې باندې د شمالي تلوالي ځواکونه سمبالېدل .

اوس نو د طالبانو لپاره د پنجشېر درې ته ، چې د مسعود د ځواکونو لوی تکیه ځای دی ، سیده لار پرانیستل شوې. د طالبانو مشر ملا محمد عمر ویلي ، چې “ پر راتلونکي لنډ مهال به موږ شمالي ټلواله په بشپړه توگه ماته کړو ، ورپسې به د نورو چاره هم وکړو . ”

له نورو څخه یې موخه د تاجکستان پر پوله د روسیې پوله وال (سرحدی ، پوله ساتی) پوځ دی . په دغه پوځ کې د مسکو ، پنج ، قلعه خوم ، خروگ ، او مرغاب سرحدی پوځي ټولگي او د دوشنبې د هوایي ډگر پوځي ټولگي شامل دی . اوسمهال په مسکو کې په دې اړه فکر کوي او دا موضوع هواروي ، چې د طالبانو له ډاره د مسعود تښتېدلي سرتېري تاجکستان ته راپرېږدي او که نه . په دوشنبه کې یوه جگپوړي روسي افسر داسې څرگنده کړه ، چې : “ موږ دومره اوږده موده مسعود ته ډوډۍ ورکړې ، چې اوس مو زړه پر سوځي چې یوازې یې پرېږدو . ”

تاجک پوځیانو دا مسله وخته هواره کړې : که چیرې د افغانستان له لوري د طالبانو له خوا د شمالي ټلوالې ځواکونه په تنگ شي او بله هیڅ چاره ونه لري ، نو د مسعود د وسله والو ډلو لپاره په شور آباد او فرخار کې وخته پنډغالي (کمپونه) چمتو شوي دي . لکه څنگه چې د ورځپاڼې خبریال “ تویوردی زناک ” ته د تاجکستان د دولتي پولې د ساتنې د درستیزوالی په کومپټه کې خبر ورکړ شو ، دا مسله ان لاد ۱۹۹۷ ز کال د مارچ په میاشت کې هغه مهال حل شوې وه ، کله چې مسعود په کولاب کې هممهال د تاجکستان د اپوزیسیون د اتحاد له ډگري بولندویانو او د حکومتی اردو له استازو سره خبرې اترې کولې . د

تاجکستان ولسمشر امام علي رحمانوف او د تاجکستان اپوزيسيوني اتحاد هغه مهال پخپل منع کې په جگړه کې ول ، خو دواړو لوريو د مسعود ملاتړ کاوه . هغه مهال د سيد شاه شاملوف افسرانو د مسعود ساتنه کوله . خون ورغ دی برید جنرال دی ، د سرحدي لوا بولندوی دی او هم ده ته دا دنده ورکړ شوې ، چې د احمد شاه مسعود شاته راتلونکې (عقب نشیني کونکې) وسله والې ډلې له پولې تر شورآباده بدرگه کړي .

ان لا تېره اوونۍ د شمالي تلوالي مشر ته دا خبر ورکړ شوی وو ، چې چمتو دي د شمالي تلوالي پوځونه ومني ، هغه مهال ، کله چې په دوشنبه کې ، تالقانو ته نږدې د جگړه بيزو عملياتو د بهير په اړه خبرې کېدې . مسعود هغه مهال تاجکي مشرتابه ته دا ډاډ ورکړ ، چې تر پايه به وجنگيږي . بسکاره خبره ده ، چې ده د طالبانو د يوبل مخالف جنرال رشيد دوستم په مرسته باندې هم حساب کاوه . دوستم د منځنۍ اسيا پر هېوادو وگرزېد او ژمنه يې وکړه ، چې که چيرې ده ته پيسې ورکړل شي نو دی به له احمد شاه مسعود سره مرسته وکړي . خو ده ته پيسې ور نه کړل شوې . په منځنۍ اسيا کې دا پېښه د ټولو ښه په ياد ده ، چې دوه کاله مخکې دوستم په ډېرې وارخطايي سره خپل سرتېري په مزارشريف کې پرې ښودل او په اوزبکۍ الوتکه کې تاشکند ته وتښتېد . کله چې د تېښته کوونکي الوتکه په تاشکند کې کېناسته ، نو له ده سره چا خبرې هم نه کولې ، پټه خوله يې په بله الوتکه کې سپور کړ او تورکيې ته يې واستاوه .

يوري چېرنوگاييف ، دوشنبه

د “کومپرسانت” ورځپاڼه ، ۲۰۰۰ / ۹ / ۸ ، (۲۰۵۲) ۱۲۷ گڼه . (۷)

د افغاني ناروغي د نښو له منځه تگ

روسي پوځيان د کابل پر لور لاره غځوي

مسکو د افغانستان په تړاو له اوږده بې توپيره چلنده وروسته ، يانې د افغانستان په خاوره کې د شوروي پوځونو له لس کلن شتونه وروسته ، بيا داسې اړمونو ته لاس اچوي ، چې د کابل پر سياست د کارنده اغېز شونتيا ورکولای شي . د طالب پلويانو کرني نه يوازې کرېملين ته ، بلکې د همگټې هېوادو ټولني د منځنۍ اسيا ملگرو هېوادو ته يې هم گواښ ورنښيي . د دغې ستونزې د هوارې په وړاندې يوازې سوچه ديپلوماتيک چلندونه کم اغېزه ول : په داسې حال کې چې نن طالبان نږدې ټول افغانستان تر خپلې څارنې لاندې لري ، له طالب واکمنۍ سره اړېکي ډېر پرېښودل شوي او بې پامه ځنډول شوي دي . لکه څنگه چې څرگنديږي ، داسې پرېکړه شوې ، چې د اړېکو له مخکينۍ مخبېلگې سره سم ، په دوه اړخيزو اړېکو کې پر روسي پوځيانو حساب وشي .

پرون په هغه هيچان راپاروونکې ليدنه کتنه کې ، چې د روسيې د دفاع وزير “ ايگر سپرگېف ” او د طالب ضد ټلوالې له مشرانو څخه له يوه مشر احمد شاه مسعود سره وشوه ، د افغانستان په شمال کې د وضعې ، د طالبانو له غورځنگ څخه د راپيداشوي ، راپيدا کېدونکي گواښ او د دغه گواښ پر ضد د کارندتياوو په اړه خبرې وشوې . دغې ليدنې کتنې نارسمي ځانگړنه درلوده او د خبرو اترو منځپانگه يې هم ډېره پټه ده .

خو دا پوره څرگنده ده ، چې په ليدنه کتنه کې د احمد شاه مسعود د وسله والو ډلو د پوځي ملاتړ په اړه خبرې کېدې . د مسعود وسله والې ډلې اوسمهال په هېواد کې يوازينۍ کارنده اپوزيسيوني ډله ده . په دې وروستيو کې دا ښه په ډاگه شوې ، چې دغه وسله واله ډله کمزورې شوې او مادي - مالي مرستې ته اړتيا لري . اړينه ده په پوره ډاډ سره وويل شي ، چې د مخکښ افغان اپوزيسيوني مشر او د روسيې د لومړۍ درجې جگپوړي پوځي چارواکي ترمنځ پر دې مسلو مفصلې خبرې وشوې او تر ژورې څېړنې لاندې ونيول شوې . نور نو راتلونکې پرېکړې د کرېمليين پر غاړه دي .

په ليدنه کتنه کې احمد شاه مسعود ته د مرستې لېږدولو لاره هم وټاکل شوه . مالموښي ، چې دا لاره به د ايران له خاورې تېره شي . مارشال “ سپرگېف ” د ايران د بهرنيو چارو له وزير سره هم پټه ليدنه کتنه درلوده .

د دې پر پرته چې د طالبانو تېري کوونکو هڅو ته د همگټو هېوادو پر پوله ځواب ورکړ شي ، د روسيې لپاره دا کار گټور دی ، چې کي کيچ او ترېنگلتيا د افغانستان په دننه کې وساتل شي . په دې ډول د طالبانو جگړه بيزه کارندتيا په هېواد کې دننه سره غوټه کيږي . لکه څنگه چې د روسيې د دفاع وزير د [تاجکستان په پلازمېنه . ژ] دوشنبه کې څرگنده کړه : “ له نړيوالو ترهگرو سره له يوازيني اسلامي مرکز ، چې په کندهار کې دی ، مالي مرسته کيږي . ” د ده پر گروهه ، اسلامي افراط غوښتونکي هڅه کوي ، چې د منځنۍ اسيا نقشه بدله کړي . د دوی مشران ، په تېره بيا اسامه بن لادن د نړۍ ټول مسلمانان دې ته رابولي ، چې د ده تر رپي لاندې سره راټول شي . يوازې په روان کال کې ، په

منځنۍ اسيا کې د نړيوالو ترهگرو د پټو کارندتياوو لپاره ، د اسلامي منځنۍ له خوا له ۲۰۰ څخه تر ۷۰۰ ميلونو ډالرو پورې پيسې بېلې شوې دي . مارشال “ سپرگېف ” همدا راز په چېچنيا کې د دغو ترهگرو د کارندتياوو او بېلتون پالو د عملياتو د فاکټونو يادونه وکړه . [...]

واديم سولويوف

د «نيزاويسيمايا گزېته» ورځپاڼه ، د ۲۰۰۰ / ۱۰ / ۲۷ نېټې گڼه . (۸)

د مارشال پلان

يگر سپرگېف د لوی مجاهد ملاتړ کوي

افغان طالبې غورځنگ داسې اعلاميه خپره کړې ، چې د “ پر روسيه باندې به وقايوي گوزار وکړي ” مانا لري . د کابل رسمي استازي عبدالحي مطمن پرون له روسيې څخه غوښتنه وکړه ، چې “ د افغانستان په کورنيو چارو کې له لاسوهنې لاس په سر شي . ” “ ملا مطمن وويل ، چې په برعکس حالت کې به يې پايلې د روسيې لپاره ډېرې جدي وي . موږ کولای شو د روسيې لپاره ډېرې ستونزې راپيدا کړو او ډېرزيان ورواړوو . ”

د طالبانو له لوري دومره کوتلی غبرگون د هغې ليدنې کتنې په تړاو شوی ، چې په دوشنبه کې د روسيې د دفاع وزير “ يگر سپرگېف ” او د افغانستان د طالبانو ضد شمالي ټلوالې پوځي مشر احمد شاه مسعود ترمنځ شوې ده .

مارشال «سپرگېف» لومړنی جگپوړی روسی پوځي دی ، چې پخپله له مسعود سره يې ليدنې کتنې ته زړه کړی دی. [...]

دغه ليدنه کتنه وړمه ورځ په دوشنبه کې د همگتې هېوادو د دفاع وزيرانو د شورا غونډې تر پيل مخکې ترسره شوه. د همگتې هېوادو د دفاع وزيرانو د شورا د غونډې يوه بنسټيزه سکالو ، د تاجکستان پولو ته د افغان طالبانو د رانږدې کېدو په تړاو د متحدينو د پوځي ځواکونو همغږي کول وو. پوځيان په پراخه پيمانه خبرې کوي او وايي ، چې “ د همگتې هېوادو سويلي پولې دې کلکې شي . ” خو د همگتو هېوادو دوه غړي هېوادونه اوزبکستان او تورکمنستان ، چې د افغانستان له لوري يې پولې دا ډېر وخت کيږي چې د طالبانو له خوا تر څارنې لاندې دي ، دا ښه گڼي ، چې سويلي پولې د خپلو ځواکونو په واسطه کلکې کړي. عشق اباد او تاشکند (يو يې مخکې بل يې په دې وروستيو کې) دې پايلې ته رسېدلي ، چې له سويلي لوري د خپل ځان امنيت سمبالول يوازې له يوې لارې کېدای شي ، چې هغه د هر ډول افغان پوځي ډلو له اختلافونو څخه لاس اخيستل دي.

په دوشنبه کې د مارشال “ سپرگېف ” او مسعود ليدنه کتنه هماغومره هيجان راپاروونکې پېښه ده ، لکه څومره چې قانونمنده ده. افغان ډگري بولندوی په داسې حال کې چې اوس هم په سرسري ډول د برهان الدين رباني په حکومت کې د دفاع وزير گڼل کيږي ، په افغانستان کې رښتونۍ واک څه د پاسه څلور کاله پخوا له لاسه ورکړی دی. دی د روسيې د دفاع له وزير سره د خپل هېواد له پولو بهر ، په تاجکستان کې ليدنه کتنه کوي. د تاجکستان جمهوريت هممهال له

يوې خوا د روسيې لپاره يو پوځي تكيه ځای دی او له بلې خوا په افغانستان کې د شمالي ټلوالې ، چې مسعود او رباني يې مشري کوي ، لپاره د جبهې شاته تكيه کوونکې اډه ده. شمالي ټلواله په داسې حال کې چې د طالبانو د واکمنۍ د پراختيا پر وړاندې جنگيږي ، د همدغه تاجکستان له لارې پوځي ، مادي - تخنيکي مرستې په لومړي گام کې له ايران او روسيې څخه ترلاسه کوي.

د ايران - تاجکستان - روسيې دغه مثلث پروم په څرگند ډول په دو شنبه کې جوړ شو: روسي مارشال له مسعود سره له خبرو وروسته ، د ايران د بهرنيو چارو له وزير کمال خرازي سره هم وکتل. دی په تاجک پلازمېنه کې د همگټو هېوادو د دفاع وزيرانو د غونډې پر ورځ په تصادفي ډول نه وو راپيدا شوی. د " ورېميه نووستی " ورځپاڼې د مالوماتو پر بنسټ ، تهران مخکې له مخکې له مسکو څخه د دغې ليدنې کتنې هيله کړې وه.

له " يگر سپرگېف " سره د خبرو پر مهال ښاغلي خرازي څرگنده کړه ، چې " مسکو او تهران پخپل منځ کې ډېر ښه اړيکي لري. " او د تاجکستان د کورنيو ستونزو په هوارې کې د دوی گډه تجربه " چې دوی پکې پرېکنده رول لوبولی " ، کېدای شي د افغاني ستونزې د هوارې لپاره هم وکارول شي. د ښاغلي خرازي په وينا ، تهران په افغانستان کې د ايتلافي حکومت جوړېدو لپاره د دې پلوی دی ، چې د طالبانو او شمالي ټلوالې تر منځ خبرې اترې وشي.

د روسيې د دفاع وزير له ايراني وزير او افغان مجاهد سره د خپلو خبرو د سکالو په اړه هيڅ ويل ونه کړل. دی دې ته اړوت ، چې د روسيې د پوځي الوتکې د رالوبدو له کبله په بېرته گورجستان ته الوتنه وکړي. په دو شنبه کې هغو افغان

ديپلوماتانو ، چې د رباني د تش په نامه حکومت استازي کوي ، يوازي دومره وويل ، چې د «سپرگېف» او مسعود په ليدنه کتنه کې په افغانستان کې د «سولې پروسې» په اړه خبرې وشوې. پر ځای ده وويل شي چې درې ورځې مخکې مسعوديانو د سولې د پروسې بيا پيلول رد کړل او دغه وړانديز يې رښتونی ونه باله. يوه اوونۍ مخکې په مسکو کې افغان سفير چې د شمالي ټلوالې استازي کوي، د روسيې د باندنيو چارو وزارت ته ډاډ ورکړ چې «نيت لري د طالبانو د تېري کوونکيو هڅو پر وړاندې کلک ودرېږي» مسکو په ځواب کې ورته څرگنده کړه چې «په راتلونکې کې به هم د قانوني او د ملگرو ملتو له خوا د منل شوي حکومت سياسي، بشري او نور ملاتړ ته دوام ورکړي».

د طالبانو له لوري سخت روسي ضد ديمارش ښکاره خبره ده له دې لامله څرگند شوی، چې د روسي مارشال د دوشنبې په سلا مشورو کې دوی په سيده ډول دا ليدلي چې مسکو چمتو دی د دوی د مخالفينو هماغه «نور» (که هر څه په خپل نامه سره ياد کړو پوځي) ملاتړ وکړي. په واقعيت کې که وويل شي، جنرالان د څه په اړه خبرې کوي، ښکاره خبره ده چې د پوځي ملاتړ په اړه. د سوله ييزو هلو ځلو په اړه مامولن سياستوال او ديپلوماتان خبرې اترې پر مخ بيايي. [...]

ارکادي دوبنوف

د ۲۰۰۰ ز کال د اکتوبر ۲۷، د «ورېميه نووستی» ورځپاڼې ۱۵۲ گڼه. (۹)

شاه مسعود متحدین را ټولوي

مسعود تر تهرانه ورسېد

د افغانستان د شمالي ټلوالې پوځي مشر مسعود پروڼ ټوله ورځ په تهران کې تېره کړه. هلته د ايران پوځ او ځانگړيو خدماتو جگپوړيو استازيو له ده سره ليدنې کتنې وکړې. د "ورېميه نووستی" ورځپاڼې د هغو مالوماتو پر بنسټ ، چې د ايراني خبري سرچينو څخه يې ترلاسه کړي ، د افغاني شمالي ټلوالې مشر ، د نوامبر د لومړۍ نېټې پر ماښام تهران ته رسېدلی دی .

مسعود تر اوسه هيڅ مهال تهران ته نه وو تللی ، خو ايران ته دا د ده دويم سفر دی ، البته وروسته له هغه ، کله چې نږدې دوې مياشتې مخکې د شمالي ټلوالې پوځونه اړوتل ، چې تاجک پولې ته نږدې د تالقانو ستراتيژيکي ښار طالبانو ته تسليم کړي. د اکتوبر په پيل کې په مشهد کې ايرانيان په دې وتوانېدل ، چې مسعود د هغو افغان ډگري بولندويانو په غونډه کې په گډون کولو راضي کړي ، چې د طالبانو پر ضد يې جگړې کړې ، او د هغوی له خوا له هېواده شړل شوي دي . دوی ټولو جنرال دوستم ، عبدالمالک ، د افغان شعيه مشرانو نن ورځ په مشهد کې پناه موندلې او هڅه کوي له مسعود سره په گډه ، د طالبانو پر ضد وسله واله مخامختيا منظمه او همغږې کړي .

دا څرگنده ده ، چې پروڼ د افغان شمالي ټلوالې له يوه مشر سره خبرې اترې په يوه داسې مجرا کې روانې وې ، چې ايران پکې دا هڅې وښودې ، له شمالي ټلوالې سره پوځي مرسته لا ډېره کړي . دا خبره هم ځانته پام وراړوي ، چې تهران

ته د مسعود سفر له هغې لیدنې کتنې شو ورځې وروسته کیږي ، چې په دوشنبه کې یې د روسیې له دفاع وزیر مارشال “ سپرگېف ” سره کړې وه . د دوشنبې په هغه لیدنه کتنه کې افغان مجاهد مسعود له مسکوه هیله کړې وه ، چې د طالب ضد جبهې پوځي ملاتړ پیاوړی کړي . دا هم مستثنا نه ده ، چې ایران ته د روسیې د امنیت شورا د رییس “ سپرگی ایوانوف ” د څه موده مخکیني سفر په ترڅ کې هم د مسکو او تهران تر منځ په افغاني لوري کې د گډو کړنو او همغږۍ هوکړه شوې .

د نوامبر په دویمه نیمايي کې به د مسکو او تهران طالب ضد اتحاد سره ډیلی هم یو ځای شي . هلته به د روسیې - هند کاري ډلې لومړنۍ غونډه جوړه شي ، چې موضوع به یې له ترهگرۍ او مذهبي افراط غوښتنې سره هاند و هڅه او د طالبی گواښ خنثا کول وي . [..]

ارکادی دوبنوف

۲۰۰۰ / ۱۱ / ۳ ، د «ورېمیه نووستی» ورځپاڼې ۱۲۱ گڼه . (۱۰)

روسیه ، چین ، طالبان

[..] د ۲۰۰۰ ز کال په می میاشت کې [د روسیې د ولسمشر مرستندی . ژ] “ س . یسترژبمبسکي ” څرگنده کړې ، چې روسیه دا شونتیاوې نه ردوي او احتمال لري ، چې د طالبانو غورځنگ پر وسله والو ډلو باندې هوایي گوزارونه وکړي . په مني کې په پاکستاني رسنیو کې داسې خبرونه خپاره شوي ، چې د احمد شاه مسعود په وسله والو ډلو کې روسي سلاکاران شتون لري ، چې د جگړه ییزو

عملیاتو په سرته رسولو کې پخپله له ده ، او له ډگري بولندویانو باباجان او الماس سره مرسته کوي . مسعود د اکتوبر پر ۲۵ - ۲۲ په دوشنبه کې د روسیې فدراسیون له دفاع وزیر " ی. سپرگېف " سره کتلي دي . [...]

واسیلېف. پ، د اقتصادي پوهنو ډاکتر، د نړیوالو چارو چارپوه. «د لرې ختیځ مسایل» خپرونه، د ۲۰۰۱ ز کال ۳ گڼه. (۱۱)

د «دویم افغانستان» شبح

د منځنۍ اسیا له هېوادو سره پوځي ملگرتیا حتمي ده ، خو د روسیې لپاره خطر لري

نن ما بنام «ولادیمیر پوتین» د روسیې د ولسمشر په توگه خپل لومړنی سفر تاشکند ته پیلوي . له تاشکند وروسته بیا نیت لري ، چې عشق اباد ته هم الوتنه وکړي . په دغه سیمه کې د مسکو د کارندتیا په اړه ان لاد ۱۹۹۹ ز کال د ډیسمبر له ۳۱ نېټې نه مخکې خبرې کېدې . د ۱۹۹۹ ز کال د ډیسمبر ۳۱ نېټه د روسیې لپاره د نوي پېر د پیل ورځ ده . څرگنده شوه ، چې د روسیې نوې کېدونکې مشري نیت لري ، له خپلو نژدې گاونډیو سره د اړیکو پر بنه کولو بوخته شي ، چې له هغه شمېر نه په ختیځ کې د منځنۍ اسیا سیمه هم ده . د روسیې فدراسیون د ولسمشر د سرپرست په توگه د ولادیمیر پوتین له گومارل کېدو یوه ورځ مخکې پوتین په یو رسمي سفر اوزبکستان ته وخوځېد . هلته د دغه جمهوریت له لوړ مشرتابه سره د لیدنو کتنو پر مهال د دوه اړخیزې او سیمه ییزې اوږدمهالې ملگرتیا لومړیتوبونه په گوته شول . په دې اړه چې هم د مسکو

او هم د تاشکند لپاره په نښه شوي گامونه تشې اعلاميې نه وې ، هغه فاکتې شاهدي ورکوي ، چې ولاديمير پوتين پر نوې دنده باندې له پيل کولو لس ورځې وروسته يو ځل بيا اوزبکستان ته ولاړ .

دا ښکاره خبره ده ، چې هم تورکمني او هم اوزبکي مشران له پوتين څخه ، د هغې پوځي مرستې او ملاتړ انتظار لري ، چې د روسيې له لوري يې ورته ژمنه شوې ده . د منځنۍ اسيا د دغو جمهوريتونو لږ سمبال وسله وال ځواکونه ، د رسمي تاشکند او عشق اباد کمزورې سياسي تگلارې دوی ته دا کابو (چانس) نه ورکوي ، چې سيمه ييز امنيت په خپلو ځواکونو وساتي . د دې پر څنگ اوزبکي او روسي ځانگړي خدمتونه داسې وړاندوينه کوي ، چې کېدای شي د جولای - اگست په مياشتو کې پر دغه سيمه داسې ترهگريزې ډلې تېرې وکړي ، چې د افغانستان او پاکستان په پوځي اډو کې روزل شوي دي . د مسکو د پوځي سرچينو د مالوماتو له مخې ، د احمد شاه مسعود له پوځونو سره د فزيکي مرستې او ملاتړ د موضوع په اړه نن ورځ د روسيې مشري له تاشکند او دوشنبې سره نارسمي خبرې اترې پر مخ بيايي . يوه مياشت مخکې هم د اوزبکستان په سرحدي ښار ترمز کې احمد شاه مسعود او عبدالرشيد دوستم د روسيې فدراسيون ، اوزبکستان او تاجکستان له استازيو سره وکتل .

نتالیه پولينه ، يکاترينه تبسپمنیکووا

د ۲۰۱۱ ز کال د جون ۲۱ ، د «نېزاويسيمایا گزېپته» ورځپاڼه ، (۳۰) ۱۰ گڼه . (۱۲)

افغانستان، ایران او عراق: کورنی حالت، بهرنی سیاست، د بشر حقوق

د لاسوند په مسکو کې د ملګرو ملتو سازمان د کډوالو د عالی کمیساری له دو تر څخه تر لاسه شوی دی.

هېواد: افغانستان

د لاسوند نوم: افغانستان ، ایران او عراق: کورنی حالت ، بهرنی سیاست ، د بشر حقوق

د لاسوند اوډونکی: کیرپنکه. پ. ف. ، د "شنونکې کتنه" د خپروني ۳ گڼه ، کیف ، د ملګرو ملتو سازمان د کډوالو عالی کمیساري

د چاپ نېټه: د ۲۰۰۱ ز کال د جون میاشت

اروپا ته د احمد شاه مسعود سفر

اروپا ته د افغاني نېشه یي توکیو د لېږدېدو زیاتوالي او د اسلامي ترهګرو ، چې سازمانونکي یې د طالبانو رژیم او اسامه بن لادن دی ، له لوري د گواښ زیاتوالي ، په اروپا کې د طالبانو له مخالفینو سره لېوالتیا زیاته کړه. د دغې لېوالتیا د زیاتوالي ښکارندوی یوه هغه پېښه وه ، چې د اپرېل په لومړیو کې رامنځته شوه. دا پېښه اروپا ته د شمالي تلوالي د مشر احمد شاه مسعود سفر

وو، چې د اپرېل په لومړيو کې يې فرانسې ته وکړ. مسعود د اروپايي پارلمان د ريسې “نيکول فونتنېن” او پرانسي (فرانسې) چارواکيو په بلنه هلته تللی وو. د دوو اونیو په بهير کې ده له پرانسي سياستوالو سره ليدنې کتنې وکړې. مسعود په ستراسبورگ کې په اروپايي پارلمان کې وينا وکړه، هلته يې له بېلابېلو اروپايي سياستوالو سره وکتل. لکه څنگه چې رسنيو خبر ورکړی، ده هاوېر سالانه، چې د اروپايي ټولنې د بهرني سياست او نړيوالو اړېکو پازوال دی، د ملگري په توگه وليد او ومانه. مسعود په اروپا کې د شتون پر مهال له دې سرتکاوه، چې پاکستان له طالبانو سره پوځي مرستې کوي. مسعود او دده ترلاس لاندې شمالي ټلواله سياسي او مالي ملاتړ ته اړتيا لري. هغه څه چې د وسلې په اړه بايد وويل شي، هغه دا چې روسيه، ايران، تاجکستان، هند ده ته وسله ورکوي او يا هم کولای شي، چې په پوره اندازه وسله ورکړي. (۱۳)

له مسعود سره مرکه

احمد شاه مسعود: تر جگړې وروسته غواړم خپل هېواد په پښو ودروم.

دا د مسعود د ژوند وروستی مرکه وه، چې د روسی وړځپانې «کامسامولسکایا پراودا» له خبريال «ولاديمير وېلېنگورين» سره يې کړې وه.

له مسعود سره مور د ده په ټاټوبي يانې پنجشېر په دره کې وليدل. [...] پر دره سربېره، ده د افغانستان شمال ختيځې سيمې، نږدې د افغانستان د خاورې لس سلنه ترلاس لاندې درلوده. [...]

پوښتنه: په افغانستان کې د جگړې د پای ته رسولو لپاره باید څه وشي؟

ځواب: زه غواړم په کلکه ووايم ، لکه څنگه چې د افغانستان په جگړه کې پاکستان برخه لري ، نو دا کورنۍ جگړه نه ده . که چيرې نړيواله ټولنه پر پاکستان فشار راوړي ، په افغانستان کې مقاومت پياوړی شي او له مور سره پوځي مرسته وشي ، نو کېدای شي ، چې جگړه پای ته ورسېږي .

پوښتنه: ایا تاسو له لوبديځو کارپوهانو او چارپوهانو سره په دې کې باندې (موافق) یاست ، چې وایي شمالي ټلواله نه شي کولای ، چې ټول افغانستان ازاد کړي ؟ بله دا چې ستاسو اغېز یوازې په هغه سیمه کې محدود دی ، چې ملي لږه کي ، تاجکان او اوزبکان پکې ژوند کوي ؟

ځواب: نه ، باندې (موافق) نه يم . مور اصلي واک وځواک یو ، د مقاومت جبهه نه یو ، او دفاع کوونکی لوری هم نه یو . د طالبانو پر ضد د هېواد په ټولو ولایتونو کې مبارزه روانه ده ، په پروان ، کندهار ، د افغانستان په ختیځ کې . هیله من يم ، چې په گډو هلو ځلو سره به مور وکولای شو ، هېواد ازاد کړو ، یا هم طالبان د خبرو اترو مېز ته په کېناستو اړباسو .

پوښتنه: د طالبانو ملاتړ پاکستان او سعودي عربستان کوي ، ستاسو ملاتړ څوک کوي ؟

ځواب: مور د افغانستان د اسلامي جمهوریت قانوني حکومت یو . زموږ استازی په ملگرو ملتو سازمان کې دی . مور ډېرو هېوادو په رسمیت پېژندلې یو ، زموږ سیاسي ملاتړ کوي ، له مور سره دیپلوماتیک اړیکې لري .

پوښتنه: د تاريخي پڙيو (مجسمو) له منځه وړل، د تلويزيون او انټرنېټ بند
اعلانول، عيسويان شړل، د طالبانو دا کړنې د اسلام له ليده سم کار دي؟

ځواب: موږ تل د دې ډول وحشت پر ضد وو، هغه وحشت چې له رښتوني اسلام
سره هېڅ کوم تړاو نه لري.

پوښتنه: تاسو ټول ژوند په جگړه کې تېر کړ. که چيرې بيا هم سوله راشي نو تاسو
به څه بوختيا ولرئ؟

ځواب: زه به ډېر نېکمرغه واوسم که چيرې د خپل هېواد په بيا ودانولو کې برخه
واخلم.

پوښتنه: ايا شونې ده چې يو تاجکي ژبی دولت جوړ شي او په هغه کې د شمالي
افغانستان، تاجکستان، بخارا او سمرکنډ سيمې شاملې شي؟

ځواب: پاکستان، بن لادن، او طالبان دا ډول پلانونه لري. هغوی غواړي چې
لومړی واک وځواک ته ورسيږي، ورپسې گاونډي هېوادو ته د خپل اغېز سيمه
پراخه کړي. هغوی په دې اړه تل په ښکاره څرگندونې کوي.

پوښتنه: ستاسو له اردو سره له کومو سرچينو نه مالي مرستې کيږي؟

ځواب: موږ قانوني حکومت يو او رښته لرو چې خپلې پيسې چاپ کړو. موږ
گټورې طبيعي سرچينې لرو چې موږ يې پلورو، همدا راز موږ ماليې هم
راټولوو.

پوښتنه: طالبان په خپل منځ کې تر کومه بريده سره يو موټی دي؟

خواب: دا يو بېلابېل ولس لرونکی غورځنگ دی. په دوی کې کورني طالبان شته، د بن لادن پلويان پکې شته، د پاکستان د منظم پوځ طالبان پکې شته. د طالبانو د بولندويانو په سلو کې څلوېښت سلنه څوکۍ بهرنيانو نيولي دي.

پخوا طالبان ډېر ول، مورال يې پياوړی وو. د دوی وسله زمور له هغې نه ښه وه، او دوی ته له بهر څخه ډېره مرسته راتله. خو د جگړې په بهير کې ډېر څه بدل شول. اوسمهال طالبان اردو ته د نويو کسانو د راجلبولو په برخه کې ستونزې لري. که څه هم وسله يې ښه ده، خو په ټوله کې يې جگړه بيز قابليت کمزوری کيږي. [...]

ولاديمير وېلېنگورين، ۲۰۰۱/۹/۱۱، (۱۴)

له کندهاره تېښته

کله چې د ۱۹۹۵ زېږدي کال د جولای پر ۱۴ «ايل-۷۲» ډوله الوتکه، چې د کازان د هوايي شرکت «ايروستان» يوه الوتکه وه، له شارجې څخه خپله لومړۍ الوتنه کوله، نو هيڅ داسې کومه ناوړه پېښه نه وړاندوېل کېده. دغه الوتکه «ترانس اويا» شرکت په باره (اجاره) نيولې وه او د دغه شرکت يوه ترانزيتي اډه هم د عربي اماراتو په خاوره کې وه. روسي پيلوټانو هلته د کاليو انډي، سونتو کي وړل، يو ځل خويې ان پيسې هم يووړې، ټولې ۳۴ تنه وې.

يوه ورځ د کمپنۍ منېجر د الوتکې پرسونل ځانته وروغوښت او ورته وپي ويل:

گورئ هلكانو ، ستاسو لپاره يوبنه كار شته . دا كار له البانيا څخه باگرام ته د بار رسول دي . اتن ته به الوتنه وكړئ ، هلته به الوتكې ته تېل واچوئ ، بيا به تيرانا [د البانيا پلازمېنه. ژ] ته په بار پسې ولاړ شئ ...

پېټي ، د ماشينگنو کارتوس دي .

د دې وړانديز په وړاندې هغه مهال كوم رد ځواب ونه ښودل شو . د الوتكې كپتان “ولاديمير شاراپوف” داسې وويل ، چې ده پخوا هم داسې بارونه وړي دي ، او د هواله لارې يې پوځي تخنيك او مهمات لېږدولي دي . بيا د کارتوسو د رسولو په برخه كې خود البانيا او افغانستان تر منځ موافقې هم شتون درلود .

روسي پيلوټانو دوه الوتنې پرته له كومې پېښې ترسره كړې . پاتې يوه ، وروستۍ الوتنه وه ، چې هغه هم ترسره شي . د درېيمې الوتنې پر مهال چې كله د كندهار له پاسه الوتلو ، نو له ځمكې نه راباندې داسې امر وشو : “پلانكۍ ډول الوتكه ښكته كړئ ، الوتكه كېنوي ، دا امر دى !” خبرې يې په روسي ژبه كولې . د الوتكې د كېنولو د لامل په اړه يې وويل چې : “غواړي الوتكه وگوري او تلاشي يې كړي” .

زموږ په “ايل - ۷۲” ډوله الوتكې پسې د طالبانو جگړه بيزه الوتكه راووته ، چې جدي نيتونه يې ښودل . د الوتكې انجنير “بوتوزوف” وړانديز وكړ ، چې وخت تېر كړو ، ځان ناگاره واچوو ، خو په خواشينۍ سره ، چې چالاكي په درد ونه خوړه . د الوتكې له انگار څخه بله جگړه بيزه الوتكه راووته او الوتنې ته چمتو شوه . دا مهال يې له ځمكې څخه داسې خبردارۍ راكړه : كه الوتكه ښكته نه كړو ، نو الوتكه به مو وولي .

د الوتکې پرسونل د " لوی سیاست " نازکۍ ته څیر نه وو . پټی پټی دی . پیلوټان له دې خبر نه ول ، چې دغه پټی [د ماشینګنو کارتوس ژ] احمد شاه مسعود ته ورکول کیږي . هغه مهال د باګرام پوځي هوايي اډه د همدغه مسعود تر لاس لاندې وه . خو داسې ښکاري ، چې باګرام ته د دغه پټی د رسولو خبر افشا شوی وو . باګرام ته د دوو الوتکو د الوتنو خبر د طالبانو بهرنۍ څارګري او کشف ته رسېدلی وو ، هغه وو چې درېیمې الوتنې ته یې ځانونه چمتو کړل ، چې وبي نیسي .

د پلټنې پر مهال له صندوقونو څخه په یوه صندوق کې د لوی قطر داسې لوی کارتوس وموندل شول ، چې لېږدونه یې منع وه . د لویو کارتوسو دغه صندوق په پای کې الوتکې ته ورپورته شوی وو . احتمال لري ، چې دا کار په تیرانا کې اسلامپالو څارګرو په لوی لاس کړی وي .

هغه وو چې روسي پیلوټان د دیني زدکړیالو [طالبانو . ژ] په لاس کې یرغمل شول .

د ولادیمیر شاراېووف له یادښتونو څخه:

«د سپټمبر ۲ . د راتلونکو اوونیو او میاشتو لپاره سپک له کومه شي ؟ که چیرې دغه حالت دوام وکړي ، فکر نه کوم چې څو اوونۍ وروسته دې له خپل ځایه د ځان بنورولو سپک ولرو . یوازې اوه کرېټه اوبه پاتې شوې .»

«سوتوکي " یانې خوراک مو څه شی دی ، ورېجې دي ، چې له کوشنیو کانیو او د مېړو له فاضله موادو سره به یې پنځې کړې وې . ورغستلي به یې نه پاکول ،

مطلب راتول کړې به یې ول او هماغسې چې په کوم حالت ول ، هماغسې به یې پخول او یرغملو ته به یې ورکول . کله چې بله چاره پاتې نه شوه ، نو پیلوټانو وکړای شول ، چې پټاټې ترې ترلاسه کړي . زموږ وچ او سپور خوراک خټکیو او هندوانو څه ناڅه ښکلی کړی وو .

هغه کوشنی انگرې ، چې یرغمل به پکې گرزېدل ، پر ماشینګنو وسله والو کسانو له خوا تر څارنې او ساتنې لاندې وو . له دېوال نه ها خواته تل ځینې ږیره ور کسان راتولېدل ، هغوی خپلې ولولې په ډېر توپاني ډول څرګندولې ، او غوښتل به یې چې د روسي کافرانو کار ورختم کړي . کله کله به بنديخانې ته ځایي خلک هم ورتلل ، د بهرنیانو لیدل او سیل کول د دوی لپاره داسې وو لکه سیلانیان چې د ژویو کومې پنجرې ته وروولې .

لکه څنګه چې هلته دود ده ، د یرغملو هوس به یې په دې راپاراوه ، چې که چیرې مسلمانان شي او د اسلام دین ومني ، نو له مړینې به وژغورل شي . ملا به وخت ناوخته راته ، هڅه به یې کوله ، چې روسان پر خپله گروهه (عقیده) ورواړوي .

د ولادیمیر ساراېوف له یادښتونو څخه:

«د سپټمبر ۱۵ . درې میاشتې وشوې ، چې موږ له کوره راوتلي یو او څلوېښت ورځې وشوې ، چې موږ دلته [په کندهار کې . ژ] یو . نن گهیځ یو زوړ مبلغ راغی ، غوښتل یې چې موږ ته قران رازده کړې او موږ مسلمانان کړي . په بدل کې یې ژمنه وکړه ، چې زموږ د خوشي کولو لپاره به شفاعت وکړي . ما خپل لید ورته څرګند کړی ...»

د سپټمبر ۱۷. نن د چهارشنبې ورځ ده. گهيځ موله ژباړونکي څخه هيله وکړه ، چې د سرې مياشتې خلک راوغواړي. زما تل سر خوږيږي. گولۍ (تابليتونه) يوازې دوه درې ساعته اغېز لري بس خلاص . ټوله ورځ خو سرې گولۍ نه شي خوړلای. صبر کوم ، او ځان داسې نه بنسټيم ، چې سر مې خوږيږي. دا بنايي چې د اعصابو او گرمۍ اغېز وي. موږ ټولو هېر کړي يو ، هم د بهرنيو چارو وزارت او هم روسيې. ولسمشر خو پر موږ نارې (لارې) توکړې دي. دی يوازې په چېچنيا کې زموږ د الوتکې له پرسونل نه ډېر خلک له لاسه ورکوي. ټول له سرزيان سره روږدي شوي دي...”

ولسمشر “باريس بلخين” او د بهرنيو چارو وزير “اندری کوزېرف” هغومره څه کړي ، څومره چې يې په وس کې ول. د ملگرو ملتو سازمان دوه ځلي غوښتنه وکړه ، چې الوتکه او د هغې پرسونل خوشي کړي ، خو طالبان د دغو کاغذي پرېکړه ليکونو کومه پروا هم نه لري. دوی د دغې ستونزې د هوارې لپاره خپل ځېل وړاندې کړی وو ، هغه دا چې ، د يرغملو د خوشي کولو په بدل کې روسيه بايد د افغانستان د دموکراتيک جمهوريت د دفاع پخواني وزيران او د خاد پخواني جگپوړي کارمندان طالبانو ته وسپاري.

مسکونه شو کولای ، چې دا ډول ادلون بدلون ورسره وکړي. د يرغملو د خوشي کولو په برخه کې روسي جگپوړو چارواکيو نه غوښتل چې ټينگار وکړي ، او نه يې د دې کار لپاره داسې کوم کلک هوډ درلود ، ځکه چې د “باريس بلخين” د واکمنۍ پر مهال سياسي مشرتابه خپله اتوريت له لاسه ورکړې وه.

داسې يوه پېښه هم وشوه. يوه ورځ پر نېمه شپه، پر ماشينگڼو هغه وسله وال ساتندويان، چې پيلوتان يې ساتل، پيلوتان له خوبه راوبښ کړل او پر نامالوم لوري يې بوتلل. دوی داسې فکر کاوه، چې بس چند ماري ته يې بوتلل...

موټران له ښاره ووتل او د اوبدلو يوې زړې فابريکې ته نږدې ودرېدل. مالومه شوه، چې دوی غوښتل پيلوتان په بل ځای کې پټ کړي. کله چې دوی راډيو ولگوله، نو داسې خبر يې واورېد: "د افغانستان حکومتي پوځونه پر کندهار باندې د دې لپاره يرغل کوي، چې روسي پيلوتان او الوتکه له بنده خلاص کړي." "دا په اصل کې يو پروپاگاندا وو، چې د نړيوال ټولنيز نظر لپاره محاسبه شوی وو. خو بيا هم د يرغملو لپاره دا خبر په زړه پورې او خوښۍ بڼونکې وو.

طالبانو د شمالي ټلوالې يرغل پر شاه و تمباوه او يرغمل يې بېرته خپلو کوټو ته راوستل.

د ولاديمير شارا پوف له يادښتونو څخه:

«د ټولو روحيه مراوې شوه. ايا دومره لوی دولت، لکه مورچې يې لرو، دومره هم نه شي کولای، چې خبرې اترې ورسره پيل کړي؟ د دوی لپاره هلته په کرېمليين کې اوس تر ټولو ارزښتناکه مسله ټاکنې دي. روسي سياستوالو لکه د وريو سپيو د گلې په څېر، د ټاکنو پر مقدماتي جگړه گۍ باندې پيل وکړ. "د روسيې غږ" نن گهيځ خبر خپور کړ، چې د بهرنيو چارو وزير "کوزېرېف" سعودي عربستان، پاکستان او د اسلامي هېوادو سازمان ته پاملرنه کړې، چې د روسۍ الوتکې او پيلوتانو په خوشي کولو کې مرسته وکړي...»

بنکاره خبره ده ، چې د پیلوتانو پر برخلیک ټولو لارې نه تو کولې . د روسیې د بهرنیو چارو وزارت او پاکستان سفارت استازي څو ځله کندهار ته راغلل . د ټولو شونو چینلونو له لارې کار روان وو . له رواني پلوه په دغسې درنه او ستونزمنه وضعه کې (بدني او رواني سخته ستړیا) ډاکتر - ارواپوه ډېره مرسته کوله . هغه دا مرسته وکړه ، چې د نهیلی او د ژوند نه غوښتلو له حالت سره مبارزه وکړي .

وروسته له دې پیلوتانو وپتېبله چې باید یو څه وکړي . په دې وخت کې طالبانو له نیول شوي الوتکې سره ورو ورو لېوالتیا ونه وکړه . اسلامپالو له “ ۷۶ - ” ډوله الوتکې څخه کار نه شو اخیستلای ، ځکه چې دوی په دې څانګه کې کوم څانګیز کسان نه درلودل . یرغملو له همدغه حالت څخه د ځان خلاصولو لپاره کار واخیست . پیلوتانو طالبانو ته وویل ، که چیرې دوی غواړي ، چې الوتکه یې کار وکړي او بڼې الوتنې وکړای شي ، نو اړینه ده چې په پرله پسې ډول د هغې تخنیکي حالت وکتل شي او سمبال شي .

طالبانو فکر پر وکړ او هوکړه یې وکړه . پیلوتانو ته په دريو میاشتو کې یو ځل دا اجازه ورکړ شوه ، چې الوتکې ته ننوزي . د الوتکې په ټانکیو کې سونتوکی پوره ول ، ځکه تېل د دواړو لوریو یانې تګ راتګ د واټن لپاره پوره اچول شوي ول .

د ۱۹۹۲ ز کال په اپرېل کې د زندان بولندوی بدل شو .

د جولای پر لسمه یرغمل هوايي ډگر ته وروستل شول ، خو پر دغه ورځ تېښته ونه شوه ، ځکه چې وسله وال ساتونکي ډېر ول . خو د ولسمشر “ پلڅین ” پر

پرتله ، خدای روسی پیلوتیان په بده ورځ کې پرې نه بنودل او د الوتکې ټایر وچاودېد . د پرسونل لپاره دا پلمه پیدا شوه ، چې الوتکې ته راستانه شي ، د دې لپاره چې خرابي سمه کړي .

دا پېښه د اګست پر ۱۲ وشوه . د چهار شنبې (د مسلمانانو د جمعې) ورځ وه او رخصتي وه . پیلوتیان په خپل منع کې داسې جوړ راغلل : “ په هر حالت کې چې وي الوتنه کوو ! که ويی وژلو بس وژلي به یې یو ، که الوتکه ولوېده ، بس لوېدلې به وي . ”

خو کاله وروسته د الوتکې پیلوټ ، د «کومسامولسکایا پراودا» ورځپاڼې رسنوال (ژورنالېست) «انتون کلیویف» ته په مرکه کې وویل :

داسې د ماسپښین مهال به وو ، چې ساتندویان ، د قراول بولندوی او د زندان بولندوی د الوتنې د پتارې له لارې ولاړل ، چې لمونځ وکړي . د الوتکې مېخانیک کار په منډه راځي او وايي : “ څنگه بولندویه ، ویې ازمو یو ؟ ” “ شارا پوف ” سملاسي د کوشنۍ پانې کاغذ پر مخ د هوايي ډگر نقشه رسموي . بیا الوتکه ورو ورو په منځنۍ پتارې باندې گرزوي . د حرکت پر مهال درېیم او څلورم انجن چالانوو... په دې وخت کې دوه “ اورال ” موټرونه او یو بس زموږ مخې ته رادرومي . زه گورم چې بله چاره نشته ، د الوتنې تر پتارې پورې ځان نه شم رسولای ، بس له همدې ځایه الوتکه منډې کولو ته برابروم . پتارې ته ځان باسم ، نږدې وو چې د الوتکې وزر پر ځمکه راڅخه ولگيږي ، خدای ته دعا کوم ، چې شاسي یې ماته نه شي... خو شکر خدایه ، ویاړ زموږ پر الوتکه جوړونکیو او پوهانو ، چې داسې ښه الوتکه یې جوړه کړې ده . موټرونه رانږدې کیږي ،

نږدې په شل متره واټن کې، د الوتکې تر وزرونو لاندې دي. د الوتکې گړنډیتوب ۲۲۰ دی، اړینه ده چې ۲۰ نور هم پرې ورزیات شي، خو پتاره پای ته رسیږي او وړاندې نوره سیمه کې مایونه خښ دي. پر دې مهال مې سټرینگ ځان ته راکش کړ، او الوتکه د هوا پر لور ورو پورته شوه. [...]

په الوتکه کې له مور سره درې طالبان پاتې دي. هغوی سملاسي ونيول شول، وسلې ترې واخیستل شوې او دوی وټرل شول. تر شاجویه پورې ټوله لاره دوی په غمجن تمرکز کې پاتې ول، یوازې یې خدای پاک ته هیله وه، خدای پاک هم پر کافرانو د رحم اوبه توی کړې.

«یل-۷۲» ډوله الوتکې په خپل وروستي گړنډیتوب سره الوتنه کوله، چې لوړوالی یې هم ۵۰ متره وو، د دې لپاره چې رادار یې پیدا نه کړي. دوه ساعته وروسته تښتېدونکي په عربي اماراتو کې د روسیې په اډه کې ول.

د دغې پېښې ویډیو هم ثبت شوې، دغه تاریخي شېبه پکې ثبت او ساتل شوې ده. یل - ۷۲ الوتکه د الوتکو د کبناستو له پتارې سره خپل ټایرونه لگوي، گړنډیتوب بندوي، او تمځي ته ځي. له کابین څخه د الوتکې د پرسونل ډیره ور مخونه رانښکاره کیږي. پر ډگر باندې پولیس نارې وهي: “طالبان دي، طالبان الوتکه چلوي!” د روسیې لوري استازي ورته وایي، چې اندېښنه مه کوئ، دا طالبان نه دي، زموږ خپل خلک راستانه شول.

الوتکې ته تر ټولو لومړی څارندوی له بېرې سره ننوتل، د طالبانو لاسونه یې ولچک کړل او له الوتکې څخه یې په تېله وایستل. روسیې همکارانو پر خپلو

پیلوتانو ورمندډه کړه ، هغوی یې په غېږ کې ونیول او چیغې یې و هلې . یو کال او دېرش ورځې لرې په وچه او ډبرینه افغاني خاوره کې پاتې شول .

په مسکو کې له گلانو سره د دغو اتلانو هرکلی وشو . جگپوړي ماموران ، رسنوال ... په لوړه کچه تشې ژمنې . وروسته له دې کازان ته ولاړو ، هلته د جمهوریت مشري د الوتکې زینې ته راغلي وه .

له دغې یرغملۍ څخه له خلاصېدو مخکې رسنوالو د پام وړ مالومات راسپړلي ول ، هغه دا چې هغه کارتوس چې په دغه " یل - ۷۲ " ډوله الوتکه کې په دريو الوتنو کې افغانستان ته لېږدول کېدل ، له کازان څخه استول شوي ول .

" ولادیمیر شاراپوف " وایي ، کله چې زموږ همکاران خبر شول ، چې په رسنیو کې دا خبر خپور شوی ، نو وارخطا شول ، چې کله هېواد ته ستانه شو ، نو هلته تاتاري مافیا موږ ته انتظار باسي او کار به مو وکړي . ځکه چې گواگي د پېټي له لاسه ورکولو لامله د کازان کوم بانک سپېره شوی دی ... که چیرې یې زموږ الوتکه ویشتلې وای ، نو د دوی لپاره گټوره وه ، ځکه چې په دې صورت کې دوی ته د الوتکې او پېټي بیمه ورکول کېده .

پر ځای ده وویل شي ، چې پر ۱۹۹۸ زېږدي کال ، احمد شاه مسعود په یوه مرکه کې په صادقانه ډول منښته (اعتراف) وکړه ، چې روسی مافیا ده ته وسله او مهمات ورکوي . [...]

د «سپېخنار روسیي» خپرونه ، ۱۱ (۲۲) گڼه ، ۲۰۰۱ ز کال ، نومبر . (۱۵)

د «یل-۷۶» ډوله الوتکې نیول، د ۱۹۹۵ ز کال د

اگست ۳

د ۱۹۹۵ ز کال د اگست پر ۳ د روسیې د کازان هوايي کمپنۍ الوتکه، چې د شمالي تلوالی لپاره پکې کارتوس بار شوي ول، له اووه کسه پرسونل سره په افغانستان کې د طالبانو غورځنگ د ځواکونو له خوا ونيول شوه او د کندهار په هوايي ډگر کې رابنکته کړای شوه.

دغه الوتکه چې لمبر يې (یل-۲۷ ټي.ډي) (ار.اې-۷۲۸۴۲) وو، د کازان د «ایروستان» په کمپنۍ پورې اړه درلوده. په الوتکه کې بار شوي مهمات، چې د ماشینګنيو کارتوس ول، له البانیا سره د افغانستان د حکومتي هوکړې پر بنسټ، د کابل حکومت پر پرمایش، د البانیا له پلازمېنې تیرانا څخه بگرام ته لېږدول کېدل. د کارتوسو تسلېمېدونکی لوری په باگرام کې شمالي تلواله او احمد شاه مسعود وو، چې د طالبانو سرسخت دوښمن او دا مهال يې د باگرام سیمه تر کنترول لاندې وه. دغې الوتکې څو څو ځلې له شارجوی او ځینو نورو ځایونو څخه باگرام ته الوتنې کړې او بېلابېل توکي يې هلته رسولي دي. دا ځل له تیرانا څخه کارتوس بار شوي ول، چې دوه الوتنې سمې پر خپل مهال ټاکلي ځای ته وشوې، خو درېیمه الوتنه ونه شوه، ځکه چې طالبان خبر شول او د خپلو جګړه بیزو الوتکو “میگ-۲۱” په واسطه يې الوتکه د کندهار هوايي ډگر ته وربنکته کړه.

خه د پاسه يو كال يانې ۳۷۸ ورځې الوتکه او د هغې پرسونل د يرغملۍ په سختو شرايطو کې ول ، چې هغه گرمي ، د اوبو کموالی او خرابو خوراکتوکيو شتون وو . [...]

د ۱۹۹۲ ز کال د اگست پر ۱۲ ، د الوتکې پرسونل وکولای شول ، چې په خپله الوتکه کې د ايران او عربي متحده اماراتو له لارې وتښتي . [...]

د الوتکې د پرسونل غړي :

۱. شاراپوف ولاديمير ايليچ - د الوتکې پيلوټ .
  ۲. خيرولين غازي نور گاريفزيانوويچ - دويم پيلوټ .
  ۳. زدور الېکساندر ويکتورويچ - کشاف .
  ۴. ابيازوف اسخات مين اخمېتوويچ - د الوتکې مېخانيک کار .
  ۵. وشيفخېف يوري نیکولايوويچ - مخابره چي .
  ۶. بوتوزوف سيرگي باريسوويچ - انجنير .
  ۷. ريازانوف ويکتور پيتروويچ .
- روسی برېښنايي پوهنغونډ ، (۱۲)

د احمد شاه مسعود او روسانو تر منځ پټه ليدنه كتنه

«دی گوت څنډونې ته منتظر وو ، خو موږ ورته د جوړ راتگ وړاندیز وکړ»

احمد شاه مسعود د پوځي څارگر او کشف «ډگرمن اناتولي تکاچيوف» له ليده.

د احمد شاه مسعود د تکيه ځای پنجشېر په هره خوا کې د جگړو غربا وه ، خو افسر «اناتولي تکاچيوف» د خبرو اترو لپاره احمد شاه مسعود ته ورغی . دی لومړنی سپری وو ، چې ويي کولای شول ، د “ پنجشېر له زمري ” سره جوړ راشي ، او د “ ارگومېنتي نېد پليې ” لومړنۍ ورځپاڼه ده ، چې په دې اړه کيسه کوي .

پر ۱۹۸۱-۱۹۸۳ زېږدي کلونو ما په کابل کې د کشف په مرکز کې کار کاوه. موږ د مجاهدينو د وسله والو ډلو په اړه کره او رښتوني کشفوي مالومات راټولول . يو داسې دستور (هدايت) شتون درلود ، چې په دغو مالوماتو کې موږ بايد د افغاني ټولني د پوځي - سياسي حالاتو د ودې يوازې مثبت لوري ولټوو ، ځکه چې د کشف او پوځي څارگرۍ له مرکز څخه زموږ مالومات له بندي (مبالغې) سره لېږدول کېدل . [د شوروي اتحاد د دفاع وزارت په ستر درستيز . ژ] او د کشف د لوی رياست په پېنځمه اداره کې دغه مالومات نور هم سره پر سول کېدل او تر دې بريده بدلېدل ، چې د دغو مالوماتو له هماغه لومړني ځېل سره به يې بشپړ توپير درلود . هيچا نه غوښتل چې دا پازه پر خپله غاړه واخلي ، د پېښو او وضعې په اړه رښتوني رپوټ منځۍ ته ورکړي .

هيڅ کومو مثبتو لوريو شتون نه درلود . د هر چا چې به څه ډول زړه غوښتل ، هماغسې به يې د وضعې په اړه رپوټ ورکاوه او هغه به يې رښتيا او واقعيت

باله. له پنجشېر څخه په پرله پسې ډول زموږ وژل شوي او تپي شوي سرتېري او افسران لېږدول کېدل، خو دې حالت زموږ مشران دومره نه اندېښمنول.

زما په اند په پنجشېر دره کې پوځي عمليات د دې لپاره ترسره کېدل، چې پوځي مشري بېلابېل انعامونه او مدالونه ترلاسه کړي. دا تصادفي خبره نه وه، چې د پوځي عملياتو پر مهال به افغانستان ته ډېر پوځي بولندويان راتلل، د دې لپاره چې ونييي، دوی خو دنده په نښه ډول ترسره کوي، ان تردې چې پخپله هم په پوځي عملياتو کې گډون کوي.

له همدې لامله له احمد شاه مسعود سره د سوله ييزو خبرو اترو په اړه زما پر وړاندیز چا نه غوښتل ځان پوه کړي، تر هغه مهاله، کله چې وروسته د کشف لوی ريس "پ. ايواشوتين" او د دفاع مرستيال وزير مارشال "س. سوکولوف" زما ملاتړ وکړ. د دوی له برکته او د دوی پر اجازه موږ له احمد شاه مسعود سره د ليدنې کتنې او د ټولو مسلو په اړه د خبرو اترو د عملياتو پلان جوړ کړ. د دې کار وروستۍ او اصلي موخه د پنجشېر درې او هغې ته په څېرمه سيمو کې د اوربند اعلانول وو.

موږ په کابل کې له پنجشېر څخه راغليو او په کابل کې له مېشت شويو وگړيو سره ډېرې خبرې وکړې، په تېره بيا له هغه چا سره چې له مسعود سره يې په کوشنيوالي، د زده کړيالي پر کلونو او د همدغه مقاومت پر کلونو پېژندل. په پايله کې له موږ سره د يو اړ وپيچ (ضد و نقيض) انسان تصور پيدا شو، يانې د يو داسې سړي، چې مثبتې او منفي ځانگړتياوې پکې يوځای شوې وې. خو يو ټکي موږ ته پر نسيبي ښکاره شو، هغه دا چې ټولو ويل، مسعود پر خپله خبره

ولاړ سپری دی. دې ټکي مور ته دا ډاډه راکاوه ، چې له مسعود سره له ليدنې کتنې وروسته به ژوندي راستانه شو ، ځکه مسعود ژمنه کړې وه ، چې زموږ امنيت به گرانتي کوي. هغه وو ، چې د منځگړيو له خوا له احمد شاه سره د ليدنې کتنې ځای او مهال وټاکل شو ، هغه هم د احمد شاه مسعود د شرايطو په پام کې نيولو سره. د ده شرايط دا ول ، چې ليدنه کتنه به په پنجشېر کې ، د مجاهدينو تر کنترول لاندې سيمه کې او د ۱۹۸۲ زېږدي کال له پيل څخه يوه ورځ مخکې ترسره کيږي. د ليدنې کتنې ځای ته به د نوي کال پر شپه ورځو. مور بايد بې ساتندويانو او بې وسلې ورشو.

معمولا پر جشني ورځو دا دود وو ، چې څلوېښتم اردو به د ټولې وسلې يو بار چلاوه. خو دا ځل د دې لپاره چې د نارامۍ لپاره کومه پلمه جوړه نه شي ، مور د درې سوه پېنځه څلوېښتم ۳۴۵ پاراشوتي - ديسانت غونډه له مرستيال بولندوی سره داسې جوړه راغلو ، چې هيڅ ډول جشني ډزې به نه وي او بشپړه چوپتيا به وي. پر ځای ده وويل شي ، چې دا سپری [د غونډه مرستيال بولندوی. ژ] جگړن "پاول گراچيوف" وو ، چې وروسته بيا د روسيې د دفاع وزير شو.

کله چې تياره شوه ، نو د روځي (رځي) له کلي څخه [د خبرو اترو د ترسره کولو ځای ته. ژ] روان شو. د خبرو اترو ځای ته مور دوه کسه روان وو ، زه او ژباړن "ماکس". ټاکلي ځای ته ژر ورسېدلو. هلته زموږ د هر کلي لپاره د مجاهدينو يوه ډله منتظره وه ، چې مشري يې د احمد شاه د کشف ضد خدماتو مشر تاج الدين وو. له دغې ډلې سره مور پلي تر بازارکه ولاړو. مور په غرونو کې پر نړيو لارو نږدې

څلور ساعته مزل وکړې. پر لاره د ياغيانو له وسله والو ساتنديو پوستو څخه تېر شو.

زموږ په وړاندې د مجاهدينو چلند ډېر دوستانه وو. په بازارک کې يې موږ ته په ښه توده کوټه کې ځای راکړ. برېښنا نه وه، خو د خاورو تېلو څراغ بلېده. له مجاهدينو سره په يوه کوټه کې ويده شولو. موږ له ځان سره وسله نه وه اخیستې، او دې کار زموږ په وړاندې د دوی دوستانه روحیه نوره هم ښه کړه.

د جنوري پر لومړۍ نېټه گهيځ، تاج الدين خبر راکړ، چې له احمد شاه مسعود سره ليدنه کتنه به د سهار پر نهو بجو او دېرشو دقيقو پيل شي. نه شم ويلای، چې د دغې ليدنې کتنې انتظار دې له ماسره کومه ځانگړې اندېښنه راپيدا کړې وي. دغه انتظار زما تلوسه راپارولې وه، ځکه چې تر موږ مخکې هيڅ کوم شوروي پوځي بولندوی مسعود نه وو ليدلی، ان عکس يې هم نه وو ليدلی. د ده په اړه يوازې د نورو خلکو له خبرو څخه اخیستل شويو مالوماتو شتون درلود، چې هغه د ده د خاصيت، د سلوک ډول يا طرز په اړه مالومات ول، چې د عملياتو د چمتووالي پر مهال راټول شوي ول. دا مالومات به څومره کره او رښتوني وي؟

پر ټاکلي مهال کوټې ته يو داسې ځوان سپرې راننوت، چې ونه يې لوړه نه وه، وېښتان يې تور ول او لږ ډنگر غونډې وو. د ده په خبره کې موږ هيڅ داسې کوم څه د ځناورو ونه ليدل. (له دې سره سره، چې په دې اړه زموږ رسنيو ډېرې ليکنې کولې). ده افغاني دوديز کالي اغوستي ول. په مخ کې يې تمرکز والی ليدل کېده. لنډه دا چې د حالت سختوالي څو ثانيې دوام وکړې. له دې وروسته د

احمد شاه مسعود مخ پړانیستل شو ، په سترگو کې یې مهرباني او بڼه نیت ، ان ډېره مهرباني او زړه سواندي وځلېده . داسې ښکارېده ، چې زموږ په مخونو کې هم د دوښمن توب نښې نه وې .

د افغاني دود له مخې له څو ثانيو گډوډ کېدو وروسته مو دودیز روغېر وکړ . له دې وروسته سببنازي ته وروبلل شو .

لکه څنگه چې په ختيځ کې دا دود دی ، تر هر څه رومي احمد شاه زموږ د روغتيا پوښتنه وکړه ، بيا يې وويل ، چې دلارې له ستړيا وروسته مو استراحت بڼه وکړ او که څنگه ؟ موږ په ځواب کې ورته وويل ، چې هر څه سم دي . موږ هم پر خپل وار دده د روغتيا پوښتنه وکړه . پر همدې ډول د سببنازي کولو پر مهال ورو ورو خبرې پيل شوې . خبرې لومړې له جگړې څخه لرې د عادي ژوندنيو موضوعگانو په اړه وې . موږ ته لکه مېلمنو ته ، دوديز درناوی وشو ، هغه دا چې تر ټولو رومي د کوزري پر ابو لاس پرې مينځل ، تر ټولو لومړی پر تازه لاس وچونې باندي لاسونه وچول او تر ټولو لومړی له ډوډۍ څخه د گولې راماتولو او تر ټولو لومړی له گډ غوري څخه د پلو د خوراک د پيلولو حق دی ، چې مېلمه ته ورکول کيږي ...

له سببنازي وروسته احمد شاه مسعود له خپل يوه نږدې کس سره او زه له “ ماکس ” سره ، ټول څلور کسه په کوټه کې پاتې شولو . خبرې پيل شوې . موږ له احمد شاه څخه داسې پوښتنې وکړې ، چې موږ ته يې د مشرتابه له خوا سپارښتنه شوې او د دندې په توگه راکړل شوې وې . دی لږ هېښ شو ، چې زموږ له لوري ده ته کومه گوتځنډنه ونه شوه ، چې تسليم شي او وسله پر ځمکه کېږدي

. ځکه چې تر دې مهاله له ده څخه سختې غوښتنې کېدې او ورلېږل کېدې . د ساري په توګه ، د کارمل د حکومت پر وړاندې مقاومت بند کړه او تسليم شه . زموږ په وړاندیزونو کې تر ټولو مهمې مسلې ، په پنجشېر کې د دوه اړخيز اوربند اعلانول او د ځايي وګړيو د عادي ژوند د سمبالولو دوه اړخيزې ژمنې وې .

ولسوالۍ ته د هغو وګړيو ، چې د جګړه ييزو عملياتو لامله يې خپل کورونه پرې اېښي ول ، د بېرته راستنېدا ، په ګډه د دوی د امنيت سمبالتيا او د سوله ييز ژوند لپاره له دوی سره د هر اړخيزې مرستې په اړه وړاندیزونو د مسعود ځانګړې لېوالتيا راوپاروله . دا دده په ګټه وې .

د هر وړاندیز پر هره برخه باندې ژور او مفصل بحث کېده . دا د نزاکتونو او مهربانۍ د مراعت خبره نه وه . احمد شاه مسعود څرګنده کړه ، هغه ګوتڅنډنې (اولتيماتومونه) چې د جګړې د دوو کلونو په بهير کې ده ته د شوروي او افغان لوريو د استازيو له خوا شوي ، دده د منلو وړ نه دي . ده په ټينګار دا خبره وکړه ، چې دی نه د شوروي اتحاد او نه هم د شوروي خلکو پر وړاندې دوښمنانه روحیه لري . ده وويل ، چې زموږ ولسونه زموږ مشرانو په جګړه کې ښکېل کړي ، او جګړه ، جګړه ده ، په هغې کې بلهاري حتمي وي . احمد شاه ويل ، کله چې سوله راشي موږ به ښه ګاونډيان شو . خود کابل د مشرۍ ، چې واک يې په هېواد کې د ده د خبرو له مخې ، يوازې په پلازمېنه او ځينو نورو لويو ښارونو باندې محدود شوی ، پر وړاندې مسعود نه پوځلاکېدونکی دوښمن وو .

مسعود په ټينگار وويل: د شوروي پوځونو له وتلو سره سم به د کابل رژيم له راتلونکې څخه بې برخې شي.

وروسته ما له احمد شاه سره څو څو واره ليدنې کتنې وکړې، خو دغه لومړنۍ ليدنه کتنه له ما سره د تل لپاره په حافظه کې پاتې شوه.

د همدغې لومړنۍ او وروسته نورو ليدنو کتنو پايله دا شوه، چې په عمل کې هم جگړه ييز عمليات بند شول او د پوځلاينې د شرايطو د مراعتولو په برخه کې دوه اړخيز کار پيل شو. پنجشېر ته سوله ييز وگړي راستانه شول، د کابل او سالنگ لويې لارې وضعه بڼه او ارامه شوه. خو دغه حالت د افغانستان د خلق دموکراتيک گوند کارکوونکيو په زړه برابر نه وو. هغوی په دغه سيمه کې د جگړه ييزو عملياتو پر ترسره کولو ټينگار کاوه او په پرله پسې ډول يې شوروي مشري دې کار ته ورتهبل وهله.

همدا لامل وو، چې له روغې جوړې او پوځلاينې څو څو واره سرغړونه وشوه، په دې کې زموږ گناه وه. د ساري په توگه، له مسعود سره يوه ليدنه کتنه د يوه ځايي وگړي په کور کې ترسره کېده. موږ ناست يو، خبرې کوو، چې ناڅاپه د رانږدې کېدونکيو چورلکو د غورا غږ واورېدل شو. ما مسعود ته وويل، چې اوس خو زموږ او ستاسو ترمنځ پوځلاينه ده، له چورلکو مه ډارېږئ، خو ده وړانديز وکړ، چې بيا هم د احتياط لپاره پټ او مصون ځای ته ننوزو. کله چې موږ دا کار وکړ، چورلکو سملاسي پر هماغه کور گوزار وکړ، کور سم نيمايي ړنگ شو. مسعود د کور کنډوالې ته گوته ونيوه او ماته يې وويل: "د انترناسيوناليسټي مرستې عملي بڼه دغسې وي". بيا يې زياته کړه، چې

شخصاً زما په وړاندې دى هېڅ کومې ادعاوې نه لري ، خو پر روسانو باور کول
ډېر ستونزمن کار دى . دا خبره رښتيا وه ، ځکه چې پوځي بولنتون (قوماندانى
) په راتلونکې کې خو شو ځلي خپلې ژمنې ماتې کړې او سربې ترې وغړاوه .

ما له احمد شاه سره د کار کولو د پایلو د رپوټ ورکولو پر مهال د شوروي
سوسيالیستي جمهوریتونو د اتحاد د دفاع وزارت لومړي مرستیال “ س .
سوکولوف ” ته وویل ، چې مسعود د کارمل د حکومت پر وړاندې دوښمنانه
چلند لري . «سوکولوف» وپوښتل : «په افغانستان کې له چا سره کېدای شي چې
سړی جوړ راشي؟» ما په ځواب کې ورته وویل ، چې په هېواد کې تر ټولو ډېر
اغېزمن او با اتوریته سړی احمد شاه دى او له ټاکلیو شرایطو سره کېدای شي ،
چې سړی ورسره جوړ راشي ، خو په هېڅ صورت سره اړینه نه ده ، دا هڅه وشي ،
چې له کارمل سره همکارۍ ته رامت شي . دى دا کار هېڅ مهال نه کوي . ښکاره
خبره ده چې د همدغه لامل له مخې د احمد شاه پر ضد عملیات هېڅ مهال نه
بندېدل .

ایوان شاپووال

د «ارگومېنتي نید پلې» ورځپاڼه ، برېښنايي بڼه ، د ۲۰۰۶ ز کال د سپټمبر ۷ ،
(۱۸) ۱۸ گڼه ، (۱۷)

د بلخين د واکمنۍ پر مهال هېواد د امریکا له خوا اداره کېده

له جنرال «يگر نیکولا یوویچ رودیونوف» سره د مرکې یوه برخه.

پوښتنه: ایگر نیکولا یوویچ، پر ۱۹۸۵-۱۹۸۶ ز کلونو تاسو د څلوېښتم اردو، چې په افغانستان کې وو، مشري کوله. د پوځي تاریخپوهانو د ارزونې له مخې، دا په دغه هېواد کې د افغان جگړې یو تر ټولو ډېر ډراماتيک پېر وو. زموږ پوځونو، د افغانستان د دموکراتیک گوند، چې ټول مورال یې له لاسه ورکړی وو، له مرستې پرته یو په یو له دوښمن سره جگړه کوله. په دغه جگړه کې کوم څه تر ټولو ډېر ستاسو په حافظه کې ځای نیولی؟

ځواب: د دغې جگړې بشپړ نه لرلیدتوب زما په حافظه کې ډېر ځای نیولی. جگړه د یوې کړۍ په ډول روانه وه، او کال پر کال یې هماغسې پایینه (ادامه) درلوده. زموږ پوځونو به د دوښمن پوځي اډې ونېولې، «دوخي» مجاهدین به یې غرونو ته وشړل او هلته به تر ډېره ځنډه تم ول. وروسته به زموږ د پوځي ټولگيو مهمات او اوبه پای ته ورسېدې. نیولی ځای به یې «ملي اردو» ته وسپاره او شوروي پوځي ټولگي به خپل مېشتځای ته راستانه شول. دا مهال به «دوخي» دوښمنان له غرونو راښکته شول او ټول هغه ځای به یې بېرته بیا ونیو. پر راتلونکې کال به دا ټول څه بیا تکرارېدل...

څه به یې پتوم: د ډېری افغانانو لپاره موږ بهرني نېواکگر وو. نږدې شپږ میلیونه افغانان پاکستان او ایران ته ولاړل او هلته د کډوالو په پنډغالو کې

مېشت شول. له همدې لامله دوښمنان هيڅ مهال د خلکو يا په بله وينا د بشري ځواک د کموالي له ستونزې سره مخ نه ول.

پوښتنه: تر ټولو ډېرې سختې جگړې په کومه سيمه کې روانې وې؟

ځواب: تر ټولو ډېره سخته وضعه په پنجشېر دره کې وه. دا دره داسې ښکاري، لکه افغانستان چې په منځ نيمايي کوي او د هېواد له لويديزو پولو څخه نږدې د چين تر پولو پورې تللې ده. په دغه سيمه کې د دوښمنانو بولندوی احمد شاه مسعود و، هغه نامتو احمد شاه، چې نن ورځ له طالبانو سره په جگړه کې دی او په تومنه کې د روسيې متحد دی. [...]

واديم اندريوخين

د «نويي دېله» ورځپاڼه. (۱۸)

افغاني جگړه

[...] احمد شاه نن ورځ تر ټولو هغو سرغوڅوونکو جلادانو، چې د افغانستان په خاوره کې ژوندي پاتې دي، څخه پياوړی سرغوڅوونکی جلاد دی. دده د پوځ اجيرې پوځي ډلې د پنجشېر په دره کې هماغلته لگيا دي، هماغلته پتې دي، خو کله چې لږ خطر ورته متوجه شي، بيا نو د پاکستان په لور ځان وباسي. احمد شاه د کابل پر ضد په ډېرو هلو ځلو سره جگړه پر مخ بيايي. دی د خپلې ايجنتورۍ شبکه لري، د مخابرې لپاره ده ته تر ټولو ډېر عصري وسايل ورکړ شوي، چې له هغه شمېر څخه تشيالي (کيهاني) وسايل، د مصنوعي

سپورېمکی و سایل هم دي . په ټوله کې د احمد شاه ټول څه بشپړ دي : د ساري په توگه ، توغندي ، ماینونه ، سپکه او درنه وسله ، او انجنیري سامان الات . بنکاره خبره ده ، چې دا ټول څه ده ته له هسکه نه دي رالوېدلي . له پولي [له افغانستانه . ژ] نه بهر ټول پوهیږی ، چې په افغانستان کې باید پر چا باندې حساب وشي او څوک باید خوښ شي ، چې ولسي واکمني پرې له منځه یووړل شي . احمد شاه ډېر چالاک ، پوه او له تعصبه ډک دوښمن دی . [...]

برید جنرال روسلان او شېف

د افغان ور او پیاښه ، (۱۹)

دا حل افراط غوښتونکیو منځنی اسیا په نښه کړي

په دغه سیمه کې د شوروي رژیمونو جگړه ییزه وړتیا ډېره ټیټه ده ، چې له سویل څخه دې د دوښمنانه برید مخنیوی وکړي .

په امریکا متحده ایالاتو کې برید [موخه یې په امریکا کې د ۲۰۰۱ ز کال د سپټمبر د ۱۱ نېټې پېښه ده . ژ] سړی دې ته اړیاسي ، چې د منځنی اسیا وضعې ته نوی لید وشي . دا مستثنا نه ده ، چې پر راتلونکي لنډ مهال به همدغه سیمه د اسلامي سخت درېځو لپاره پر ازماښتي پولیگون بدل شي ، هغه اسلامي سخت درېځه ، چې د لوېدیځ تمدن پر ضد یې جگړه اعلان کړې . په خواشینۍ سره باید وویل شي ، چې په لومړي لید کې د دې ډول پرېکنده امر لپاره پوره او بشپړ بنسټونه شتون لري . که څه هم ، تراوسه لا مالومه نه ده ، چې په امریکا کې یاد برید په نومېرلي (مشخصه) توگه چا ترسره کړی ، خو بیا هم ډېری شنونکي

داسې گڼي ، چې په دغه بې رحمه پېښه کې د اسلامي بنسټپالو لاس ډېر احتمالي دی. [...]

اړینه ده وویل شي ، چې د امریکا په متحده ایالاتو کې له بریده لږ مخکې ، پر افغان جنرال احمد شاه مسعود ، چې د توکم له پلوه تاجک دی ، باندې زړور برید وشو. مسعود په افغانستان کې د شوروي پوځونو دوښمن وو ، خونن ورځ یې د کرېملین او منځنۍ اسیا هېوادو د مشرانو له خوا ملاتړ کېږي . (د نېزاویسیمایا گزېته ورځپاڼې خبریال په تاجکستان کې د مسعود د وسله والو ځواکونو هوایي اډه پخپلو سترگو لیدلې ده .) که چېرې مسعود په رښتیا هم وژل شوی وي ، نو په منځنۍ اسیا کې د نوې جگړې د پیل احتمال ډېرېدای شي. [...]

ایگرروتار

اوش - خوقند - تاشکند - الماتا - بیشکېک ، ۲۰۰۱ / ۹ / ۱۴

د «نېزاویسیمایا گزېته» ورځپاڼه ، د ۲۰۰۱ / ۹ / ۱۴ نېټې ګڼه . (۲۰)

احمد شاه مسعود

[...] مسعود په لېبیا او عراق کې د ترهګرو د چمتووالي په کمپونو کې زده کړې کړې دي . د اسراییلو پر ضد یې د فلسطین د خپلواکۍ بښونکي سازمان په ترهګریزو کړنو کې برخه اخیستې ده . کله چې پر افغانستان د شوروي اتحاد

تېری وشو ، احمد شاه مسعود هېواد ته راستون شو . تر دې مخکې یې په پاکستان کې د امریکایي ښوونکیو له خوا کوټلی پوځي چمتووالی کړی وو .

په افغانستان کې د ډاکتر نجیب الله د شوروي پلوه رژیم له ړنگېدو وروسته ، مسعود ته د افغانستان له ۳۱ ولایتونو څخه ۱۱ ولایتونه په میراث ورپاتې شول . هغه سیمه چې د ده تر لاس لاندې وه ، “ مسعودستان ” نومېده . [...] په مسعودستان کې اقتصادي ژوند جوړ شو ، او ټیکاو رامنځته شو .

طالبانو وکولای شول ، چې مسعود له خپلو نیول شویو سیمو څخه وشړي ، خو په پنجشېر کې پاتې شو . ده په پنجشېر کې په اصل کې ، له اسلامي متعصبو څخه د همگټو هېوادو پوله ساتله . [...]

د «اگبتورا» اوبپانه . (۲۱)

طالبان به بیا هم راشي

د شمالي ټلوالې مشر احمد شاه مسعود له سیاسي ډگره وزی . شمالي ټلواله د بنسټپالو پوځونو او په افغان- تاجک پوله کې د روسي پوله ساتو پوځیانو ترمنځ وروستی خنډ وو . نوموړی یو مهال دوښمن ، خو اوس د مسکو او دوشنبې متحد دی . دی په هېواد کې د کورنۍ جگړې یو له لویو پیلوونکو څخه دی . [...]

پر ۱۹۸۳ز کال مسعود دې ته اړوتی وو ، چې له شوروي بولنتون (قوماندانۍ) سره پوځلاینه وکړي او د ده د غوښتنو پر بنسټ منل شوي وه ، چې د حکمتیار د

ډلې په اړه ورته مالومات ورکړل شي . خو نه شوروي پوځونو او نه هم افغان پوځونو وکولای شوای ، چې د مسعود ټولې وسله والې ډلې له منځه یوسي . مسعود پر دې ډېر ښه پوهېد ، د هغې چیریکي جگړې ، چې ده د افغان کمونیستانو او شوروي پوځونو پر ضد پر مخ بیوله ، بری د پنجشېر له وگړیو سره په اړیکو پورې اړه لري . د هغې سبسایدې ، چې ده لکه د نورو افغان ډگري بولندویانو په څېر له بهره تر لاسه کوله ، لویه برخه له ځایي وگړیو سره پر مرسته لگښتېده . [...]

له افغانستانه د شوروي پوځونو د وتلو پر مهال مسعود د اسلامي اپوزیسیون یو له لویو او اغېزمنو مشرانو څخه وو . د پنجشېر سیمه د ده تر لاس لاندې وه او د ده تر لاس لاندې ټولو پوځي ډلو شمېر ۱۱ زرو ته رسېد . خو کله چې شوروي پوځونه له افغانستانه ووتل ، نو مالومه شوه چې د مسعود کوم اوږد مهاله بری په برخه نه شو ، ځکه د نجیب الله حکومت د شوروي اتحاد د وټیزو مرستو له برکته وکولای شول ، چې دوه کاله نور هم پخپلو پښو ولاړ پاتې شي . احمد شاه مسعود ، چې یوازې یې چیریکي جگړه ښه پر مخ بیولای شوای دا وس نه درلود ، او ویې نه شو کولای ، چې عادي جگړه پر مخ بوزي . ده نه یوازې ونه شو کړای کابل ونیسي ، بلکې ویې نه شو کړای ، چې د کابل او د هېواد د شمالي سیمو ترمنځ تړاو پرې کړي ، هغه سیمې چې د هغوی له لارې د شوروي اتحاد له خوا افغان حکومت ته د مرستو رسولو لار ترې تېره شوې وه . د احمد شاه استعداد ، لکه د نورو افغان ډگري بولندویانو په څېر ، په دې کار کې لاکمزوری وو ، چې د ۱۹۹۲ زېږدي کال په اپرېل کې یې د ډاکتر نجیب الله د حکومت له ړنگېدو وروسته ونه شو کولای ، چې په افغانستان کې سوله ییز ژوند سمبال کړي . د

مجاهدینو دغه مشر ، چې ټول ژوند یې په جگړه کې تېر شوی وو ، په بشپړ ډول دې ته چمتو نه وو ، چې دغه جگړه پای ته ورسوي . تر هغه مهاله چې شوروي پوځونه په افغانستان کې ول ، ده د شورویانو پر ضد جگړه کوله ، خو کله چې روسان ووتل ، بیا نو د ده لپاره تر ټولو لوی دوښمن د افغانستان جمهوریت حکومت وو . کله چې دغه حکومت هم له منځه ولاړ ، بیا نو احمد شاه مسعود له خپلو پخوانیو اسلامي اپوزیسیوني متحدینو سره پر جگړه پیل وکړ . په هېواد کې کورنۍ جگړې ادامه درلوده او د دغې جگړې د اور په بلولو کې د جنگیالي او ځان غوښتونکي (ځانپرست) احمد شاه مسعود رول لوی وو [...]

له سیاسي ډگره د مسعود لرې کېدل ، د روسیې لپاره په افغانستان کې د وروستني او لوی متحد له لاسه ورکول دي . که چیرې تر ده وروسته د ده ځایناستي کسان ونه شي کولای ، چې د طالبانو پر وړاندې مقاومت پیاوړی کړي ، نو په دې حالت کې به هغوی په سیده ډول په پوله کې له روسیې پوله والو پوځیانو سره ، چې پوله ساتي ووزي نو په تاجکستان کې به د روسیې له دوه سوه یو ۲۰۱ شمېره فرقي ، چې په تاجکستان کې ځای پر ځای شوې ، سره مخ شي . په پوله کې ډز و ډوز اوس یو عادي کار گرزېدلی . طالبان هم د شمال پر لور د خپل وړاندې تگ نیت نه پټوي . لنډه دا چې ، او سمهال پر امریکا متحده ایالاتو باندې له ترهگریز برید وروسته د افغانستان برخلیک ستونزمن او پېچلی دی .

یوري زوونارېف

د «پروفیل» اوونیزه مجله ، ۲۰۰۱ / ۹ / ۱۷ ، (۲۵۲) ۳۴ گڼه . (۲۲)

د مسعود یاد

د شمالي ټلوالې له مشر مسعود سره ، چې په افغانستان کې د طالبانو پر ضد جنگیږي ، ما هم لیدنه کتنه وکړه .

[...] کله چې مور پنجشېر ته راغلو ، نو په لومړي سر کې مو هلته د شمالي ټلوالې مشر ونه لید ، دی دا مهال په دوشنبه کې وو . داسې وویل شول ، چې د وسلو د ترلاسه کولو لپاره له روسي لوري سره خبرې اترې کوي . [...]

وروسته احمد شاه مسعود په چورلکه کې راغی چې له مور سره لیدنه کتنه وکړي . خو ساعتته وروسته کېدای شو چې دی پخپله د ده په دوتر کې سپری وويني . اړینه ده وویل شي ، چې د “ پنجشېر زمري ” پنجرې پر ما کوم اغېز ونه کړ . داسې نه ښکارېده ، چې دلته دې څه موده مخکې چا اروپايي رغاونه کړې وي . دوتر يې بېخي ساده وو ، يو مېز ، خو څوکۍ او پر دېوال د افغانستان ځورنده نقشه .

کله چې ما مسعود ولید ، پوه شوم ، چې دی څومره دینداره سپری دی . ده یوازې یو ساتندوی درلود ، او هغه هم داسې کوم پنډ سپری نه وو ، لکه زمونږ روسی ، چې “ لرې شه ، چې پرې درغلم ” . هغه هم د ده په څېر ډنگر غوندي وو ، لکه د دون کیشوت غوندي .

کله چې مو لاس روغېر ورسره وکړ ، ماته «دمیتری فوموف» را په یاد شو ، چې کوشني لاسونه یې درلودل . د مسعود لاسونه هم کوشني ول . [...] دا یوازې څو

خبرې وې ، چې ما د دده د مړینې پر نهمه ورځ وکړې . نورې خبرې همدلته پای ته رسوم .

اندري استروفسکي

د «دوي تيسياچه ۲۰۰۰» اوونيزه خپرونه ، ۲۰۰۱ د سيپتمبر ۲۱ - ۲۷ ، (۹۰) ۳۸ گڼه .
(۲۳)

روسي جنرالانو د مسعود ياد ته درناوی وکړ

روسي جنرالانو د احمد شاه مسعود ، د پخواني دوښمن ياد ته درناوی وکړ . نن د دده د وژنې پينځم تلين دی . د دده ياد غونډه يوه ورځ مخکې ، د سيپتمبر پر ۸ په مسکو کې د افغانستان په سفارت کې جوړه شوې وه .

د ولسي جرگې وکیل ، د شوروي اتحاد اتل ستر جنرال ، “والپنيتن وارپنيکوف “ ، د افغانستان د جگړې د يادولو پر مهال وويل ، چې “پخپله ده د احمد شاه مسعود پر ضد د جگړه ييزو عملياتو ملاتړ نه کاوه .” ده وويل : “ټول هغه څه چې افغان ولس وزغمل او لايې زغمي ، د نړۍ نور ډېر ولسونه يې نه شي زغملای . دا هغه ازماينست دی ، چې د ژوند په ډېرو اړخونو باندې اغېز لري او دا بايد نور ختم شي ، خلکو ته بايد د سولې او آرامۍ هيله ورکړ شي .” [...]

د دين او سياست انستيتوت له اوبپانې څخه . (۲۴)

پوتین د احمد شاه مسعود یاد ته درناوی وکړ

د روسیې ولسمشر ولادیمیر پوتین د شمالي تلوالی پخواني مشر احمد شاه مسعود "په روسیه کې د درناوی وړ او نامتو سړي" په نامه یاد کړ. دولتمشر دا خبرې نن په هغه غونډه کې څرگندې کړې چې د افغانستان پر گډون د یو شمېر بهرنیو هېوادو د نویو سفیرانو د باورلیکونو د منلو لپاره په کرملین کې جوړه شوې وه. پوتین وویل، چې دا فاکت په مثبت ډول ارزوي، چې د روسیې په فدراسیون کې د افغانستان نوی سفیر د احمد شاه مسعود ورور احمد ضیا مسعود گومارل شوی دی. [...]

۲۰۰۲ ز کال د مارچ ۱۸، د «روس بیزنس کونسالټینګ» یا «ار. بی. کې» خبري اژانس ویبپاڼه. (۲۵)

د موډ جگړو تر پري لاندي استعدادونو گڼه گوڼه

...پر افغانستان د شوروي اتحاد له يرغله وروسته له احمد شاه مسعود سره زموږ لوبې پيل شوې. مسعود د تش په نامه "پنجشېر زمري" پر نامه نامتو شو. دی موږ سترتر پایه په وسلو سمبال کړ، له دې سره سره چې دی د پخواني شوروي اتحاد په ساحه کې د نېشه یی توکیو تر ټولو لوی سوداگرو و. د همدغه له لاسه پر نوي یمو کلونو زموږ گڼ شمېر زلمیان او ځوانان په نېشه یی توکیو روږدي او د هیروینو په لمبو کې له منځه ولاړل... خو زموږ د مشرانو لپاره تر هر څه ایډیولوجي ډېره مهمه وه، هغه دا چې، مسعود د امریکا متحده ایالاتو پر

وړاندې ودروي ، خو امریکایانو بیا القاعده ورته رامخکې کړې وه ، د دې لپاره چې د مسعود پر وړاندې انډولې وزن شتون ولري او داسې نور .

وروسته حالت دې ته ورسېد ، چې هم زموږ مسعود او هم د دوی بن لادن له کنټروله ووتل ، غټ شول او ابلوخ (بالغ) شول. مسعود خويي وکولای شول ، چې په امریکا متحده ایالاتو کې د سپټمبر د ۱۱ نېټې له پېښې مخکې ووژني... خو بن لادن لا ژوندی دی ... څنگه کېدای شي ، چې موږ زبرځواکونه اوس پر دې منښته (اعتراف) وکړو ، چې دا ټول کارونه پخپله زموږ له لاسه شوي ، زموږ زبرځواک لرونکو هېوادو له لاسه. [...]

«اننا پولیتکوفسکایا» د «نووایا گازېته» ورځپاڼې خبریاله، مانیلا- بن ، ۲۰۰۲ / ۱۳ / ۵ ، (۲۲)

پنجشېر

[...] افغانستان ته د شوروي پوځونو له ننوتو سره سم د پنجشېر ټول وگړي د احمد شاه مسعود تر مشرۍ لاندې زموږ مخې ته ودرېدل . هغه مهال له ستراتیجیکي پلوه د افغانستان تر ټولو لویه شمالي لاره ، چې د سالنگ تونل له لارې د هېواد شمال او سویل سره نښلوي ، او د دغه هېواد په منځ کې تېره شوې ، د دوښمنانو له لوري ډېره پېچلې وه . داسې وختونه هم راغلي ، چې زموږ پوځي بولندویان به له احمد شاه سره جوړ راغلل ، دوی ته به یې تېل ، اوږه ، ډوډۍ ، مهمات ورکړل ، لاره به زموږ پر مخ پرانیستل شوه ، پوځي کاروان به

پرته له کومه خنده تېر شو ، خو کله چې به پخپل منع کې جوړ نه ول ، یا به هم کړې ژمنې مراعت نه شوې ، بیا به نو جگړه ییز عملیات پیل شول. [...]

والېري او چيروف ، د «مونولیت د ایجېسټ» ټولنیزه-سیاسي مجله ، ۲۰۰۵ ز کال ، (۹) ۳ ګڼه ، (۲۷)

«په پاکستان کې پر بانډونو باندي د گوزار پر بکړه ما پخپله کوله!»

له ستر جنرال وارېنيکوف سره مرکه

ستر جنرال “ والينيتن وارېنيکوف ” داسې ګڼي ، چې له دوښمن سره لومړی باید خبرې وشي ، خو که چيرې پر خبرو کار ونه شو ، بیا نو باید چې له منځه یووړل شي .

د ۲۰۰۴ ز کال په ۳۵ ګڼه کې جنرال “ وارېنيکوف ” ، د چېچنیا د وضعې په تړاو خپله افغاني تجربه له لوستونکو سره شریکه کړه . لوستونکي پخپله کولای شي دا و ارزوي ، چې له هغه مهاله تر دې دمه کوم بدلون راغلی دی .

د روسیې فدراسیون د دفاع وزارت ستر درستیز ډگر جنرال “ یوري بالویفسکي ” دا څرګندونې ، چې له هېواده بهر دې د ترهګرو پر اړه د خبرداري (اخطاري) گوزارونه وشي ، د ډېرو جدي پوځي چارپوهانو له خوا ملاتړ شوي نه دي او د نېوکې پر لید یې ورته کتلي دي . خو دا ډول گوزارونه د افغانستان د جګړې پر مهال شوي او اغېز یې بنسټلی وو . په خواشینۍ سره ، چې د هغې جګړې تجربه د

شمالي قفقاز په خاوره کې پر کار نه شوه. د افغانستان د عبرت لوستونو او له نړيوالې ترهگرۍ سره په اوسنۍ هاند و هڅه کې د تېروتنو په اړه، د “ نېزاويسيمايا گازېته ” ورځپاڼې د پوځي څانگې خبريال، د (۱۹۸۴-۱۹۸۹) زېږدي کلونو پر مهال په افغانستان جمهوريت کې د شوروي اتحاد د دفاع وزارت د استازيتابه له مشر ستر جنرال “ والينتين وارېنيکوف ” څخه هيله وکړه، چې کيسه وکړي.

پوښتنه: “ والينتين ايوانوويچ ”، په دې وروستيو کې په روسيه کې د ترهگرۍ راڅرگندېدنه له پوځي ليدتکي څخه ډول بولي او لامل يې څه گڼي؟

ځواب: دا پر ۱۹۹۹ ز کال پر داغستان باندې د ناقانونه وسله والو ډلو، چې د چېچنيا په خاوره کې اوسي، د هغه ناکام بريد کسات اخیستل دي، چې غوښتل يې له همدې لارې په شمالي قفقاز کې اړ و دوړ راپيدا کړي. دا د ولسمشر «باريس پلخين» پر سپارښتنه، د جنرال «الېکساندر لېبېدېف» او د باندېستانو ترمنځ د «خساويورت» د هوکړه ليک د لاسليکولو پايله ده، چې موږ يې وينو. دغه هوکړه ليک باندېستانو ته دا شونتيا ورکړه، چې خپلې ليکې ډکې او سمبال کړي، له ترسره کړيو تېروتنو څخه د عبرت لوست واخلي، د اډو يوه کارنده شبکه جوړه کړي، د وسلې د لېږدولو او مالي ملاتړ چينلونه جوړ کړي او دوی ته ښه مالومات ور په برخه کړي. دا کارونه نه يوازې د چېچنيا په خاوره، بلکې د ټول قفقاز په جمهوريتونو کې. لنډه دا چې دا ټول کارونه د نړيوالې شبکې له لارې ترسره کيږي.

زه د دغو فاکټونو د ارزونې له ليدټکي نه د ولسمشر “ولاديمير پوتين” د دې خبرو بشپړ ملاتړ کوم ، چې موږ د دغو گواښونو بشپړه ارزونه نه وه کړې او ناغېرې (سستي) موندلې وه...[...]

پوښتنه: تاسو د ستر درستيز دا څرگندونې ، چې په بهر کې دې د ترهگرو پر باندونو د خبرداري گوزاروشي ، څه ډول ارزوي ؟

ځواب: زه د ستر درستيز د دې څرگندونې بشپړ ملاتړ کوم . روسيه د دغسې گوزارونو تجربه لري . ما پخپله دا گوزارونه کړي ، هغه مهال ، کله چې د ۱۹۸۰ يمو زېږدي کلونو له نيمايي څخه د ۱۹۸۹ ز کال په فبروري کې د پوځونو تر وتلو په افغانستان کې د شوروي سوسياليستي جمهوريتونو د اتحاد د دفاع وزارت د استازيتابه مشروم .

پوښتنه: د کوم هېواد پر خاوره مو دا ډول گوزارونه کول ؟

ځواب: د پاکستان پر خاوره .

پوښتنه: هلته مو په نومېرلي (مشخص) ډول پر چا گوزارونه کول ؟

ځواب: پر باندونو ، پر هغو باندونو چې موږ مالومه کړه ، دوی غوښتل ، چې افغانستان ته ننوزي . د پاکستان په خاوره کې د لوېديزو هېوادو او له هر څه رومي د امريکا متحده ايالاتو د ځانگړيو خدماتو له خوا د دغو باندونو د روزنې او چمتووالي منځۍ جوړې شوې وې .

پوښتنه: د دغو گوزارونو پرېکړې چا کولې ؟

خواب: پخپله ما کولې .

پوښتنه: له مسکو سره مو خپلې پرېکړې شریکولې ؟

خواب: یو ځل مې هم دا کار نه دی کړی . تاسو یې پخپله څه ډول تصور کوئ ؟ که چیرې ما مسکو ته دا خبره کړې وای : “ اجازه راکړئ ، چې د پاکستان په خاوره کې پر ځای پر ځای شوي بانډ باندې گوزار وکړم . ” ماته به یې په خواب کې ویلي وای : “ ته څه کوې ، ماغزه دې پر ځای دي ؟ ” . بله دا چې دې ته اړیزه څه وه ، چې د دفاع وزیر په یو ستونزمن حالت کې ښکېل شي ؟ که چیرې له کوم گوزار نه وروسته د دولتونو ترمنځ ستونزې رامنځته شوې وای ؟ په دغسې حالت کې به دې ته اړوتی وای ، چې ویلي مې وای ، ما خو وزیر ته رپوټ ورکړ ، هغه پټه خوله پاتې شو ، یا خو یې خدای مکړه ، اجازه راکړه ... دې ته څه اړیزه وه ، چې وزیر د ملامتۍ په حالت کې ښکېل کړم ؟ سړی باید پخپله پر دې پوه وي . ما ټوله پازه پر ځان اخیسته ، له چا مې دا پوښتنه نه کوله ، چې د “ گراد ” او “ سمېرچ ” توغندیز سېستم وکاروم او که نه . ما امر ورکاوه ، چې دغه توغندیز سیستمونه مورچلیز ډگر ته وباسي او گوزارونه پیل کړي .

پوښتنه: دا گوزارونه د پاکستان په خاوره کې څومره وړاندې کېدل ؟

خواب: تر لسو کیلومترو پورې .

پوښتنه: پاکستانی مشرتابه یې پر وړاندې څه ډول غبرگون ښووده ؟

خواب: له دیپلوماتیکې لارې یې د کومو اعتراضیه یادښتونو په اړه خبر شوی نه يم ... پاکستان پټه خوله وو ، او تر اوسه یې لایاده کړې نه ده ...

پوښتنه: د څه ډول وسلې گوزارونه مو پرې کول؟

ځواب: د “ گراد “ ، “ اوراگان “ ، “ سمپرچ “ ریاکټیفي توپچي دستگاوو او نورو توپچي وسايلو گوزارونه مو پرې کول. [...]

پوښتنه: پر هغو بانډونو چې تاسو گوزارونه کول ، شمېر یې له څو څخه تر څو کسانو پورې وو؟

ځواب: موضوع دا ډول نه وه. بانډ بانډ دی. د هغوی شمېر بېلابېل وو: له ۱۵ نېولې تر ۲۰ او ۳۰ کسانو پورې ، همدا راز له ۱۰۰ نېولې تر ۱۵۰ کسانو پورې. په همدغومره شمېر سره دوی د افغانستان خاورې ته راننوتل.

پوښتنه: تاسو پر دې ډاډمن وئ ، هغه کسان چې گوزارونه پرې کېدل په رښتیا هم بانډ وو ، د ساري په توگه سوله ییز بزرگان نه ول؟

ځواب: ډاډمنتیا بشپړه وه. د مالوماتو او خبرونو په برخه کې ما په افغانستان کې ځان ډېر ډاډمن احساساوه. زموږ کشف او پوځي څارگری ډېر ښه کار کاوه او ماته یې ټول اړین مالومات راکول. دا هم زموږ پوځي کشف او پوځي څارگری وه او هم د هغه مهال د (کې. جی. بی) بهرنۍ څارگری.

پوښتنه: په دغسې حالتونو کې له کوم تاکتیک څخه کار اخیستل کېده؟

ځواب: د ساري په توگه د وسله وال بانډ د مشر د له منځه وړلو تاکتیک څخه.

پوښتنه: نو لکه څنګه چې مالومه ده ، هغه مهال احمد شاه مسعود له منځه یو نه وړل شو ، دا ولې؟

خواب: دا خبره رښتيا ده. د افغانستان ولسمشر نجيب الله پر دې خبره ټينگار کاوه، چې دی بايد له منځه ولاړ شي. هغه [ولسمشر. ژ] د دولتي امنيت [کې. جي. بي. ژ] د لومړي لوی رياست ريس “ولاديمير کريوچکوف” ته وييلي وو، “کريوچکوف” د دفاع وزير “دميتري يازوف” ته، او د دفاع وزير هم ماته بولي (قومانده) راکړه، چې احمد شاه مسعود له منځه يوسم.

ما ورته وويل، چې دا کار بايد ونه شي. ما د لاسوندونو پر بنسټ ده ته دا په زباد رسوله، او په دې اړه د ۱۹۸۸ زېږدي کال له رپوتونو څخه يو رپوټ ما پخپل کتاب کې هم راوړی، چې احمد شاه مسعود د نورو مشرانو پر پرته کورټ بل ډول سپری دی. دا د دولت د کچې سپری دی. ولس په ده پسې ځي، خلک پر ده باور لري، دی د هېواد په شمال کې د لويې اتورېټې خاوند دی، په هغه سيمه کې چې تاجکان ژوند کوي. دی غوسه ناک او غضب ناک نه دی، له ده سره سپری کولای شي سمې خبرې وکړي او سپری ورسره جوړ راشي. ما هم د دفاع وزير ته ليکل، چې پر راتلونکي مهال به موږ پر احمد شاه مسعود ډډه لگوو. کوم ډول چې ما ويل کړي وو، وروسته هماغسې هم وشول... ما غوښتل، چې له ده سره وگورم، خو دا کار ونه شو... هغه مهال په مسکو کې وضعه پېچلې وه. “يازوف” چې د افغان لېږد په اړه زما له ډاډمنتوبه خبر وو او پرې پوهېده، ان له ما سره نور ټيليفوني تړاوونه هم بند کړل او له دې وروسته به يې سيده د خلو بنسټم اردو بولندوی “باريس گروموف” ته ټيليفون کاوه. خو لکه څنگه چې “گروموف” هم زما پر دريځ پوهېده، نو ده به هم له دغو لارښوونو او سپارښتونو ډډه کوله او [د احمد شاه مسعود. ژ] د له منځه وړلو لپاره يې کوم گامونه نه اوچتول.

پوښتنه: مانا دا چې د بانډونو د مشرانو د له منځه وړلو کار مو تل نه کاوه؟

ځواب: موږ له هغوی سره له خبرو اترو نه خپل کار پیل اووه، د جوړجاړي لارې چارې مو لټولې. ما هغه مهال د ډېرو وسله والو بانډونو له مشرانو سره ولیدل، په تېره بیا کندهار ته نږدې. د پاکستان په خاوره کې هم لیدنې کتنې شوې دي. د کشف د مالوماتو له پایلنيوي څخه وروسته دې پایلې ته راتلم، چې شونتیا نه لري د بانډونو یو شمېر مشرانو ته سپری قناعت ورکړي، نو دوی باید له منځه یووړل شي. کشف او پوځي څارگری دوی د افغانستان او پاکستان په خاوره کې لټول، د پاکستان د خاورې په داسې سیمه کې، چې افغانستان ته به نږدې وه، ځکه چې وړاندې یې لټون ناشونی وو...

پوښتنه: دې کار اغېز او پایله درلوده؟

ځواب: د بانډمشر له منځه وړلو وروسته ټول بانډ له منځه ته: یا خو به د دغه بانډ غړيو وسلې پټې کړې، دوی به پخپله خپلو کلیو ته ولاړل، په خلکو کې به تیت او ورک شول یا خو به له نورو وسله والو ډلو سره یو ځای شول.

که چیرې به ما دا احساس کړه، چې له بانډمشر سره کېدای شي، سپری جوړ راشي، د کشف کسانو به ځانونه د بانډونو مشرانو ته ورسول، هغوی ته به یې وویل، چې جنرال غواړي له تاسو سره وگوري او د داسې پرنسپونو په اړه جوړ راشي، چې په اصطلاح په دغه سیمه کې د دوه اړخیزو اړیکو د رژیم په نامه یادېده. د لیدنې کتنې شرایط به مخکې له مخکې له دواړو خواوو چمتو کېدل. داسې ډېر پېښ شوي، چې زه یوازې له یوه ژباړن سره دوی ته ورغلی يم.

یوه ورځ د هرات په سیمه کې موږ دولس کسه باندې مشران سره راټول کړل. دوی په جیپونو کې راغلل ، له هر یوه سره یې له پنځوسو تر سلو کسو پورې ساتندویان ملگري ول. زه دغې سیمې ته په چورلکه کې ورغلم ، هلته له مېشتې فرقې څخه یې گاز موټر راوست ، په همدغه موټر کې دلیدنې کتنې ځای ته ورغلم. زه د جنرالۍ په ډگري درېشۍ کې وم... ما له جېب څخه قران ، چې په وربنمن دستمال کې پوښلی وو ، راوايست. دستمال مې هوار کړ ، قران مې پرې کېښود ، پر قران مې د لاس ورغوی کېښود او له دې سره سره ، چې زه پخپله ارتودوکس عیسوي یم ، داسې مې وویل: “الله زموږ له پاسه دی ، هغه هر څه ویني او اوري یې. راځئ ، چې رښتوني واوسو او په خپل منځ کې جوړ شو .” “زما لپاره څه شی ډېر مهم وو ؟ دا چې دوی وژني ونه کړي ، زموږ د سرتېرو او افسرانو ژوند وساتل شي. د ساري په توگه ورته وایم “ راځئ ، چې دغه ځای تاسو او زموږ پوځونه په گډه وساتي ، او دغه ځای تاسو پخپله وساتئ. زه دا ژمنه کوم ، چې ستاسو پر ټولو هغو کارونو به سترگې پټې کړم ، چې تاسو یې له ایران سره د سوداگرۍ په برخه کې کوئ. “ دوی هغه مهال هلته [ایران. ژ] ته نه یوازې ، چې وریجې او پمبه وړله ، بلکې د نېشه یې توکیو کاروبار یې هم کاوه. “ زه ورته وایم ، خو که چیرې په کوم ځای کې زموږ یا پر حکومتي کاروان ډزونه وشي ، بیا نوزه ستاسو پر ضد ډېر سخت گامونه پورته کوم. “ [...]

یگور پلوگاتارېف

د «نېزاویسیمایا گازېته» ورځپاڼه ، ۲۰۰۲ / ۱۱ / ۱۷ ، (۲۸)

«احمد شاه مسعود ، يو تبعه ، سياستوال او پوځي»

له کتاب څخه

[...] د ۱۹۹۸ ز کال تر اکتوبر میاشتي پورې په افغانستان کې د طالبانو غورځنگ پر ضد یوازې یو ځواک پاتې وو ، چې هغه د احمد شاه مسعود وسله والې ډلې وې ، خو په افغانستان کې د کارنده جگړه ییزو عملیاتو د سرته رسولو لپاره د ده د وسله والو ډلو قابلیت په سیده ډول د وسلې او مهماتو د تر لاسه کولو په شونتیاوو پورې تړلې وو . په دې برخه کې لومړی روسیه ډگرته ور ووته او ورمخکې شوه . احمد شاه له روسي استازيو سره تړاوونه ټینګ کړل . ده د افغانستان د اسلامي جمهوریت د باندېنيو چارو وزیر ډاکتر عبدالله عبدالله مسکو ته واستاوه . وزیر په مسکو کې د پوځي - تخنیکي همکارۍ ، او د مسعود له ځواکونو سره د روسیې له خوا د پوځي مرستې په اړه یو لړ لېدنې کتنې وکړې . له احمد شاه سره د روسیې استازيو خبرې اترې پر مخ بوتلې ، چې د هغوی له شمېر څخه یو هم د روسیې د ولسمشر “باریس نیکولایوویچ بلخین “ استازی “پفگېني سپواستیانوف” وو ، چې مسعود ته ورلېږل شوی وو . [...]

طالبانو د طالب ضد ټلوالې پر ځواکونو سخت گوزارونه وکړل ، چې پکې هوایي ځواکونو او زغره وال تخنیک برخه اخیستې وه ، خو مسعود وکولای شول ، چې مقاومت وکړي او طالبانو ته یې زیان ورواړاوه . اړینه ده وویل شي ، چې د شمالي ټلوالې په وسله والو ډلو کې وسله ، مهمات او نور تجهیزات تل لږ ول . هغه مرسته ، چې د اوزبکستان او تاجکستان له خوا ورسره کېدله ، له هغه

څه سره د پرتلې وړ نه وه ، چې طالبانو ته د پاکستان ، سعودي عربستان او امریکا متحده ایالاتو له خوا راتلل .

د ۲۰۰۰ زېږدي کال د اکتوبر پر ۲۲ په دوشنبه کې د احمد شاه مسعود او د روسیې د دفاع وزیر مارشال “ ی . د . سپرگېف ” ترمنځ لیدنه کتنه وشوه . په دغه لیدنه کتنه کې د افغانستان په شمال کې د وضعې او طالبانو غورځنگ له خوا د گواښ پر ضد د گامونو او چټولو په اړه خبرې وشوې . له دې سره سره ، چې دغې لیدنې کتنې نارسمي ځانگړنه درلوده ، خو بیا هم هغې ته لوی ارزښت ورکول کېده . د خبرو اترو په بهیر کې د اسلامي سخت دریځو له خوا گواښ پر ضد پر نومبرلو (مشخصو) لارو چارو باندې بحث وشو . همدا راز د احمد شاه مسعود د وسله والو ډلو د پوځي ملاتړ او له هغوی سره د پوځي مرستې په اړه خبرې وشوې . د خبرو په پایله کې روسیې پرېکړه وکړه ، چې د مسعود وسله والو ډلو ته وسله او مهمات نور هم ورزیات کړي . پر دې بله ورځ د طالبانو غورځنگ مشري د روسیې پر پټه له گواښونو سره څرگندونې وکړې . د طالبانو د جگپوړي چارواکي عبدالوکیل مطمّن [دا بنایي چې عبدالحی مطمّن وي . ژ] د خبرو له مخې : “ د روسیې لپاره اړینه ده ، چې د افغانستان په کورنیو چارو کې له لاسوهنې لاس واخلي ، کله نو دا به ورته گڼ شمېر خطرناکې ستونزې راپیدا کړي ، چې درنې پایلې به ولري . ” [...]

الېکساندر لیاخوفسکي او ویاچېسلاف نېکراسوف

مسکو ، ۲۰۰۷ زېږدي کال . (۲۹)

په افغانستان کې کورنۍ جگړه

د ۲۰۰۱ ز کال د اکتوبر پر ۷ د امریکا متحده ایالاتو او بریتانیا د “نه ماتېدونکې ازادۍ” په نامه عملیات پیل کړل ، هڅه یې وکړه ، یو ځل بیا د افغانستان ټولنیز - سیاسي حالت ته بدلون ورکړي . په رسمي ډول دا کارندتیاوې له نړیوالې ترهگرۍ او طالبانو غورځنگ سره د هاند و هڅې په نامه یادې شوې ، خو له اړه دا له افغانستان سره جگړه وه ، ځکه چې د دغو عملیاتو د پیل پر مهال طالبانو د افغانستان په سلو کې ۹۵ سلنه خاوره تر خپلې څارنې لاندې درلوده . د امریکایي او انگرېزي پوځي هوايي ځواکونو د بمبارۍ په مرسته ، د ایتالیا ، جرمني او فرانسې په ملاتړ ، د شمالي ټلوالي ځواکونو وکولای شوی ، چې د افغانستان ټوله خاوره ونیسي . په دې کار کې روسيې هم ټاکلی رول ولوباوه ، ځکه چې د احمد شاه مسعود وسله والې ډلې یې په خوراکتوکیو ، پوځي تخنیک او وسلې باندې سمبالولي . همدا راز روسيې د کشف او بهرنۍ څارگرۍ د لویې ادارې له لارې ده ته پوځي سلاکاران هم ورلېږلي ول . د ځینو مالوماتو له مخې ، د غوروسي سلاکارانو د جگړه ییزو عملیاتو مشري کوله

د ۲۰۰۱ زېږدي کال له پیله نه یوازې روسيې ، بلکې ایران او هند هم له مسعود سره پراخه مرسته کوله . ترانسپورتي الوتکې ، چې وسله ، مهمات او خوراکتوکی به پکې بار ول ، به دوشنبې ته راتلې ، یا به هم د کورگان تیوبې په پوځي هوايي ډگر کې بنکته کېدلې . له دې وروسته به دغه توکي او وسله له پولې ها خواته ورلېږل کېدل . د مسعود د مرستندوی د خبرو او پخلي له مخې ،

د همدغې مرستې له برکته ټلوالې وکولای شواى ، چې شل زره کسه نور اضافي جنگيالان خپلو لیکو ته راجلب کړي .

۲۰۰۹ ز کال د فبرورۍ ۹ .

الېکساندر اکوروکوف ، د «چېکيست» اوبپاڼه . (۳۰)

له مسعود سره د شوروي پوځونو د وتلو په اړه خبرې خه ډول وي؟

د فبرورۍ پر دولسمه مې په «رېن . ټي . وي» چينل کې له نامتو ډگري بولندوی احمد شاه مسعود سره د هغو خبرو اترو په اړه خپرونه وليده ، چې په افغانستان کې د شوروي اتحاد د خلو بڼتم اردو په ملاتړ ، د شوروي اتحاد د دفاع وزارت د کشف د لوی رياست له خوا ترسره شوې وې . هو ، په رښتيا هم همدا سې وه . په لومړي پړاو کې يې د کرنيز کار او نوښت چارې د پوځي څارگرۍ د لوی رياست د ډگرمن “تکاچيوف” له خوا شوې وې . د دغو کارونو د پايلو او بهير په اړه تل لور مشرتابه ته رپوټونه ورکول کېدل .

په خپرونه کې د کشف او پوځي څارگرۍ د لوی رياست ښودل شوی ډگرمن “ديما وېرېټنيکوف” له احمد شاه مسعود سره په خبرو اترو کې برخه نه درلوده ، خو په دغه لوري کې يې کار کاوه .

پخپله “ديما وېرېټنيکوف” يو اتل شخصيت دی . دی له خپلې ډلې سره د “پنجشېر زمري” په سوږه کې ، پخپله د پنجشېر په دره کې ځای پر ځای شوی وو

د خپل کار او خدمت په تړاو به تل په خپل " وواز " [جیب. ژ] موټر کې کابل ته ته . تاسو یې پخپله تصور کړئ ، چې په " وواز " (جیب) موټر کې له نیم افغانستانه تېرېدل څه ډول وي ... " دیمما " تل په خپل د سینې جیب کې لاسي بم له ځان سره چمتو ساته ، د دې لپاره چې " دوخي " [دوښمنانو. ژ] ته ژوندی پر لاس ورنه شي .

د ۱۹۸۷ ز کال د نوامبر پر ۱۴ ده مخکې له مخکې خپل " وواز " زموږ په مېشتځای ، چې په گلپهار کې وو ، پرې بنود . د راستنېدو پر مهال له موږ سره یو ځای له کابل پر " بي. ټي. ار " زغره وال گاډي سپور راستون شو . " بي. ټي. ار " زغره وال گاډی د جگره مارو له خوا پر ماین والوزول شو . " دیمما " له چاودنې څو ثانيې مخکې له هغه نه ووت او زیان وروانه وښت ، خو موټروان یې د چاودنې هوايي څپې وواهه او ژوبل هم شو . موټروان یې له ماسره یو ځای له " بي. ټي. ار " زغره وال گاډي څخه توب و اچاوه . موږ له یوې ثانيې نه هم لږ مهال وژغورلو . دا کار به په لوی لاس شوی وي ، یا به نه وي ، خو په خپرونه کې داسې ښودل کیږي ، چې د " دیمما وېرېټنیکوف " او احمد شاه مسعود ترمنځ خبرې اترې د ۱۹۸۸ زېږدي کال له جنوري څخه پای ته رسیږي ، او پر ۱۹۹۲ ز کال دا خبرې اترې بیا د روسیې فدراسیون د چارواکیو له خوا پیلېږي .

دا ددې مانا لري ، چې دا کار په لوی لاس شوی ، د دې لپاره چې پر رښتیا ویلو خوله پټه کړي . له هغه شمېر نه شوروي پوځي مشري د یوې لویې بلا په توګه وښيي . وروسته له هغه ، چې ډګرمن " وېرېټنیکوف " ، د کشف او پوځي څارګرۍ د لوی ریاست نور ګڼ شمېر افسران ، له افغانستانه د شوروي پوځونو

له و تلو مخکې هېواد ته ستانه شول ، ما و کولای شول ، چې په گلېهار کې د خپل یوه ښه ملگري له لارې ، چې په ښکتنی (کوزني) گلېهار کې د جومات امام وو ، په دغه سیمه کې د امنیت له پازوال ذکرالله سره تړاو ټینګ کړم او د هغه له لارې بیا پخپله له احمد شاه مسعود سره تړاو ټینګ کړم . زه وایم ، لکه څنګه چې په گلېهار کې زموږ په مېشت ځای کې یوازې زه او ژباړونکی پاتې وو ، نو ښکاره خبره ده ، چې د مخکینیو خلکو له خوا ټول تړاوونه ماته راپاتې ول . خو زمانوي ملگري د جومات امام هغه څه وکړل ، چې تردې مهاله بل هېڅ یو تړاو پرې نه وو توانېدلی . له ډگرمن “ تکاچيوف ” نه وروسته له احمد شاه مسعود سره اړیکې نږدې پېنځه کاله وروسته زما له خوا بیا ټینګ شول .

دا خبره رښتیا نه ده ، چې ویل کېږي ، خبرې اترې یوازې د کشف د لوی ریاست او اردو له خوا ترسره کېدې . . . ۱۹۸۸ ز کال د ډیسمبر پر یوه شپه ، د مسعود تر څارنې لاندې ساحه کې ، د ذکرالله په واسطه زموږ له خوا یو پیغام احمد شاه مسعود ته واستول شو او په هغه کې ورته وړاندیز وشو ، چې د پوځونو د وتلو پر مهال او له جگړې وروسته پراو کې هم له موږ سره همکاري وکړي . . . دغه پیغام په افغانستان کې د شوروي اتحاد د سفیر (د بهرنیو چارو مرستیال وزیر) ، د اردو د استازيو ، جنرال “ وارېنيکوف ” ، (کې . جي . بي) او جنرال “ زایخېف ” له خوا لاسلیک شوی وو . امام د احمد شاه مسعود ځړی په ټکسي کې سیده زموږ مېشتځای ته راوست ، چې د مسعود له خوا یې زموږ د وړاندیز ځواب له ځان سره درلود . په هغه کې داسې ویل شوي وو : “ موږ گاونډیان یو ، گاونډیان باید په سوله او دوستۍ کې ژوند وکړي . ”

زه وروسته پوه شوم ، چې مسعود ته د “ستپچکين” اتوماتيکې توپانچې د دالۍ کولو پرېکړه جنرال “وارېنيکوف” پخپله کړې وه او په دې اړه يې د منځۍ (مرکز) رضایت نه وو اخيستی . د “بي . بي . ايس” دغه توپانچه د ذکرالله پر لاس احمد شاه ته ورو لېږل شوه ، خو په دې اړه زه دې ته اړوتم ، داسې رپوټ وليکم : لکه څنگه چې له “زرغونې سيمې” څخه د “دوخي” [يانې دوښمنانو . ژ.] د توپ گولۍ راغله ، له گلېهار څخه د تگ په موخه زما په راټولو کړيو ، چمتو کړيو شيانو کې ولگېده نو د “ستپچکين” توپانچه هم ورسره تری تم شوه .

د ۱۹۸۸ ز کال د ډيسمبر په پای کې بايد له گلېهاره د حکومتې پوځونو وتل پيل شوي وای ، خو مجاهدينو نه غوښتل چې هغوي بې جگړې پرېږدي . کله چې موږ هغوی ته دا تشرېح کړه ، چې که چيرې دوی پر حکومتې پوځونو بريد وکړي ، زموږ پوځونه به د متحدينو په توگه لاسوهنه پکې وکړي ، نو له هغه وروسته مجاهدين بېرته شاته ولاړل او د نجيب الله پوځونه پرته له کومه خنډه ووتل . په هغوی پسې له شاه موږ په خپل “بي . بي . ايس” زغره وال گاډي کې پسې وخوځېدو . جبل سراج (جبل السراج) ته مو پر لاره د “ايبشيف” مرستيال د سمندري پوځ جنرال (ادميرال) “ميخايلوف” وليد . هغه موږ ته وويل ، چې که چيرې موږ د سالنگ له لارې د پوځونو سوله ييزه وتنه په دې ډول سمبال کړو ، نو ما او ژباړونکي ته به د شوروي اتحاد اتلولي راکړل شي . د اتلولۍ درجې خو موږ ته رانه کړل شوې ، خو له احمد شاه مسعود سره خبرو اترو پايينه (دوام) وکړه .

د ده له استازي سره يوه بله ليدنه کتنه هم په سالنگ کې وشوه. په هغې کې د شوروي پوځي بولنتون (قوماندانۍ) استازي بريد جنرال “ کريووشپف ” مسعود ته وړانديز وکړ ، چې د شوروي پوځونو د وتلو پر مهال له حکومتي پوځونو سره په گډه [د سالنگ . ژ] غاښی تر ساتنې لاندې ونيسي . خو احمد شاه مسعود د راډيوگرام له لارې ماته داسې ځواب راکړ: “ مشاور “ باريسه “ ، مورډلس کاله د شوروي پرضد جگړه کړې ، خو ورځې به نور هم صبر وکړو ، له نجيب الله سره به هيڅ مهال يو موټی نه شم ، خود شوروي پوځونو د وتلو په لاره کې به خنډ وانه چوو . “ له دې سره سره ، چې زموږ د پوځونو له وتلو مخکې ، د سالنگ غاښی ، د پنجشېر دره او شاوخوا څېرمه سيمې د هوايي ، توپچي او “ بوراتينو “ د ځواکونو له خوا بمباري شوې ، احمد شاه مسعود پر خپله خبره ودرېد او پر شوروي پوځي کاروانونو يې بريد ونه کړ .

ده هممهال د افغانستان د اسلامي گوند (حزب اسلامي) جنگي لان نه پرې بنودل ، چې سالنگ ته نږدې شي . [...]

[...] له خپرونې او زما له ليکنې (مقالې) نه بنکاري ، چې د کشف په لوی رياست کې څه ډول خلکو کار کاوه او کوي يې . يوازې يو ډگرمن “ تکاچيوف “ ۱۴ ځلي د جبهې شاته دوښمنانو ته ورغلی ، د دې لپاره چې د احمد شاه مسعود له استازيو او پخپله له ده سره وگوري . [...]

له افغانستان د شوروي پوځونو د سوله ييزې وتنې او له جگړې وروسته پراو کې د ۱۹۸۸ - ۱۹۸۹ ز کال د فبرورۍ تر پايه د همکارۍ په اړه له احمد شاه

مسعود سره د خبرو اترو ترسره کوونکی ، د سمندري پوځ ډگروال “ ب . ف .
پرېمېنکو “ .

۱۵ / ۲ / ۲۰۰۹

د «اتکريتيا اېلېکټرونايا گازېته» ورځپاڼه، (۳۱)

افغاني جگړه پرون او نن

[...] پرېږدئ افغانان هغسې ژوند وکړي ، لکه څنگه چې يې دوی غواړي . زموږ
لپاره مهمه داده ، چې دغه رژيم به د روسيې په تړاو څه ډول چلند کوي . کله کله
خلک وايي : زموږ څومره پوځيان د طالبانو له لاسه ووژل شول ! له افغانستانه د
شوروي پوځونو له وتلو وروسته زموږ څومره پوځيان ووژل شول ؟ دولسمه تانه
(پوسته) په ياد راولئ ، پرې شوي سرونه . په دې کار کې د احمد شاه مسعود
خلکو برخه درلوده ، مسعود چې وروسته بيا زموږ متحد شو او موږ وسله
ورکوله . [...]

د «راسييه - ۳» اوپاڼه، (۳۲)

هغوی موږ ته منتظر دي

د “ ايشيمباي ” په انځورگرۍ موزيم کې د “ افغانستان ، د باشکرتوستان)
باشقرتستان) د څارگرو په برخليکونو کې “ په نامه د عکسونو د نندارتون
پرانيستلو ته د ورتگ پر مهال ما دا اټکل هم نه کاوه ، چې دا پېښه به ناڅاپه

زما مخې ته داسې څه رامخته کوي ، چې له هغه نه دې ان په سپنما کې هم کار واخيستل شي . [...] خبره دا ده ، چې دغه نندارتون د دوو پوځي ملگريو ، چې په يوه غونډه کې يې خدمت کاوه ، له ۲۲ کلن بېلتونه وروسته د لېدنې کتنې لپاره يوه پلمه شوه . له هغوی څخه يو د روسيې فدراسيون د امنيت د فدرالي ادارې ډگروال “رينات امينوف” ، چې د اوفال له ښاره څخه دی ، او د فدرالي ادارې جگړن “ويکتور مارفين” دی ، چې اوس رسمي دنده نه لري . د ۱۹۸۰ يمو کلونو په سر کې ، لومړی کس د پوځي کشف او څارگرۍ سلاکار وو ، خو دويم کس د باگرام په هوايي پوځي ډگر کې د ځانگړې څانگې کارمند وو . [...] په رسمي مراسمو کې د ډگروال “امينوف” له وينا څخه : “زموږ له پښت څخه هر انسان خپل برخليک درلود او په افغاني جگړه کې يې خپله برخه درلوده . څوک سلاکار وو ، او څوک وسله په لاس مخامخ له وسله وال اپوزيسيون سره جنگېده . [...]

زه د خپل کار له مخې له خپلو ملگريو سره په اړېکو کې وم ، د پوځي څارگرۍ له ملگريو سره مې مالگه او ډوډۍ شريکوله . زه د باگرام په هوايي ډگر کې د پوځي کشف او څارگرۍ په برخه کې سلاکار وم ، بيا په اتمه پلې لوا کې وم ، وروسته مې په اووه دېرشمه کومانډويي لوا کې دنده درلوده . زما دوه ژبې پښتو او دري دواړه زده وې ، ځکه خو ماته د ځايي وگړيو د هڅوب (کولتور) ارواپوهنه او ځانگړنې د پوهېدو وړ او نږدې وې .

[...] زما برخليک داسې وو ، چې ما درې ځلي له احمد شاه مسعود سره ليدنې کتنې کړې دي . موږ له هغه سره په گډه په افغانستان کې د تری تم شويو شوروي پوځيانو د لټون په اړه خبرې اترې وکړې . دا دنده ماته د همگټو هېوادو د

حکومتونو په شورا کې د انترناسیونالیستي پوځیانو د کومېټې مشر جنرال “روسلان اوشېف” له خوا سپارل شوي او په افغانستان کې پر همدې دنده بوخت شوي وم. زما په یاد دي، دی په دې اړه ډېر خواشینی وو، چې زموږ د پوځونو د وتلو د وروستي پړاو پر مهال، د نجیب الله تر فشار لاندې، زموږ پوځونو د مسعود پر مورچلو پیاوړی گوزار وکړ. خو له دې سره سره احمد شاه مسعود په خپل زړه کې زموږ د هېواد په وړاندې دوښمني نه وه ساتلې. دی د هغې مرستې لامله ډېر مندوی وو، چې موږ د طالبانو غورځنگ پر ضد وسله واله مبارزه کې له ده سره کړې وه...

رامیل کاگیروف، د «پوډمېټکي» خپرونه، ۲۸ گڼه، ۲۰۰۹ / ۹ / ۱۲، (۳۳)

د افغاني پتو د گډولو ډول

[...] لکه څنگه چې د پخواني شوروي اتحاد د دفاع وزارت مرستیال وزیر جنرال «وارېنیکوف» د «یتوگي» مجلې خبریال ته په مرکه کې وویل، هغه مهال مهمه خبره دا وه، چې د نجیب الله او احمد شاه مسعود تر منځ د دوښمنانه اړیکو غوټه پرې شي. جنرال «وارېنیکوف» په افغانستان کې د هغه مهال شوروي سفیر “یولي ورونخوف” سره په گډه زموږ د څارگرو له لارې د تاجکو له مشر مسعود سره اړیکې ټینګ کړل. “وارېنیکوف” کیسه کوي چې: “موږ له “یولي میخایلوویچ” سره په گډه ان یو لیک، چې د سفارت له خوا ټاپه شوی او زموږ دواړو له خوا پرې لاسلیک هم شوی وو، ورو لږه. دا مو ورته وړاندیز کړه، چې پر هغو مسلو په گډه خبرې وکړو، چې [د افغانستان. ژ] د شمال او شمال ختیځ

تاجک مېشتي وگړي ورسره لېوالتيا لري. نجيب الله د دې مسلې په بهير کې وو ، موږ هغه ته په دې اړه خبر ورکړی وو . دی په خبرو کې له موږ سره راضي شو او د دغې ليدنې کتنې د ايډيې ملاتړ يې وکړ . خوزه په دې اند يم ، چې ده سملاسي په پټه خپلو لاس لانديو ته بولۍ (قومانده) ورکوله چې د دغې ليدنې کتنې مخنيوی وکړي . موږ درې ځلي دا ليدنه کتنه وټاکله ، خو همدا درې ځلي د هغې مخنيوی وشو . نجيب الله ځان داسې ښوده ، چې دی د مخنيوی لامله ډېر خواشینی دی . زه فکر کوم ، چې ده پخپله د خبرواترو شونتياوې له منځه وړلې ، ځکه چې احمد شاه پر ده باندي ښه نه لگېد . “ [..]

والېريا سيچووا ، ايرينه مېلنيکوا ، د «يتوگي» مجله ، ۲۰۰۱ / ۱۲ / ۴ ، ۲۸۲ (۴۸) گڼه (۳۴)

د پنجشېر عمليات

دا يو شمېر هغه عمليات ول ، چې په افغانستان کې د شوروي پوځونو د شتون د ۱۹۷۹ - ۱۹۸۹ ز کلونو پر مهال په پنجشېر دره کې د شوروي اردو له خوا د احمد شاه مسعود د ډلې پر ضد ترسره شوي ول .

۱۹۸۰ ز کال د اپرېل ۹ ، د پنجشېر لومړي عمليات . مجاهدينو له مخامخ مقاومت څخه ډډه کوله ، په وړو ډلو وېشل کېدل ، تیتېدل او له ځايي وگړيو سره گډېدل .

۱۹۸۱ ز کال ، مارچ ، د پنجشېر ۳ عمليات .

۱۹۸۱ ز کال د سپټمبر ۶، د پنجشېر ۴ عملیات.

۱۹۸۲ ز کال د می ۱۶، د پنجشېر ۵ عملیات. دا عملیات د جنرال "ن. گ. تېرگریگوریانیک" تر بولندویي لاندې ترسره شول. په دغو عملیاتو کې ۱۲ زره پوځیانو، ۱۰۴ چورلکو او ۱۲ نورو الوتکو گډون درلود. تر ټولو لویې پېښې د می د ۱۶ نېټې پر شپه پیل شوې، کله چې د کشف ټولگیو (د کشف ۱۱ ټولویو) د پنجشېر درې په خوله کې پرته له جگړې ټولې واکمنې لورې (غونډۍ) ونيولې. پر راتلونکې شپه د ۱۷۷ موټوریزه غونډیو کنډک، د کشف ټولگیو په ملاتړ، په دره کې لس کیلومتره وړاندې نورې لورې واکمنې څو کې ونيولې. د می پر ۱۷، پر دره باندې د هوایي پوځي او توپچي له پیاوړیو گوزارونو وروسته، درې شوروي کنډکونه درې ته ورننوتل. له هغوی څخه یې دوو پلویو کنډکونو د درې پر لورو غرنیو لږیو، د درې ښي او کین لور ته وړاندې تگ او تعرض کاوه. درېیم کنډک د درې په منځ کې په گړندي تگ سره درځي او بازارک په لور مخ پر وړاندې روان وو. د وړاندې تگ گړندیتوب په ۲۴ ساعتو کې له ۷ څخه تر ۱۰ کیلومترو پورې وو.

۱۹۸۲ ز کال اگسټ - سپټمبر، د پنجشېر ۶ عملیات. د مجاهدینو له مشر سره د لومړي ځل لپاره پوځلاینه وشوه، چې دوه کاله مراعت شوه. شوروي پوځونو ان دا ژمنه هم کړې وه، چې "له نورو سیالو ډلو سره د وسله والو ټکرونو پر مهال به له احمد شاه مسعود سره پوځي هوایي او توپچي مرسته هم کوي." تر ټولو دا سکالو ډېره په پام کې نیول شوې او منل شوې وه، چې "پر پنجشېر باندې دې هوایي گوازونو نه کیږي." له احمد شاه مسعود سره ځانگړی کار د [شوروي

اتحاد د دفاع وزارت. ژ] د کشف د لوی ریاست ډگرمن کاوه ، چې ده ته ورلپېرل شوی وو. دې ډگرمن “مسعود د شوروي اتحاد د ژوند له طرز او د مارکسېزم-لېنینېزم له اثارو سره بلداوه او ورپېژندل یې.”

۱۹۸۴ ز کال د اپرېل ۱۹ - د می ۵ ، د پنجشېر ۷ عملیات . (مارشال س . ل . سوکولوف) په دغو عملیاتو کې ۱۱ زره شوروي ، ۲۲۰۰ دوه زره شپږ سوه افغان پوځیانو ، ۲۰۰ الوتکو ، ۱۹۰ چورلکو برخه اخیستې وه . د اپرېل پر ۲۲ ، وروسته له هغه ، چې سیمه د درنو بم غورځوونکو الوتکو له خوا بمباري شوه ، متحدو پوځونو پر پنجشېر تعرض وکړ . دغه عملیات تر یو بریده بریالي ول . هغه لارې او نور سمبالوونکي ځایونه ، چې مجاهدینو پر ۱۹۸۲ - ۱۹۸۳ ز کلونو د پوځلایني پر مهال جوړ کړي ول ، ټول له منځه ولاړل او ویجاړ کړای شول . د مسعود یو پلوی او ملگری عبدالواحد یرغمل شو . بیرک کارمل سوبه شوي پنجشېر ته یو پروپاگانډي او تبلیغي سفر وکړ . پنجشېر د یو څه مودې لپاره په بې خطرې سیمه بدل شو . له پټې لارې د مالوماتو د ترلاسه کولو له برکته مسعود وکولای شول ، چې له خپلو لویو ځواکونو سره مخکې له مخکې له پنجشېره ووزي او له گوزار څخه ځان وژغوري . دا مالومه شوه ، وروسته له هغه چې شوروي پوځونه بېرته خپل دایمي مېشتځای ته ولاړ شي ، مجاهدین به په پاکستان کې خپلې لیکې بیا ډکې کړي او بېرته به هر څه له سره پیل شي . د اپرېل پر ۳۰ په هزاره دره کې د ۲۸۲ موتوریزه غونډ لومړی کنډک له منځه ولاړ: شوروي پوځ ته ۲۰ کسه د سرزیان واوښت .

۱۹۸۵ ز کال ، د پنجشېر ۸ او ۹ عملیات . د نهمو عملیاتو په بهیر کې پوځونو وکولای شول ، چې د مسعود ډلې د درې له مرکزي برخې نه پر شاه و تمبوي .

د ۱۹۸۲ زېږدي کال له پيله راهيسې د احمد شاه د وسله والو ډلو پر ضد کوم عملیات نه ترسره کېدل .

د ۱۹۸۲ ز کال پوځلاينه:

د پنجشېر د عملیاتو یو له ډېرو مرموزو پېښو څخه د احمد شاه مسعود ژوندي وتل ، د چا پر لاس نه ورتگ وو او د ۱۹۸۲ ز کال پوځلاينې حالات او لاملونه ول . داسې مالومات شته ، چې د شوروي څارگرۍ مشري له مسعود سره جوړه راغلې وه . د عملیاتو له پیل نه ، د ده د ترورولو له پېښېدو نه مخکې به یې پر خپل مهال ده ته خبر ورکاوه . شوروي څارگرۍ په افغانستان کې د شوروي او افغان پوځونو او افغان ځانگړيو خدماتو د هغو عملیاتو ، چې د مسعود تر لاس لاندې سیمه کې به ترسره کېدل ، په اړه ده ته مخکې له مخکې خبر ورکاوه او د دغو عملیاتو په مخ کې به یې خنډونه اچول . د دې یو لامل هم زمره گڼل کېږي . د شوروي اتحاد د کشف د لوی ریاست ډگروال “ اناتولي تکاچيوف ” باندې دا شک شوی وو ، چې دی د مسعود لور ته وراوښتی ، ځکه خو دی په تسلیمۍ تورن شو . “ اناتولي تکاچيوف ” د شوروی اتحاد د دفاع وزارت د کشف او پوځي څارگرۍ د لوی رییس سترجنرال “ پ . اي . ايواشوتین ” له خوا دې کار ته گومارل شوی وو ، چې له مسعود سره اړیکې ټینګ کړي .

۲۰۱۰ ز کال د جنوري ۲۰

روسی برېښنایي پوهنغونډه (ویکیپیډیا) (۳۵)

د افغانستان په اړه: حمکه، خلک، تاریخ

[...] د افغانستان په شمال ختیځ کې د مسعود د اوڅارتیا په پام کې نیولو سره ، دده د ډلو بشپړه ماتې به د شوروي سوسیالیستي جمهوریتونو د اتحاد له پولې سره په همپوله افغاني ولایتونو کې کړکېچ سخت ژور کړی وای .

په دې اړه په افغانستان کې د شوروي څلوېښتمې شمېرې اردو لوی بولندوی “باریس فسپولودوویچ گروموف” داسې لیکي:

“دا به د ډېر ساده سړي خبره وي ، اټکل وشي ، چې پیاوړي څلوېښتم اردو ونه شو کړای ، د احمد شاه مسعود وسله واله ډله په بشپړه توګه له منځه یوسي . په افغانستان کې شوروي پوځي بولنتون د دې لپاره ټولې شونتیاوې درلودې ، چې ان د ۱۹۸۵ زېږدي کال له دوېني کمپاینه مخکې ده ته په پنجشېر او دغې درې ته خپرمه سیمو کې بشپړه پوځي ماته ورکړي . که چیرې دې ته اړیزه پیدا شوې وای ، مور به مسعود له منځه وړی وای . له ما سره په دې برخه کې هېڅ مهال کوم شکونه نه را پیدا کېدل ، او اوس هم راسره نشته . پخپله احمد شاه هم پر خپل حالت ډېر ښه پوهېده ، چې ښکاره خبره ده ، له شوروي پوځیانو سره یې دده پر سیاست اغېز کاوه: دی تل په دې پوهېده ، چې د کوم کار کولو اجازه ده ته ورکړل شوې او د څه شي په خاطر به ده ته سخته سزا ورکړل شي .”

ب. و. گروموف ، «محدود پوځي ټولګي» . ۱۱/۱۰/۲۰۰۸ ، (۳۲)

د اوونۍ سياسي پايښوی

د ۲۰۱۱ ز کال د سپټمبر ۷ - ۱۴

د پنجشنبې پر ورځ ماښام ، د سپټمبر پر ۹ ، په افغانستان کې د شمالي ټلوالې د ځواکونو پر مشر احمد شاه مسعود باندې ځانمرګی برید وشو . [...] اوس د ده مرستیال ، د امنیتي خدماتو پازوال محمد فهیم د ده پر ځای د شمالي ټلوالې د مشر په توګه ټاکل شوی دی . شمالي ټلواله د پخواني شوروي اتحاد د منځنۍ اسیا د جمهوریتونو او طالبانو ترمنځ وروستی څنډه وو . د منځنۍ اسیا جمهوریتونو هڅه کوله ، چې د شمالي ټلوالې ملاتړ وکړي . دغو جمهوریتونو او روسیې تر هر چا ډېر د شمالي ټلوالې او احمد شاه مسعود ملاتړ کاوه ؛ وسله ، دارو درمل او خوراکتوکي یې ورکول . ایران او هند هم له مسعود سره ډېره لېوالتیا درلوده ، او مرسته یې ورسره کوله .

[...] دا تصادفي خبره نه ده ، چې د مسعود له مړینې وروسته سملاسي د “ ولادیمیر پوتین ” او تاجکستان ولسمشر امام علي رحمانوف تر منځ بېړنۍ ټیلیفوني خبرې وشوې . پر راتلونکي لنډ مهال باید په دوشنبه کې د روسیې ، ایران ، تاجکستان ، هند او اوزبکستان د بهرنیو چارو وزارتونو او ځانګړیو خدماتو د استازيو تر منځ لیدنه کتنه وشي . [...]

د «نيکولو . اېم» د سياسي سلا مشورو مرکز او بېانه . (۳۷)

«د کارفاښ دولت باید رنگ شي» دویمه برخه

[...] په پنجشېر کې د طالبانو له خوا د تاجکانو ماتو شویو ځواکونو له شاتگه وروسته سملاسي ، رباني چې د پیاوړتیا له پلوه یوازې له حکمتیار سره پرتله کېدای شو ، بیا هم په هر ډول چې وو د اوږد پوزې په څېر د افغانستان قانوني هېواد مشر [ژ.؟] په توگه په بشپړه توگه ځان سیوري ته کړ او پټ شو. د شمالي تلوالي مشري مسعود پر خپله غاړه واخيسته.

[...] د پنجشېر د زمردو کانونو ده ته په کال کې تر ۳۰۰ میلیونه ډالرو پورې عايد ورکاوه. د ده د تره [او یا بنایي چې ترورزی وي. ژ] پر ۱۹۸۰ او ۱۹۹۰ یمو کلونو کې په اروپا کې د قیمتي ډبرو د سوادگر په توگه نامتو وو او هر مهال کېدای شو ، چې رانیونکی ترې په لویه اندازه قیمتي ډبرې رانیسي. [...]

دا خبره له هیچا پته پاتې نه ده ، چې شمالي تلواله پر خپل تاکتیکی مهارت لرونکي مشر او ستونزمن لاري غرونو سربېره ، د بهرنیو مرستو له برکته پر پنبو ولاړه وه. پر پورته یادو شویو کورنیو عایداتي سرچینو سربېره ، هند ، چې په افغان ډگر کې یې د پاکستان پرضد کوتلی رول لوباوه ، له شمالي تلوالي سره سترې مالي مرستې کولې. د “واجپای” داو ډبر ستروو : د بري په صورت کې له هند سره په لاندې توگه د پاکستان ستراتېجیکي حالت ، چې بې له دې هم ښه نه وو ، له لوی کرکېچ سره مخامخېده . وسله ورته د ایران او روسیې له خوا پرېمانه ورکول کېده ، په تېره بیا روسیې خو خپل دا کار دومره نه پټاوه. د ۲۰۰۰ ز کال په مني کې د روسیې د امنیت شورا ریس “س. یوانوف” په ډانگ پېیلې

وويل ، چې “ په سيمه کې د خپل ستراتيژيکي ملگري [مسعود . ژ] ملاتړ کوي ” . مسعود هم روسيې ته په هماغه ډول ځواب ورکاوه : هغه څوک ، چې د ۱۹۸۰ يمو کلونو په نيمايي کې يې د سر په خاطر ، په افغانستان کې شوروي محدودو ټولگيو يو نيم ميليون افغانۍ انعام ټاکلی وو ، هغه اعلان وکړ ، چې روسيه د افغانستان تر ټولو مهم ملگري دی .

له طالبانو وروسته د افغانستان د راتلونکې انځور په ټوله کې څرگند وو . له مسعود سره برابر بل داسې کوم ډگري بولندوی نه ليدل کېده . بل تر ټولو پياوړی بنسټپال حکمتيار ، چې ايران ته تښتېدلی وو ، خپل خلک له لاسه ورکړل او له طالبانو سره يو ځای شول . ده خپله اتورپه له لاسه ورکړه . د نورو افغان سياستوالو قطر ډېر کوشنی وو . د نورو ټولو افغاني ، ملي لږه کيو ، ديني ځانگړنو تر څنگ ، د هند ، ايران او روسيې لپاره گټوره وه ، چې مسعود د افغانستان مشر شي . په منځنۍ اسيا کې د روسيې د ملگرو هېوادو سويلي پوله د امو سيند پر غاړه تېره شوې . دې ډول بدلون خپل منفي اړخونه درلودل ، چې هغه پاکستان او امريکا متحده ايالات وو ، چې يوې خواته پاتې کېدل . متحده ايالاتو د افغانستان د خاورې له لارې د غاز نلليکې د تېرولو له پلان څخه لاس نه وو اخيستی . [...]

۲۰۰۲ ، ک . بوگدانوف ، م . برماکوف ، س . ستارکوف . د « اېمپرسکي گېنېرالنې شتاب » او بېانه (۳۸)

افغانستان: درغاونی کارونه

د فبرورۍ پر ۱۵، له افغانستانه د شوروي پوځونو د وتلو شلمه کالیزه پوره شوه. زما په یاد نه دي، چې پر ۱۹۹۹ زېږدي کال دې په روسیه کې د دغې پېښې لسمه کالیزه چا شانداره لمانځلې وي. د "بلخین" د واکمنۍ پر مهال خلک پر دغه جگړه باندي شرمېدل، خو اوس خبره بل ډول ده. پخپله قضاوت وکړئ. [...]

احمد شاه مسعود پر ۱۹۹۲-۱۹۹۸ زېږدي کلونو د خپلواک افغانستان د دفاع وزیر وو. د طالبانو واک وځواک ته له رسېدو وروسته د شمالي ټلوالې مشر شو او د طالبانو پر ضد یې هاند و هڅه پیل کړه. دی هغه مهال د روسیې متحد وو. [...]

ای. داویدوف، د «روپېژ» اوبپاڼه (۳۹)

له سي. ای. اې تر تهرانه

[...] روسیه د افغانستان د نږدې گاونډیانو له شمېر څخه نه ده او له افغانستان سره د مرسته کوونکیو هېوادو، چې د دغه هېواد د وټې (اقتصاد) د بیا رغاونې لپاره په میلیونونو ډالر بېلوي، په شمېر کې نه راځي. خو روسیه د منځنۍ اسیا پر هېوادو باندي د خپل اغېز او په افغانستان کې له شمالي ټلوالې سره د خپلې ډېر کلizi همکارۍ په پام کې نیولو سره ځانگړی ځای لري. داسې ښکاري، چې د همدغو لاملونو او حالت په پام کې نیولو سره، په روسیه کې د افغانستان نوی سفیر گومارل کېږي. په روسیه کې د افغانستان نوی سفیر

د احمد شاه مسعود کشر ورور احمد ضیا مسعود شو. له احمد شاه مسعود سره د روسي پوځيانو نږدې او ټينگ اړيکي د هيچا لپاره کومه پټه خبره نه وه: د ده الوتکې د تاجکستان د کولاب په پوځي هوايي ډگر کې ځای پر ځای شوې وې. دافاکټ، چې د مسعود د ميراث خوړونکي ټاکنې په دو شنبه کې ترسره شوې او په هغو کې جگپوړو روسي پوځي چارواکيو برخه درلوده، پخپله په دې اړه د ډېرو خبرو او مسلو څرگندويي کوي. اوس نو په مسکو کې د افغانستان نوی سفیر د روسيې د متحدو ځواکونو يانې شمالي ټلوالې استازی شو. [...]

۱۳ / ۳ / ۲۰۰۲

د «نيوز ايران.رو» خبري اژانس اوبپاڼه. (۴۰)

د مسعود ياد

له البکساندر کنيازف سره د مرکې يوه برخه

پوره لس کاله پخوا د ۲۰۰۱ زېږدي کال د سيپټمبر پر ۱۰ افغان مجاهد احمد شاه مسعود د يو ځانمرگي بريد پر مهال له سخت ټپي کېدو وروسته مړ شو. نن په دې اړه د روسيې د پوهنو اکاډېمۍ د ختيځ پېژندنې انستيتيوت له پوهنيز کارکوونکي «البکساندر کنيازف» سره مرکه شوې ده. کنيازف له مسعود سره ښه پېژنگلوي درلوده، پر ۱۹۹۰ یمو ز کلونو يې په افغانستان کې ډېر ځله ورسره لېدنې کتنې کړې، په بېلابېلو سفرونو او جبهه کې ورسره ملگری وو.

یونبته: په افغانستان کې د شوروي کمپاین پر مهال مسعود زموږ پرضد جنگېده. دی کله او پر کومه شېبه زموږ ملگری شو؟

ځواب: د ۱۹۸۰ مو ز کلونو تاریخ تر اوسه لانه دی لیکل شوی. ډېر لږ خلک پوهیږي او خبر دي چې د هغې جگړې پر مهال احمد شاه مسعود یو له هغو ډگري بولندویانو څخه وو چې د شوروي اتحاد له لوري ورسره پرله پسې خبرې اترې کېدې او هڅه کېده چې د همکاری اړیکې ورسره ټینګ شي. له هغه سره په پرله پسې ډول دوه اړخیزه کارونه ترسره کېدل او ډېر ځله ورسره د ځایي پوځیانې په اړه هوکړه لیکونه لاسلیک شوي دي. د شوروي سوسیالیستي جمهوریتونو د اتحاد د دفاع وزارت د کشف د لوی ریاست ډگرمن، چې نوم یې نه شم کولای یاد کړم، اوږده موده له احمد شاه سره یو ځای وو او هڅې یې کولې چې د شوروي پلوه ځواکونو پر لور یې رامات کړي. ده مسعود د شوروي ژوندانه له بریاوو (لاسته راوړنو) او مارکسېزم-لېنینېزم له اثارو سره پېژانده... [..]

۸ / ۹ / ۲۰۱۱

د «فرغانه نیوز» نړیوال خبري اژانس. (۴۱)

د کتاب دویمه برخه

مسعود، نېشه یي توکي او قیمتې ډېرې

د روسیې فدراسیون د گمرک دولتي کومپته

د ۲۵/۹/۱۹۹۷ نېټې ۴۴۷۵ / ۰۷-۰۷ شمېره رسمي لیک (مکتوب)

له افغانستانه د نېشه یي توکیو د قاچاق په اړه

په اداره کې د شتو مالوماتو له مخې ، په افغانستان کې د پوځي - سیاسي لاندې د ټولو په خپل منځ کې مخامخ شویو مخالفو لوریو یو له تر ټولو لویه مالي سرچینه د نېشه یي توکیو تولید او سوداګري ده. د نېشه یي اومو توکیو د پخولو کار او سمهال له پاکستان سره څېرمه قبایلي سیمې ته لېږدول شوی دی. له دې لامله ، چې د افغانستان د وګړیو ډېری برخه د کار او عاید نورې سرچینې نه لري ، د طالبانو مشري د نېشه یي توکیو د تولید د بندولو په برخه کې کوم گامونه نه اچتوي.

د روسیې خاورې او وړاندې لوېدیځې اروپا ته نېشه توکي د منځنۍ اسیا د دولتونو د خاورو له لارې په ترانزیتی ډول لېږدول کېږي. د نېشه یي توکیو د لېږدولو تر ټولو لویې لارې دادی: اشکاشم - خروګ - اوش - مسکو - لوېدیځه اروپا او عشق اباد - باکو - مسکو. د اومو نېشه یي توکیو ، نیم چمتو شویو

توکیو او چمتو شویو هیرویینو د پېرودلو کار په هېلمند ، کندهار ، غزني ، ننگرهار ، لوگر ، کندوز او کونړ کې ترسره کیږي .

داسې مالومات شتون لري ، چې جنرال مسعود [احمد شاه مسعود . ژ] د نېشه یي توکیو په سوداګرۍ کې لاس لري ، او دې لور ته د نېشه یي توکیو د رالېږدولو لپاره له تخاره د تاجکستان کولاب ته دهلیزه کار اخلي . دغه توکي له تاجکستانه بیا روسیې او د همګټو ټولنې نورو هېوادو ته لېږدول کیږي . همدا راز له دوشنبې څخه اروپا ته د نېشه یي توکیو د لېږدولو کار د دوبي له لارې د "Tanzanian Airlines" هوايي چلند د دوو "ان-۱۲" ډوله الوتکو پر مټ ترسره کیږي . دا الوتکې د قیمتي ډبرو د صادراتو تر نامه لاندې په پټه د نېشه یي توکیو د لېږدولو کار کوي .

دالیک په کار کې د کارولو لپاره د ادارې د سرپرست له خوا ولېږل شو .

ا.و. کلیپوف

د «یورا سېروېس» اوبپاڼه . (۴۲)

د قرغزستان د هېوادمشرۍ څوکۍ ته د نوماند

«کوبانیچېک توګوچبای اولو اپاس» له وینا څخه

د منځنۍ اسیا په سیمه کې ډېره اندېښمنه وضعه رامنځته شوې . د منځنۍ اسیا دولتونو کورنۍ او بهرنۍ سیاست د ښکاره سیاسي او هغو ټولنیزو پروسو د ټولو څیزونو غبرګون نه کوي ، چې په دغو جمهوریتونو او هغوی ته نږدې

ځمکو کې پېښېږي . د منځنۍ اسیا د ډېری دولتونو د مشرانو له لوري بې غورۍ داسې حالت رامنځته کړی ، چې کېدای شي ډېر کړکېچن وبلل شي . د ۲۰۰۱ زېږدي کال تر پسرلي پورې د دغې وضعې وده کېدای شي چې په کارنده جگړه ییز پېر باندې بدل شي .

د دې دلیل په پام کې نیولو سره ، زه غواړم په منځنۍ اسیا کې د اوسنۍ سیاسي وضعې په اړه ښکاره سیاسي څرگندونه وکړم او هغه دا چې :

لومړۍ : د اوزبکستان ، قزاقستان او قرغزستان د حکومتی پوځونو تر منځ ، د بېلابېلو وسله والو افراطي ډلو ، چې له تاجکستان سره سیاسي تړاو لري (د اپوزیسیون د چینل له لارې) د وروستیو دريو - پېنځو کلونو په بهیر کې پرله پسې کارنده جگړه ییزه مخامختیا روانه ده .

دویم : د هغو اورپکو ډلو ، چې د تاجکستان پر پلوی جنګیږي ، شمېرن ورځ تر ۱۳۰ یوسلو دېرش زره کسانو پورې رسیږي ، چې لاندینی ډلې پکې شاملې دي :

- هغه افغاني جگړه مارې ډلې چې د احمد شاه مسعود تر لاس لاندې ، د افغانستان د خاورې په نږدې سیمو کې ځای پر ځای دي او د پلان له مخې په پرله پسې ډول د تاجکستان خاورې ته ننوزي ، چې شمېر یې نږدې ۸۰ زرو کسانو ته رسیږي ؛

- د تاجکستان په خاوره کې ، د تاجکستان د متحد اپوزیسیون وسله والې ډلې ، چې شمېر یې نږدې دېرشو زرو ته رسیږي ؛

- د اوزبکستان اسلامي غورځنگ ، چې شمېر یې نږدې پېنځو زرو ته

رسیږي ؛

- د تاجکستان پوځي وسله والې ډلې ، چې شمېر يې نږدې ۱۵ زرو ته رسېږي ؛

درېيم: پوځي عمليات له ۴ تر ۶ زرو کسانو په شمېر سره ، د موسم د دورانې غونډال په پام کې نيولو سره ترسره کېږي . وسله والې ډلې له سنجول شوي تاکتيک څخه کار اخلي او په داسې اوپراتيفي ډلو وپشل شوي ، چې شمېر يې له ۱۵ تر ۱۰۰ کسانو پورې رسېږي . دوی د جبرگتال ، غرني بدخشان ولايت او قره تېگين درې په غرنيو سيمو کې ځای پر ځای دي .

د اوش ولايت ، د قرغزستان سويلي سيمې ، د اوزبکستان د خاورې يوه برخه ، او نږدې ټول تاجکستان د تاجکستان د متحد اپوزيسيون د جوړښتونو تر څارنې لاندې دي .

څلرم: په اوسني وخت کې د تاجکستان ، اوزبکستان او قرغزستان غرنيو سيمو ته په نږدې سيمو کې پوځي ډلې ، د وسلو او تخنيک زېرمتونو نه چمتو شوي ؛ د قزاقستان خاورې ته د وسله والو پوځي ډلو د ننوتو اډه جوړه شوې ، چې پر راتلونکي مهال بيا له هغه ځايه د روسيې فدراسيون د تاتارستان او باشقورتستان جمهوريتونو ته ننوزي .

پېنځم: د دغو جگړه مارو ډلو سياسي او مالي ملاتړ ، د هغوی د کار او کارندتيا د سمبالولو چارې د ايران ، پاکستان او سعودي عربستان د ځانگړيو خدماتو له خوا ترسره کېږي . (دوی په کارنده توگه د دې چارو نوښت له تورکيې څخه په خپلو لاسو کې اخيستی دی) . د دې لپاره له داسې چينلونو څخه کار اخيستل کېږي ، چې د نېشه يي توکيو په نړيواله سوداگري کې لاس لري ، لکه

احمد شاه مسعود ، د تاجکستان متحد اپوزیسیون ، د اوزبکستان اسلامي غورځنگ ، او د تاجکستان هغه پوځي ډلې ، چې له آره د اسلامي افراط غوښتونکیو جوړښتونو تر څارنې لاندې دي .

منځنۍ اسیا د نېشه یي توکیو د سوداګرۍ پر یوه ترانزیتی ، د نړیوالې ترېنگلتیا او ترهګرۍ د سرچینې په سیمه بدلېږي .

شپږم : په دې شرایطو کې رسمي تاجکستان او د هغه ولسمشر رحمانوف په ښکاره دا وس نه لري ، چې د تاجکستان د اپوزیسیوني مشر سید عبدالله نوري او د تاجکستان د متحد اپوزیسیون په وړاندې مقاومت وکړي ، ځکه دوی ته دا شونتیا ورکړ شوې ، چې د دغه هېواد د واکمنۍ په جوړښتونو کې ځای ونیسي .

د تاجکستان پر پوله د روسیې ۲۰۱ دوه سوه یو شمېره فرقه د څه شي لپاره جنگیږي ، په داسې حال کې چې ټول تاجکستان د اسلامي افراط غوښتونکیو ځواکونو ته بې جګړې تسلیم شوی ؟

اووم : په اوسني وخت کې وضعه موسمي فاکتور تم کړې ، ځکه چې د ژمي پر موسم ، د منځنۍ اسیا په غرنیو سیمو کې غاښي یا کوتلونه ، او نرۍ لارې واورو بندې کړې دي . په پسرلي کې به کارنده پوځي ننوتنې او وسله واله مخامختیا پیل شي .

اتم : وضعه تر یو بریده تر مثبت او سمونې اغېز لاندې راغلي . سربېره پر دې ، سوله ییزه دموکراتیکه لاره غوره شوې . د دې لپاره اړینه ده ، چې د قرغزستان مشر یو کارنده او پرېکنده سیاستوال شي . دا به وضعه په بنسټیز ډول بدله کړي

، اسلامي افراط غوښتونکي به له ډاډمنې شاتنې جبهې او په ډېرو
ستراتېجیکي لوریو کې به یې د جگړه ییزو کارندتیاوو له شونتیا بې برخې کړي
[...].

۲۰۰۰ / ۹ / ۲۳ ، بیشکېک

د «سلاویانسکي میر» خبري اژانس اوبپاڼه. (۴۳)

د نېشه یي توکیو بهرنی پیسې

له تاجکستان څخه تر روسیې پورې دا بیه سل گرایه لوریږي

د یکشنبې پر شپه له افغانستان سره په گډه پوله کې د تاجکستان د سنگیر په
سیمه کې ، د دغه هېواد د کورنیو چارو وزارت کارکونکیو د نېشه یي توکیو
یوه بله جویه نېولې ده . د نېشه یي توکیو له لېږدونکیو کسانو سره ۷۰
کیلو گرامه هیرویین نیول شوي . دا نېشه یي توکیو پر راتلونکي لنډ مهال باید
لومړی قرغزستان او له هغه ځایه بیا روسیې ته لېږل شوي وای .

د روسیې د فدرالي سرحدی خدمتونو د مرستیال رییس ډگر جنرال “ الپکسی
کوژبونیکوف ” په وینا ، په خو اشینۍ سره باید وویل شي ، چې په دې
وروستیو کې د تاجکستان په خاوره کې د دومره لویې جویې (پارټۍ) نېشه یي
توکیو نیول کومه کمپېنډ خبره نه ده . په دې وروستیو څو میاشتو کې د نېشه
یي توکیو افغان لېږدونکي ځانگړې کارندتیا ښيي . یوازې په جولای او اگسټ
میاشتو کې ، پوله ساتو څه د پاسه ۳۰۰ کیلو گرامه هیرویین نیولي ، چې د دوو

جو پو حجم د پولې پخواني او اوسني ټول ساتونکي هېنس کرل. د جولای پر ۲۴ د مسکو په نامه پوله ساتې ډلې ۱۵۰ کیلوگرامه هیرویین و نیول. د اگسټ پر ۱۵ پولې په هماغه ځای کې د نېشه یي توکیو د لېږدوونکیو یوه ډله و نیول شوه ، چې هڅه یې کوله ۱۱۰ کیلوگرامه هیرویین د تاجکستان خاورې ته پورې باسي .

له افغان-تاجک پولې څخه نه یوازې هیرویین راتېریږي . “ الپکسی کوژیونیکوف ” وویل ، چې د تېرې چهارشنبې (جمعې) پر ورځ پوله ساتو یو ټن اومه اپین و نیول . بې بندي باید وویل شي ، چې دا د سرحدی فدرالی خدمتونو په تاریخ کې د نېشه یي توکیو تر ټولو لویه نیول شوې جوپه ده . [..]

د پولې بشپړه بندونه په اصل کې ناشونې ده . د نېشه یي توکیو لېږدوونکي له هر ډول شونتیاوو ، ان له ډېرې کوشنې شونتیا څخه هم کار اخلي . روسي پوله ساتي هره ورځ له ۷ تر ۱۰ پورې له پولې د راتېرېدو هڅې شنډوي . د دې هڅو ډېری یې د نېشه یي توکیو د لېږدوونکیو له خوا کیږي ، خو د کشف ډلې هم پکې لیدل کیږي . دا ډلې تاجکستان ته د تېرېدو موخه نه لري ، بلکې غواړي پوه شی ، چې د پولې کومه برخه کمزورې ده . کله چې د پولې کمزورې برخه ومومي ، بیا نو د نېشه یي توکیو لېږدوونکي هماغه ځای ته ورځي . د جنرال “ کوژیونیکوف ” په وینا ، دا ډلې ډېرې بڼې منظمې دي . په دغو ډلو کې د کشف کسان ، پنډیان او د پوښښ (حمایې) ډله شتون لري . د پوښښ ډله په افغان لوري کې پاتې کیږي او که چیرې د نېشه یي توکیو لېږدوونکي کسان پر سرحدی کمین وربرابر شي ، بیا نو هغوی پر پوله ساتو باندي سخت اور بلوي او خپل کسان حمایه کوي .

له افغانستانه د نېشه يي توکيو د قاچاق په اړه د پوله ساتو اټکلونه او ارزونې ډېرې نا اراموونکې دي. د کشف د مالوماتو له مخې، تاجکستان ته څېرمه په افغان خاوره کې په ټنونو نېشه يي توکي زېرمه شوي او تاجکستان ته د رالېږدولو لپاره چمتو دي. دا کومه هېښنده خبره نه ده. په افغانستان کې جگړه روانه ده، او مخالف لوري ډېرو پيسو ته اړتيا لري. هم طالبان او هم احمد شاه مسعود په دې ډېر ښه پوهيږي، چې د جگړه بيزو بوديجو يو له ډېرو لويو سرچينو څخه د نېشه يي توکيو ډالډي. د نېشه يي توکيو تر ټولو ډېره نږدې او گټوره لار د تاجکستان له پولې تېره شوې. د "الېکسي کوژبونيکوف" په وينا "شننه دا ښيي، چې په افغانستان کې د يوه کيلوگرام نېشه يي توکيو بيه په منځني شمېر تخمیناً ۷۰۰ ډالره ده. له پولې تر راتېرولو وروسته يې د يوه کيلوگرام بيه ۸۰۰ ډالره کيږي، خو په دوشنبه کې يې بيا بيه له ۱۵۰۰ تر ۲۰۰۰ ډالرو پورې لوړيږي. په قرغزستان کې د هماغه يوه کيلوگرام بيه له ۲۰۰۰ تر ۷۰۰۰ ډالرو پورې ده، خو په روسيه کې يې بيا بيه ان تر اويا زره (۷۰۰۰۰) ډالرو پورې لوړيږي»

فدرالي سرحدي خدمتونه وايي، چې له همدې لامله خو هغه او دغه لوري هيڅ وخت نه غواړي، چې د هيرويينو د راتېرولو کار بند کړي. [...]

رومان او کولوف، د «سپم دنی» اونيزه مجله، ۲۰۰۰ ز کال د سيپټمبر ۲، (۴۴)

د شیطان خاوره

[...] تاسو خبر شئ چې مسعود ، چې پلویان یې د پنجشېر زمري په نامه یادوي ، د مهماتو ، د زغرې وال تخنیک د اضافي پرزو او خوراکتوکیو لگښت په منظم ډول راکاوه. ده د دغه لگښت یوه برخه د هغو لعلونو (یا قوتو) څخه پوره کوله ، چې د نړۍ یو له ډېرو لویو کانونو څخه یې په پنجشېر دره کې دی . دا بشپړه شونې ده ، چې د لگښت یوه برخه یې پر نېشه یي توکیو پوره کوله. دغه نېشه یي توکي اروپایي هېوادو ته لېږدول کېدل. د هیروینو دغه پیسې په پتو عملیاتو باندې لگښتېدې او یا هم د ټاکلیو اشخاصو جېبونو ته تللې . په دې ډول مسعود نه یوازې چې د مسکو پوروی نه دی ، بلکې له مسکوه یې یو ځل هم د نغدي مرستې د زیاتوالي هیله نه ده کړې. [...]

«بفگښنی دوانوف» د جگړې د گډون کوونکیو د ترهگری ضد ټولني «الفا» ورځپاڼه. د ۲۰۰۰ ز کال اکتوبر، (۴۹) ۱۰ گڼه ، د «سپېنخاز-رو» اوپاڼه، (۴۵)

کرېملین د نېشه یي توکیو له کاروبار کوونکیو سره گډه

برخه لري

روسي پوځیان له مسعود سره د نېشه یي توکیو په سوداگری کې نږدې اړیکې لري

په خواشینی سره ، چې د لیکنې سرلیک استعاره (کنایه) نه ده او کورټ هیجان راپاروونکې هم نه ده . زه غواړم هغه فاکتونه دلته یاد کړم ، چې ټولو ته څرگند دي ، خو ډېر یې نه غوراوي چې ویي ویني او ځان پرې پوه کړي .

زه د خپل هېواد-روسیې د تبعه په توگه غواړم خپل وگړنی دريځ څرگند کړم . کله کله د سړي زړه کیږي ، چې له روسي چارواکیو سره همدردی وکړي . دوی ډېرې هڅې کوي ، خو څه نه ترې جوړیږي . د نېشه یي توکیو پېښه د ټولو لپاره په ډانگ پېیلې خبره ده . نه غواړم خبره اوږده کړم ، اصلي فاکتونه ته به راشم .

لومړی فاکت . په اوسنی ټولنه کې نېشه یي توکي او د هغوی کارېدنه یو لوی غم دی . دې غم په روسیه کې گوانوونکي مقیاسونه خپل کړي دي .

په وروستیو لسو کلونو کې ، په روسیه کې پر نېشه یي توکیو د روږدو کسانو شمېر ، لکه څنګه چې تل کم بنودل کیږي ، ۱۲ گرایه زیات شوی دی .

دویم فاکت . د ټولو نېشه یي توکیو (په تېره بیا هیروینو) غټه برخه روسیې ته له منځنی اسیا ، که کره ووايم له تاجکستانه راځي .

درېیم فاکت . په تاجکستان کې د امام علي رحمانوف ، چې د کولاب له قبیلو څخه دی ، روسی پلوه رژیم د واک واگي په لاس کې لري . تاجکستان د همگټو هېوادو ټولني غړی دی او هلته د روسیې پوځي اډې پرته دي .

څلورم فاکت . تاجکستان ته له افغانستانه نېشه یي توکي راځي . دا تصدیق او تایید په مسکو کې کوي . موربه هم دا تایید و منو ، ځکه چې له دوی سره باندې (موافق) یو .

پېنځم فاکټ. پر ۱۹۸۹ ز کال له افغانستانه د شوروي پوځونو له وتلو وروسته ، شوروي پلوه هېواد مشر نجيب الله پر ۱۹۹۲ ز کال د ډگري بولندويانو له خوا راوپرزول شو ، خو له دې پېښې سره کورنۍ جگړه پای ته ونه رسېده ، بلکې تاجکستان ته هم پسې راواوښته . يو کال وروسته پر ۱۹۹۴ ز کال د هېواد په سويل کندهار کې د طالبانو غورځنگ راپيدا کيږي . دوی خلک دې ته رابولي ، چې په هېواد کې بايد خونړۍ گډوډۍ د اسلام سپېڅلي دين له لارې پای ته ورسېږي . اړينه ده وويل شي ، چې د افغانانو په منځ کې گڼ شمېر خلکو له دوی ملاتړ څرگند کړ .

دلته خبره يوازې د پاکستان له لوري د مالي سخاوت په اغېز کې نه وه ، هغه هېواد چې حکومت يې په رښتيا هم نه غوښتل ، د برهان الدين رباني داړه مار حکومت پر څنگ ولري .

طالبان په هېښنده توگه ډېر زرد افغانستان ټوله خاوره نيسي او د ۱۹۹۶ ز کال په سيپټمبر مياشت کې د ډگري بولندويانو حکومت له کابله پر شاه تمبوي . دا مهال افغانستان پر دوو برخو وېشل شوی وو .

د ډگري بولندويانو شمالي ټلواله ، چې احمد شاه مسعود يې تر ټولو اغېزمن گڼل کېده ، د افغانستان د خاورې نږدې پېنځه سلنه ، د هېواد په شمال کې غرنۍ سيمه ، چې له تاجکستان سره همپوله ده ، تر څارنې لاندې لري .

د شمالي ټلوالې وسله والې ډلې په ټوله کې له تاجکانو جوړې دي . (مسعود هم له توکميز پلوه تاجک دی) . د هېواد نوره خاوره د طالبانو تر لاس لاندې ده . دوی په ټوله کې پر پښتنو تکيه لري .

له دې سره سم ، اړینه ده پر دې منښته وشي ، چې طالبان د شریعت په وړاندې د ټولو وگړیو د برابرۍ سیاست په کارنده توگه په مخ کې نیسي ، چې د افغانانو نورې توکمیزې ډلې هم ورو ورو د طالبانو لوري ته ور جلبیږي .

شپرېم فاکټ . له افغانستان څخه د نېشه یي توکیو راتلونکې بهیر شمالي ټلواله کنټرولوي . اړینه ده وویل شي ، چې له تاجکستان سره نږدې خاوره ، چې هیرویین ترې راځي ، د مسعود تر لاس لاندې ده .

لکه څنگه چې د “ وېرسیه ” ورځپاڼه د (۱۵) (۱۳۹) گڼې په اووم مخ کې ، د “ اندری چبرتانوف ” د “ ټول واک طالبانو ته ” په لیکنه کې خبر راکوي ، چې “ د افغانستان د نېشه یي توکیو ډېری کارو بار کوونکي تاجکان دي . ” شمالي ټلواله ، چې په بدخشان کې د طالبانو له خوا راییساره شوې ، په کومو پیسو جنگیږي ؟

د طالبانو مالي ملاتړ اسلامي سازمانونه ، او پاکستان کوي ، چې د خپلو شمالي پولو ساتنه یې په گټه ده او تر دې څه موده مخکې پورې هم د «یونیکال» په نامه امریکایي نفتي کمپنۍ . اړینه ده وویل شي ، چې نېشه یي توکي پخپله د شمالي ټلوالې له سیمې څخه روسیې او اروپا ته ځي . دا هر څه پخپله ټوله موضوع روښانوي چې : د احمد شاه مسعود وسله والې ډلې ، د کولمبیايي چیریکیانو په څېر د نېشه یي توکیو د پلور له برکته سمبالیږي .

اووم فاکټ . د پورته یادې شوې لیکنې لیکوال لیکي ، “ روسیه د مسعود ملاتړ کوي ” . وړاندې داسې لولو : “ د دولتي دوما د صنعتي چارو د کومپټي مشر ” انتون سوریکوف ، “ پوځي ځانگړیو خدماتو ته نږدې سړی دی . دی وایي چې

مسعود یوازي د روسیې د پټ ملاتړ له برکته کولای شي ، چې د طالبانو پر وړاندې مقاومت وکړي .

مسعود د افغانستان په شمال کې یوازي کوشنی سیمه تر کنترول لاندې لري . د “سوريکوف” په وینا ، د پنجشېر درې ته ، چې د مسعود ځواکونه پکې مېشت دي ، د روسیې له لوري خوراکتو کي ، پوځي تخنیک او وسله لېږل کېږي . همدا راز د کشف د لوی ریاست له خوا پوځي سلاکاران هم ور استول کېږي ، چې د نورو ټولو چارو په څنګ کې ، د جګړه ییزو عملیاتو مشري هم کوي . سربېره پر دې ، د تاجکستان د کولاب پوځي هوايي ډګر د مسعود د هوايي ځواکونو لپاره د اډې په توګه غوره شوی دی .”

هماغه مسعود ، چې روسیې ته د نېشه یي توکیو د بهیر څارنه کوي ؟!

زه د روسیې د یو تبعه په توګه غواړم وپوښتم : ولې ؟ رسمي پوښښ داسې وو ، چې : طالبانو د منځنۍ اسیا او روسیې د نیولو او هلته د اسلامي رژیمونو د راوستلو گواښ کاوه . راجئ ، چې وضعې ته له رښتوني لیده وگورو . طالبانو په خپله خاوره کې اسامه بن لادن ته ځای ورکړی . د امریکا متحده ایالات وايي ، چې همدغه بن لادن د ۱۹۹۸ ز کال په اګسټ کې په ختیځه افریقا کې امریکایي سفارتونه الوزولي .

دې کار له امریکا سره اړیکي خړپړ کړل او متحده ایالاتو سملاسي پر افغانستان باندې د توغندیو گوزار وکړ . پاکستان په امریکا پورې تړلی دی . طالبان دومره ځواکونه او پیسې نه لري ، چې منځنۍ اسیا دې سوبه کړي . په دې

تراو زموږ ځينې سياستپوهان او چارپوهان وايي ، چې طالبانو څو څو واړه دا خبره خلکو ته تر غوږ ورتېره کړې ، چې له روسيې سره کېدای شي جوړ راشي .

پر ۱۹۹۵ ز کال د روسي پيلوتانو ، چې شمالي تلوالي ته د وسلې رسولو لپاره اجير شوي ول ، ازادېدنه د دې بڼه بېلگه ده...

دا خبره شکمنه ده ، چې يو نېستمن دولت ، چې په نړيوال گونډي توب کې واقع دی ، دې د روسيې امنيت ته گواښ پېښ کړي .

که چيرې د کرېملين حکومت په رښتيا له اسلامي اوښتونه (انقلابه) ډاږيرې ، نو دا ډاږيرې بې ځايه دی ، ځکه په دې برخه کې ډاږ له شتمن او اغېزمن سعودي عربستانه په کار دی . [...]

۲۰۰۱ د جولای ۹

«البکسی ایوانېنکو»، د روسيې تبعه، په ځانگړې توگه د «قفقاز-څېنتر» اوبپانې لپاره. (۴۲)

د ولادیمیر پوتین ملگري د نېشه یي توکیو پر سوداگری

بوخت شول

[...] د ملگرو ملتو سازمان د نېشه یي توکیو د څارنې پروگرام د مالوماتو له مخې ، سر کال په افغانستان کې د کوکنارو د کښت حاصلاتو د بشریت په اوسني تایخ کې لوړ ریکارډ ووايه او ۱۱۰ یوسلو لس ټنه سوچه هیرویین شوي

دي. د دې لپاره ، چې لوستونکی د دغه رقم په مانا بڼه پوه شي ، تشریح کوو چې ، چې دغه حجم هیرویین د دووسو میلیونو هغو پوډریانو یا په بله وینا په هیرویینو روږدو کسانو ، چې د هیرویینو د کارونې یو کلنه مخینه ولري ، لپاره د یوه شواروز دوز (اندازه) جوړوي او بسنه کوي . یا هم نږدې د یو میلیون مزنو روږدو کسانو د یوه کال اندازه پوره کولای شي . سربېره پر دې ، د “ خپلواک ” افغانستان په لابراتوارونو کې څه د پاسه زر تنه د لوږ څرنګوالي اپین تولید شوي ، چې د نورو تخمینا پېنځو میلیونو پر نېشه یي توکیو روږدو کسانو لپاره د یوه کال کارونې اندازه ده .

پر ۲۰۰۰ ز کال د ارقم نږدې پېنځه گرایه ټیټ وو ، او طالبانو ، چې د خپل دیني - سیاسي حیثیت په غم کې ول ، د خشخاشو د کبستونو د له منځه وړلو په لاره کې ځینې گامونه پورته کړل ، هغه هم د هغو خشخاشو ، چې د دوی د تولیدونکیو تر څارنې لاندې نه ول . اړینه ده وویل شي ، چې پر ۱۹۹۹ زېږدي کال د افغانستان ټولې خاورې ، د هغو سیمو پر پرتله ، چې د شمالي ټلوالې تر څارنې لاندې وې ، درې گرایه کم اپین تولید کړي ول . د ملګرو ملتو ټولني د نېشه یي توکیو د څارنې پروګرام د مالوماتو له مخې ، یوازې احمد شاه مسعود پر ۱۹۹۹ ز کال نړیوال بازار ته په لسګونو تنه هیرویین وړاندې کړل . ((څلور نهه لرونکي هیرویین)) ، مانا د لوږ څرنګوالي هیرویین .

هماغه مهال ډېرو شنونکو له رښتونې وضعې سره د لویدیځ پروپاګنډ ناسموالی او نابرابروالی په ګوته کړ . د شمالي “ بڼې ” ټلوالې د “ بدو ” طالبانو

پر پرتله ، اروپا او د پخواني شوروي اتحاد نه پاتې هېوادو ته درې گرايه زيات
اپين او هيروييين ولېږدول ، خو پر دې ټولو باندې سترگې پټېدې . [...]»
«ولاديسلاف شوريگين» ، ۱۵/۱۲/۲۰۰۲ ، د «اې. پي. ان» سياسي خبرونو اژانس ،
د ملي ستراتيژي د انستيتيوت پروژه. (۴۷)

د سي . اې . اې او مي - ۶ د نېشه يي توکيو سوداگر

د جرمونو ، جنايتونو د مسلو کارپوه او نامتو سياستپوه «ولاديمير فيلين» سره
د مرکې يوه برخه:

پوښتنه: ايا موږ پخوا د نېشه يي توکيو ترانزيت تر څارنې لاندې درلود ؟

ځواب: څه به درته ووايم ؟ پر ۹۴ ز کال له پاکستانه افغانستان ته طالبان راغلل
او د هېواد سويلي سيمه يې ونيوله . پر ۹۲ ز کال طالبان کابل ته ننوتل . دوه کاله
وروسته دوی کندوز ته راغلل . هغه مهال احمد شاه مسعود ته يوازې پنجشېر
او له تاجکستان سره پولې ته څېرمه کوشنۍ سيمه پاتې وه . پخپله په
تاجکستان کې له کورنۍ جگړې وروسته کولايان [موخه يې له امام علي
رحمان څخه ده ، چې د تاجکستان له کولاب ولايت څخه دی . ژ] واک وځواک ته
ورسېدل . دوی په بشپړه توگه له روسيې سره تړلي ول ، زموږ له ۲۰۱ شمېرې
فرقې سره يې تړاو درلود . مسعود هم له روسيې سره تړاو درلود . له ده سره زموږ
سلاکاران ول ، اکمالات يې زموږ له لوري کېدل . د ده هوايي ځواکونه د کولاب
په پوځي هوايي ډگر کې ځای پر ځای شوي ول . مانا دا چې هم مسعود او هم
تاجکانو پر روسيې باندې بشپړه تکيه کړې وه . زموږ اغېز ډېر لوی وو .

رښتيا دا چې هماغه مهال په پامير کې انگرېزان راپيدا شول ، که کره ووايو د اغا خان فونډ راپيدا شو . دا يوه سيمه ييزه (ځايي) ښکارنده وه .

اوس به د “ ځانگړيو توکيو ” [نېشه يي توکيو . ژ] په اړه ويل وکړم . د دغو توکيو تر ټولو لويه برخه تل او اوس هم اروپا ته د ايران او تورکيې له لارې ځي . د تاجکستان له لارې هم ځي ، خو تر ۱۵ سلنې څخه يې زياته برخه له دې لارې څخه نه ځي . [...]

الېکساندر ناگورني

د «پراودا اېنفو» اوبپاڼه . (۴۸) ۱۴/۹/۲۰۰۴

له بېلاروسيې څخه ليک ، ۸ شمېره . د يوويشتمې

پېړۍ «د اېينو جگړه» څوک پر مخ بيايي؟

[...] پخپله په افغانستان کې ، د امريکا له يرغله او د سيپټمبر د ۱۱ نېټې له پېښو لږ مخکې ، طالبې رژيم تر خپلې څارنې لاندې سيمو کې د نېشه يي توکيو پر کر بنديز ولگاوه او هر څوک چې به د نېشه يي توکيو پر کر ونيول شو د هغه لپاره يې د سولۍ (اعدام) سزا وټاکله . ملا عمر او د هغه خوسر بن لادن داسې وگڼله ، چې د “ کايډ ” له لارې لاسته راتلونکې پيسې دوی د هر ډول ملگريو له مرستې پرته هم تر لاسه کولای شي .

شمالي ټلوالې او له هغه شمېره احمد شاه مسعود په پرله پسې ډول وسلې او پيسو ته اړتيا درلوده ، او دوی هم د نېشه يي توکيو له سوداگرۍ څخه ډډه نه

کوله . د مسعود لپاره دا داسې یوه وسیله وه ، چې د هغې پر مټ یې کولای شولای جگړې ته دوام ورکړي . فکر نه کيږي ، چې دی دې په بشپړه توګه په دې مسله پوه شوی وي ، چې وسلې ته تلپاتې اړتیا دی په څه ډول سیالی کې بنکېل کړي . مسعود نه غوښتل ، چې د “ کایف ” [نېشه یي توکیو . ژ] له لارې ورتلونکې پیسې له کوم چا سره ووېشي . ان د انگلستان له داسې ملګریو ، لکه اغا خان سره یې هم نه غوښتل چې دغه پیسې ووېشي . لکه څنګه چې وایي ، ملګرتیا ، ملګرتیا ده ، خو پیسې بېل خیز دی ... احمد شاه مسعود ، چې په بنکاره “ د امریکا د ملګریو ” په شمېر کې نه ګڼل کېده ، ناڅاپه ووژل شو . مالومه نه ده چې ځانمرګي د چا له خوا وړلېږل شوي ول ، هغه هم په امریکا متحده ایالاتو کې د نړیوالې سوداګریزې منځۍ پر اسمان څکو و دانیو باندې له بریده خو لسګونه ساعته مخکې ... [ ]

۲۰۰۴ / ۱۱ / ۲۹ ، د «پولیمیک ټکی رو» اوبپاڼه . (۴۹)

د یوویشتمې پېړۍ «د اپینو جګړه»

[...] مسعود ډېرو خلکو ته مزاحمت کاوه ، تر هر څه رومبې طالبانو ته ، په همدې ډول بن لادن ته هم مزاحم وو ، ځکه بن لادن د طالبانو روحاني مشر او هممهال خزانه دار (زېرمه وال) وو . د مسعود او بن لادن تر منځ له پخوا څخه د افغانستان د اصلي ژوغورنکي لقب پر سر سیالی شتون درلود .

مسعود تل وسلې او پیسو ته اړتیا درلوده ، او د نېشه یي توکیو له سوداګرۍ څخه یې ډډه نه کوله. له دغې سوداګرۍ څخه د ده کلنی عاید په ځینو کلونو کې نیم میلیارد ډالرو ته رسېده. [...]

میخاییل نیکولایف

د «سپم دنې» اوونیزه خپرونه، د ۲۰۰۵ زېږدي کال د جنوري ۲۷، څلورمه ګڼه. (۵۰)

مثلث ، میاشت او لانجې

[...] په زړه پورې خبره داده ، چې د شوروي اتحاد د پوځونو له وتلو وروسته ، د کورنۍ جګړې لا تودېدو نویمو کلونو کې په افغانستان کې د نېشه یي توکیو تولید کم شو . د طالبانو رژیم ، چې په ټوله نړۍ کې ډېر سخت غندل کېده او زموږ له خوا هم ، پر ۲۰۰۰ زېږدي کال وکولای شول ، چې د سختو ګامونو په اوچتولو سره د نېشه یي توکیو تولید کورټ بند کړي . په داسې حال کې ، چې زموږ لپاره د په زړه پورې او جالبو احمد شاه مسعود او دوستم تر څارنې لاندې سیمه کې د نېشه یي توکیو تولید مخ پر زیاتېدو وو ، او اوس چې د امریکا متحده ایالاتو پوځونه په افغانستان کې شتون لري ، هم وده کوي . کله چې د پنج سیند له غاړو څخه د روسیې پوله ساتي رالږې شي ، بیا به نو د زرینې میاشتنې لپاره سم زرین وخت راشي . [...]

پاول کوزمېنکو ، اېکاتېرینه ستېپانوا

د «نېزاويسيمايا گزېته» ورځپاڼه، د ۲۰۰۵/۴/۷ نېټې گڼه. (۵۱)

د يو ميليون ډالرو بې سده کونکي پوډر

د نېو طرحه شويو عملياتو په پايله کې د پيټربورگ څارندويو وکولای شول ، چې د نېشه يي توکيو يوه ډله سوداگرونيسي . له دغې ډلې سره پېنځه دېرش نيم کيلوگرامه هيرويين نيول شوي ، چې ټوله بيه يې څه د پاسه يو ميليون ډالر کيږي . د شتو مالوماتو له مخې ، نيول شوي کسان د يعقوب سليموف د نېشه يي توکيو د مافيايي ډلې غړي دي . يعقوب سليموف د شوروي اتحاد د کلونو پر مهال دوه ځلي د جنسي تېري او لوټمارۍ پر جرم محاکمه شوی دی . د دغه سړي په مشرۍ پر ۱۹۹۰ زېږدي کال په دوشنبه کې روسي ژبې وگړي ووهل شول او لوټ شول . دی وروسته د خپلواک تاجکستان د کورنيو چارو وزير او هممهال د تاجکستان د گمرک د دولتي کومېټې مشر شو .

همدا درې کاله مخکې د سانت پيټربورگ د نېشه يي توکيو سوداگري د ازربايجانيانو په لاس کې وه ، خو د څو مياشتو په بهير کې ټول حالات بدل شول . د طالبانو له خوا د افغانستان د نږدې ټولې خاورې نيول ، د دوی د مخالف تاجک احمد شاه مسعود او د هغه د ملگريو د تاجکستان د اسلامي بنسټپالو د نېشه يي توکيو د سوداگري او لېږدولو دوديزې لارې بندې کړې . لکه څنگه چې دوی ماته وخوړه ، نو يې په خپل وار په شمال کې د سليموف د نېشه يي توکيو د سوداگري پر ډلې لارې تنگې کړې . سليموف بيا د ازربايجانيانو تر لاس لاندې سيمو ، د پيټربورگ پر شمول ، پر نيولو لاس پورې کړ .

۲۰۰۹/۱۰/۲، د «مارک-ادبگي» اوبياڼه. (۵۲)

د اوباما د نېشه يي توکيو د لېږد کرېمليني لاره

[...] کرېمليين دا زړه ونه کړ، چې په افغان جگړه کې د امريکا متحده ايالاتو په پلوی، مخامخ ورگډ شي. ده ته دا مهال ورسټېدونکي قفقاز ور په برخه شوی وو. له افغانستانه د جستي تابوتونو راتگ او د طالبانو له لوري په روسيه کې د چاودنو د پېښو په وړاندې غبرگونونو کولای شول، چې نه اټکلېدونکې پايلې ولري. خو اړينه ده وويل شي، هغه غرونه، چې د شوروي سوسياليستي جمهوريتونو اتحاد لپاره تباہ کوونکي ول، هغوی د “برېژنف” ميراث خوړونکي ډېرزيات ځانته راجلبول. لکه څنگه چې مالومه ده، شوروي پوځونه پر ۱۹۸۹ ز کال له افغانستانه راوتلي. د طالبانو غورځنگ پر ۱۹۹۴ ز کال راپيدا شو. د هغه ډېرو مشرانو د “محدودو ټولگيو” پر وړاندې جگړه کړې، خو طالبانو د يوه سازمان په توگه نه شو کولای چې له شوروي اتحاد سره کومه لانجه ولري او له روسيې سره يې هم کومه لانجه نه درلوده.

له مسکو سره د طالبانو سرسخت دوښمن ډگري بولندوی احمد شاه مسعود او د هغه همقومي له طالبانو مخکې د افغانستان هېوادمشر برهان الدين رباني جگړې ته دوام ورکاوه. لکه څنگه چې دوی دواړه له توکميز پلوه تاجکان ول، دواړو د تاجکستان په کورنۍ جگړه کې کارنده برخه درلوده. د روسيې ضد “اسلامي-دموکراتيکې” ټلوالې، چې جنگييلان يې په تاجکستان کې د روسي ژبې وگړيو په له منځه وړلو کې خورا تکړه ول، د همدغه رباني او مسعود

تگلارې ته ځان عيار کړی وو . د مجاهدينو مشرانو له دوی سره د وسلې او بشري ځواک مرستې کولې او هممهال يې د روسيې پر لوري د نېشه يي توکيو د لېږد او ترانزيت په چارو کې ورسره ملگرتيا کوله . حکومتي پوځونو ، روسي پوله ساتو او د روسيې ۲۰۱ شمېرې موتوريزه فرقې له جنگيالانو سره سختې جگړې پر مخ بېولې ، چې ناڅاپه طالبانو د مسعود او رباني د جبهې پر شاه گوزار وکړ .

داسې برېښېده ، چې د کرېملين لپاره به دا منطقي وي ، چې که چيرې د خپلو سرسختو دوښمنانو په ځپلو کې مرسته ونه کړي ، نو لږ تر لږه طالبانو ته څو مزاحم نه شي . برعکس مسکو په بېرې سره مسعود ته د وسلو لويې جويې ورولېږلې او پر ۱۹۹۷ زېږدي کال يې د تاجکستان ولسمشر په دې راضي کړ ، چې د واک په جوړښتونو کې اپوزيسيون ته هم ځای ورکړي . هغه وو ، چې تر ټولو لويه برخه د مسعود نږدې ملگري ډگري بولندوی ميرزا ضياپف ته ورسېده او د بېرنيو چارو وزير شو . ښکاره خبره ده ، چې [د تاجکستان . ژ] د بېرنيو چارو وزارت سملاسي د ضياپف د جنگيالانو پر اډه بدل شو . ده خپل کسان نه يوازې د خپلو دوښمنانو د له منځه وړلو او له احمد شاه مسعود سره د مرستې په برخه کې کارول ، بلکې قرغزستان او اوزبکستان ته يې د اسلامي اوښتون د صادرولو لپاره هم کارول ، د هغې ايډيولوژۍ د پلي کولو لپاره ، چې طرحه کوونکی يې د ده پخوانی ملگري ، د اوزبکستان د اسلامي غورځنگ مشر جمعه نمنگاني وو .

د کربملین دې سیاست "خپل ووهه، چې پردي وډار شي" تاشکند په غوسه کړ او پر ۱۹۹۹ زېږدي کال اوزبکستان په روسي ضد سازمان "گوام" (GUAM)، یانې د دموکراسۍ او وټندویې ودې په خاطر سازمان کې شامل شو. طالبان هم سخت په غوسه شول او د مسکو له لوري د مسعود د ملاتړ په ځواب کې یې له چیچیني بېلتون غوښتونکیو سره مرستې پیل کړې. له ښه مرغه د دغې مرستې کچه دومره لویه نه وه، خو تر ټولو بده یې لا په مخ کې وه. وروسته له هغه، کله چې د ناټو پوځونو له شوروي هوایي دهلیزونو نه په کار اخیستنې پر ۲۰۰۱ ز کال پر افغانستان تېری وکړ او طالبان یې غرونو ته وشړل، له افغانستانه د هیروینو بهیر ډېر گرایه لوړ او زیات شو. [د روسیې. ژ.] د نېشه یي توکیو د څارنې د فدرالي ادارې مشر "ویکتور ایوانوف" په څه موده مخکینۍ مرکه کې د نېشه یي توکیو دغه زیاتوالی ۴۴ گرایه یاد کړ. ځینې نور یې بیا ان تردې هم زیات بولي. [...]

۲۰۰۹/۱۲/۱۵، یوري نېرسېسوف

د «ای. پی. ان» د سیاسي خبرونو اژانس اوبپانه. (۵۳)

د مسعود له وروستیو مرګي څخه

[...] د ځینو مالوماتو له مخې، احمد شاه مسعود په افغانستان کې یو له ډېرو شتمنو کسانو څخه وو. دی د قیمتې ډبرو د کاروبار مشر او خاوند وو. [...]

د «اېم.کا» (مسکوفسکي کامسامولېڅ) ورځپاڼه، د ۲۰۰۱ زېږدي کال د سپټمبر ۱۷. (۵۴)

د دوښمن «پنجشېر زمري» په یاد

[...] په افغانستان کې د احمد شاه مسعود د وسله والې ډلې پرضد لومړني عمليات ، چې شورويان په افغانستان کې ول ، د ۱۹۸۰ زېږدي کال په اپرېل کې ترسره شول. دا هغه مهال وو ، چې د ده وسله والو ډلو به په پرله پسې ډول ، هره ورځ د کابل او ترمز تر منځ لاره کې پر افغاني او شوروي پوځي کاروانونو بريدونه کول.

د کشف د مالوماتو له مخې د مسعود د وسله والې ډلې شمېر د لسو زرو په شاخوا کې وو ، چې ډېری يې له ځايي خلکونو ول.

په پنجشېر کې د عملياتو د ترسره کولو لپاره درې شوروي کنډکونه ، چې يو موتوريزه ، دويم پراشوتي - دېسانت ، درېيم د ديسانت - يرغليز کنډک او دوه افغاني کنډکونه ول ، بېل شول . همدا راز د افغانستان د دولتي امنيت او گوندي کارندويانو کوشنۍ ډلې هم ورسره ملگرې وې.

جگړه ييز عمليات گړندي ول او يوازې څلور ورځې يې دوام وکړ . ياغيانو ته د سر ډېر زيان ورواوبنت . اړينه ده وويل شي ، چې د وژل شويو کسانو په شمېر کې گڼ شمېر ملکي سوله ييز وگړي هم ول ، چې تر دې مهاله يې د شوروي وسلې زور لانه وو زغملی . دې کار مسعود دې ته اړايست چې په افغانستان کې د شوروي پوځونو له بولنتون (قوماندانۍ) سره پټ هوکړه ليک لاسليک کړي . په دغه هوکړه ليک کې ده داسې ژمنې وکړې ، چې د حکومتي او شوروي پوځونو پرضد به دوښمنانه کړنې نه ترسره کوي . د دې په ځواب کې ده ته دا ژمنه

وشوه ، چې پر پنجشېر باندې به هوایي گوزارونه نه کیږي ، د ده کاروانونه به درې ته د ننوتو او له هغې څخه د وتو لپاره پرې بنودل کیږي . که چیرې احمد شاه مسعود له نورو سیالو وسله والو ډلو سره په وسله وال ټکر کې بنکېل شي ، نو د ده له وسله والو ډلو سره به د هوایي او توپچي ځواکونو مرسته کیږي .

ددغه هوکړه لیک د اعتبار موده د ۱۹۸۲ ز کال په می کې پای ته رسېده . په ټوله کې دواړو لوریو خپلې ژمنې مراعتولې . مسعود د لویو لارو په اوږدو کې وړانکارې بنده کړه او ټول پام یې په پنجشېر کې د دفاعي ، سنگریزو اړخونو او د خپلو وسله والو ډلو پیاوړي کولو ته واړاوه .

اړینه ده وویل شي ، چې مسعود د وسله وال مقاومت په ټول پېر کې [د افغانستان . ژ] له دولتي واکمنۍ سره تړاو ټینګولو ته نه حاضرېده .

مسعود د افغانستان د دموکراتیک جمهوریت په حکومتي او گوندي اورگانونو کې د خپلې څارگرۍ پراخه شبکه جوړه کړې وه . ده خپله د کشف ضد اداره جوړه کړه . [...]

له نورو ملي گوندونو څخه یې بېل خپلواک سیاست چلاوه او وسله والو ډلو یې له اړه پر کوتلي وټندوی (اقتصادي) بنسټ او پر هغه مرسته تکیه درلوده ، چې د عربي هېوادو او چین له خوا له ده سره کېده . خبره دا ده ، چې په پنجشېر دره کې د زمر د ډېر شتمن کانونه شتون لري ، او په بدخشان ولایت کې هم د لاجوردو .

د قيمتي ډبرو د را ايستلو ځايونه د هوايي دفاع ځواکونو ، “ د . ش . کا ” ، د “ پي . ز . ار . کا ” ، “ سترېلا - ۲ ” ، سټينگر او “ ز . گ . و ” توغنديو او ماشينگڼو په واسطه ساتل کېدل .

د زمردو د را ايستلو لپاره چاودنې د شپې پر مهال کېدې . دروند فزيکي کار په ټوله کې شوروي يرغملو ، او د افغانستان د حکومتې پوځونو پوځي يرغملو کاوه . خو د شوروي يرغملو په وړاندې د مسعود چال چلند د نورو وسله ولو ډلو د مشرانو له چال چلند څخه توپير درلود . ده يرغمل نه شکنجه کول او ريشخند يې پرې نه واهه .

اړينه ده يادونه وشي ، چې اوس خو مالومه شوې چې د مسعود د ساتندويانو بولندوی روسی وو . کېدای شي ، چې له همدې لامله به د شوروي يرغملو په وړاندې د مسعود چلند داسې وو ، لکه پاس چې يې په اړه يادونه وشوه ، خو د ځينو نورو کيسو پر بنسټ برعکس ويل کېږي ، او هغه دا چې يرغمل به يې په وحشيانه ډول شکنجه کول .

د قيمتي ډبرو د را ايستلو د کارونو مشري پرانسي او لوېديځو جرمني انجنيرانو کوله . د قيمتي ډبرو د را ايستلو په چارو کې جاپانی برمه يي تخنيک کارېده .

پر ځای ده وويل شي ، چې کابل ته نږدې د څرخي پله زندان لويديځو جرمنيانو جوړ کړی ، البته د هغه مهال د وروستي او نوي تخنيک په کارولو سره . دغه بنديخانه يوه له ډبرو لويو او تراوسه پورې بنو ساتل شويو بنديخانو څخه ده .

د قيمتي ډبرو له پلور څخه ټولې ورتلونکې پيسې د احمد شاه د وسلې او د دفاعي ځايونو د جوړولو لگښت پوره کاوه. يوازې په هند، پرانسه او پاکستان باندې د څه د پاسه پينځو ميليونو ډالرو په بيه زمرد پلورل کېدل.

همدا راز د بدخشان د لاجوردو او سيلان (گرانات) راايستني او پلور، او پخپله په افغانستان کې له هغوی څخه د غميو او نورې گانې جوړولو ډېره گټه ورکوله. له شوروي افسرانو څخه داسې کسان ډېر لږ ول، چې شوروي ته د راستنېدو پر مهال دې چکونه، د سيلان غاړه کې او يا له نورو کمپېنبه منرالونو څخه کوم څه له ځان سره يو نه سي. هغه شترنج (شطرنج) چې له خو بېلابېلو نيم قيمتي ډبرو او منرالونو څخه جوړېده، ډېر شیک او قيمت وو.

احمد شاه نور لگښتونه د ځمکو له خاوندانو څخه د خوراکتوکيو له راټولولو، له دولتي مامورينو څخه د باج، له پوځيانو څخه د نغدو پيسو، د کورنيو چارو وزارت له کارکوونکيو او سوداگرو څخه د پيسو پر راټولولو پوره کول. يو څه وسله يې هم پر شوروي او افغان حکومتي پوځي کاروانونو باندې د بريدونو په پايله او له پوځي خدمت څخه تښتېدونکيو کسانو له لارې ترلاسه کوله. [...]

بېخي پټ مالومات:

احمد شاه مسعود د انقلاب ضد يو له ډبرو اغېزمنو مشرانو څخه دی. د افغانستان د خلق دموکراتيک گوند او حکومت سرسخت مخالف دی او دوی خپل دوښمنان بولي. ډېر کارنده ملتپال دی. د مخکښو پانگوالو هېوادو له

استازيو سره ټينگ اړيکي لري ؛ له پړانسويانو سره ځاني اړيکي له ډېرې لېوالتيا سره ټينگوي ، پر پړانسي او انگرېزي ژبو روانې خبرې کولای شي .

د سازمانولو ښه قابليت لري . د لويې ياغي ډلې د مشرۍ چارې په ډېر ښه ډول پر مخ بيايي . با انرجي دی ، تکړه دی ، پرېکنده دی . ټاکليو موخو ته د رسېدو له لارې بېرته ستنېدونکی نه دی . ژمن دی ، پر ورکړې ژمنه او خبره ولاړ دی .

خپلې کارندتياوې په ډېر مهارت سره پتوي . پټ او با احتياطه دی ، شهرت غوښتونکی او واک وځواک ته د رسېدو ډېره لېوالتيا لري . د ده د نږدې کسانو د شننې په پايله کې اړينه ده وويل شي ، چې دی تر لاس لاندې کسانو باندې په هيچا بشپړ باور نه لري ...

پر يو ځای تلپاتې منځۍ نه لري . د خپل موقعيت ځای تل بدلوي . دینداره دی ، د اسلامي ژوند طرز په کوټلې توگه مراعتوي . په عادي ژوند کې يې ساده والی شتون لري . د ستونزو پر وړاندې کلک دی . ساده او عادي کالي اغوندي . ځاني وسله يې د “ اکسو ” کونداغ قاتېدونکې ماشينگنه او توپانچه ده ...

(د مسعود په اړه دوسيې څخه)

پر ۱۹۸۴ ز کال د افغان مشرتابه په ډېر ټينگار سره پرېکړه وشوه ، چې په پنجشېر کې پراخ پوځي عمليات ترسره شي . ډېر وروسته بيا دا مالومه شوه ، چې د شوروي مشرتابه له پټو نيتونو سره سره ، د عملياتو په اړه خبر مخکې له مخکې مسعود ته رسېدلې وو . د دغو عملياتو د ترسره کولو ټولو نقشه او په هغې کې د جگړه ييزو عملياتو د ترسره کولو ځايونه او پلان د احمد شاه مسعود

لاس ته ورغلل. دې کار ده ته دا شونتیا ورکړه، چې د عملیاتو له پیل نه مخکې له پنجشېر څخه وگرې او خپل ډېری وسله وال کسان چاریکار، اندراب، نجراب او نورو شمالي سیمو ته وباسي.

عملیات هغه مهال پیل شول، کله چې په دره کې هیڅوک هم پاتې نه ول، ځکه خو دوی ته داسې کوم ډېر د سرزبان وانه وښت. [...]

۱۹/۱۱/۲۰۰۷، «موسکالپنکو لیونید گریگورېویچ»، د وروستیو جگړو د گډونوالو پنځونه. د «ولادیمیر گریگورېف» په نامه او بیا په (۵۵)

بن لادن ډېر ارزښتناک لاس له لاسه ورکړ

جنرال دوستم د نوي پوځي بري جشن نيسي، ځکه، د کندزو د دفاع پر مهال ترهگر جمعه نمنگاني وژل شوی دی. نمنگاني د شوروي اتحاد په دیسانت پوځونو کې خدمت پیل کړی وو، چې وروسته د بن لادن ملگری شو. دی د اوزبک ولسمشر کریموف سرسخت دوښمن گڼل کېده او د وژل شوي احمد شاه مسعود سوداگریز انډېوال وو.

[...] د خپرو شویو اوازو له مخې، په افغانستان کې د امریکا متحده ایالاتو له لاسوهنې مخکې، نمنگاني له چالاکی نه په کار اخیستنې سره له شمالي تلوالي او طالبانو سره اړیکې ټینګ کړل. وروستیو نمنگاني ته د هیرویینو د ورکولو کار سمبال کړی وو. نمنگاني د مسعود له ترلاس لاندې خلکو سره په گډه د سرو زرو او قیمتي ډبرو د قاچاق کار کاوه. [...]

مارییا خوبتکووا

۲۰۰۱/۱۱/۱۹، د گزبته ټکی رو اوپاڼه. (۵۲)

افغانستان کولای شي ، ټولې نړۍ ته مس ، وسپنه او زمره ورکړي

[...] په افغانستان کې جگړې د دغه هېواد په ځمکپوهنه (جیولوجی) کې جدي بدلونونه رامنځته کړي دي . په کابل کې شوروي پلوه رژیم نه شو کولای ، چې ټول هېواد تر خپلې څارنې لاندې راولي ، نو هغه وو چې د زرگری او مو توکیو په زېرمه ځایونو کې ، د دغو توکیو نامسلکي را ایستنه پیل شوه . قیمتي ډبرې “د گروهې مبارزینو ” لپاره د عاید په یوه له ډبرو لویو سرچینو بدله شوه . د بدخشان ولایت په لاجوردو کانونو کې ۲۴ ساعته کار روان وو . د ورځې به یې ډبرې را ایستلې او د شپې له خوا به دلته له پاکستانه چورلکې راتلې ، قیمتي ډبرې به پکې بارېدې او بېرته به الوتلې . د پنجشېر درې زمره د هم مجاهدینو ته ډبرې غټې پیسې پر لاس ورکړې . دلته د زمره د کاروبار کنترول د ډگری بولندوی احمد شاه مسعود په لاس کې وو . زه یو ځل د نویمو زېږدي کلونو په پای کې پنجشېر ته ولاړم او هلته مې د خینج د زمره د کان له نږدې ولید ، چې تر اوسه لا کار پکې روان دی . د کان بڼه داسې ده ، چې گڼ شمېر سوري (سمخې) لري ، چې د غره پراخ کې نښکته ژورې تللې دي . د ډبرو د را ایستلو میتودونه ډېر ابتدایي دي : اړخونه او پانونه چاودول کیږي ، وروسته له هغې ورته خلک ورځي ، هغه ځای گوري او د زمره د ټوټې پکې لټوي . چاودنې زمره ماتوي او

توتې کوي يې ، خود را ايستني دغه داره مار مېتود هم مجاهدينو ته ډېر لوی عايد ور په برخه کوي. د عربي رسنيو د مالوماتو له مخې ، د دغو قيمتي ډبرو د سوداگرۍ له لارې دوی په کال کې تر سلو ميليونو ډالرو پورې پيسې تر لاسه کوي. دغه قيمتي ډبرې په ټوله نړۍ کې خپرېږي. د افغاني قيمتي ډبرو د کانونو لږه اوڅارتيا هم د ډبرو پر بيه کوم منفي اغېز نه بنندي او په اروپا کې منځگړي سوداگر دغه قيمتي ډبرې ډېری مهال د کولمبيا د ډبرو بڼو او لومړۍ درجه زمردو په نامه پلوري. [...]

دميتري گلو مسکوف ، الما انا

د «فرغاني» خبري اژانس او بپاڼه. (۵۷)

د شمالي ټلوالې پخوانی غړی هيله لري چې د زمردو

سوداگري به د افغانستان په وټندويه بيا راغونه کې

بنستيز رول ولوبوي

د شمالي ټلوالې لږ اوڅار غړی او د احمد شاه مسعود له نږدې خلکو څخه يو کس رشيد محمدي لس کاله کيږی چې د زمردو سوداگري کوي. محمدي هيله لري چې افغانستان به په سيمه ييزه سوداگرۍ کې خپل دريځونه بيا خپل کړي او د قيمتي ډبرو د گڼ شمېر کانونو درلودونکي هېواد درجه به وگټي. محمدي اوسمهال په عربي متحده اماراتو کې د افغانستان د ديپلوماتيک استازي څوکۍ لري. دی وايي چې د شوروي اتحاد د يرغل په کلونو کې دی ۱۲ کلن وو او

مسعود ته به يې ډوډۍ وروړله. د پنجشېر له تاجکانو څخه ، د مسعود ځينې پخواني پلويان او سمهال د حامد کرزي په منځمهاله حکومت کې لويې څوکۍ لري . محمدي وايي ، وروسته له هغه چې واک ته ورسېد ، نو ده داسې لار ومونده چې د شمالي تلوالي د امنيت ساتلو لپاره وسله او چورلکې رانيسي. د بيسو لويه سرچينه همدغه د زمردو سوداگري وه ، ځکه چې زمرد په افغانستان کې بڼه ډېر دي. محمدي د افغانستان په شمال کې په هندوکش ولايت کې [دلته ليکوال تېروتنه کړې ، په افغانستان کې د هندوکش په نامه ولايت نشته ، کېدای شي موخه يې د هندوکش غروي. ژ] په وسله باندي د زمردو د بدلولو پتو سوداگريزو معاملو په اړه بيان وکړ. ۳۲ کلن محمدي وايي ، چې دی د دغسې دندې له ترسره کولو سره روږدی شوی ، چې د هغې په ترسره کولو کې سړی ډاگيزه او افشا نه شي. دی په يوه داسې کورنۍ کې لوی شوی ، چې د مسعوديانو له کورنۍ سره يې ټينگ تړاو درلود: پر ۱۹۸۸ زېږدي کال د ده خور پر احمد مسعود واده شوه. محمدي وايي ، چې د ده [احمد شاه مسعود. ژ] ونډه داوه ، چې له برکته يې د زمردو سوداگري سمبال شوه. د قيمتي ډبرو په نړيوال بازار کې افغان زمرد د کولمبيايانو تر اغېز لاندې د کولمبيا د زمردو په نامه پلورل کېدل. نوموړی وايي ، چې په بازار کې خرابه وضعه له دې لامله هم نوره خرابېده ، چې افغانانو زمرد په داپره ماری او بربريت ډول سره را ايستل. د زمردو د را ايستلو ځای به يې په چاودېدونکيو توکيو الوزاوه ، چې دې کار زمرد ماتول او له منځه يې وړل. د مسلکي کسانو له خوا د ځانگړيو سامان الاتو په واسطه د دغو زمردو د را ايستلو او نه ماتېدو په صورت کې هغوی پر اروپايي غمي جوړونکيو او زرگرانو باندي بڼه پلورل کېدای شوی.

مسعود چې د زمر د پلور له لارې پر لوی عاید او گټې باندې ډاډمن شو ، نو یې د سوداگریزې عملیاتي ستراتیجۍ د جوړولو لپاره یوه ډله راټوله کړه . په دې برخه کې دده اوبنی محمدي یو تر ټولو ډېر لوی سوداگر شو . محمدي کویت ته ولاړ ، هلته یې عربي ژبه او ادبیات زده کړل ، وروسته د ۱۹۹۰ یمو کلونو په سر کې سعودي عربستان ته ولاړ . پر ۱۹۹۲ ز کال د جگړه ییزو عملیاتو له سختېدا وروسته یې زده کړې پرېښودې ، او ځان یې په بشپړه توګه سوداګرۍ ته ځانګړی کړ . محمدي (EurasiaNet) (یوراسیا نېټ) اوبانې ته وویل ، چې غرونو ته یې د یوه سفر پر مهال ، د شمالي ټلوالې د کشف له خدماتو او د پنجشېر له واکمن سره یو ځای د سوداګرۍ شبکه جوړه کړه . ده پر دريو ژبو ښې خبرې کولې ، پر نړۍ باندې یې سفرونه کول ، او ټوله اروپا یې تر پښو تېره کړه ، تور «کېس» دیپلومات بکس به یې په لاس کې وو . په دغه دیپلومات کې به یې د پنجشېر د زمر د بېلګې له ځان سره گرزولې . د شمالي ټلوالې مشر ډاکتر عبدالله عبدالله ، [عبدالله د شمالي ټلوالې مشر نه دی . ژباړن] چې اوس د افغانستان د بهرنیو چارو وزیر دی ، داسې گڼي ، چې د محمدي له برکنه د مسعود ځواکونو ته پښځه میلیونه ډالر رسېدلي دي . [...] محمدي وايي ، لکه څنګه چې اوس افغان حکومت هڅې کوي ، د مالیې او نورو سوداګریزو عایداتو ته یو مرکزیت ورکړي او ویی اوډي ، شمالي ټلوالې پر خپل مهال هڅې کولې ، چې د زمر د سوداګرۍ څخه ډېره گټه تر لاسه کړي . نوموړی وايي ، چې مسعود د بیو څارنه (کنترول) لري کړه ، په دې ډول چې خپلواک سوداګر ونه شي کولای ښکته پورته یې کړي . له دې سره سره ، چې په افغانستان کې نه حکومت وو ، نه بانکي غونډال ، زمر دویا هم نړیوال بازار ته لار پیدا کړې وه .

د هغه مهال یوه پولېنډۍ کمپنۍ اوس هم شتون لري ، خو مالومه نه ده ، چې دغه کمپنۍ له محمدي او د افغانستان له نوي حکومت سره څه ډول اړیکې لري . اړینه ده وویل شي ، چې په افغانستان کې د زمر د کورنۍ (دننۍ) بازار اوس هم د پخوا په څېر خپلو دودونو ته دوام ورکوي ، او دغه دودونه د ولسمشر حامد کرزي د حکومت له هغو یا دغو وټندویو پربکړو څخه په خپلواک ډول شتون لري . د زمر د بیې او نرخونه د څانگیزو کسانو د شورا ، چې له افغان سوداگرو او ځایي چارواکیو له استازيو جوړه ده ، له خوا ټاکل کېږي . رانیوونکي ولایتي حکومت ته لس سلنه د مالیې په نامه ورکوي . تر هغو چې مالیه تحویل شوې نه وي ، ډبرې له دولتي ساتنځي څخه د باندې نه ایستل کېږي . محمدي نیت لري ، چې د خپل کار پولي نورې هم پراخې کړي . دی پلان لري ، چې د ۲۰۰۳ زکال په مني کې د افغانستان په تاریخ کې د قیمتي ډبرو لومړنی نندارتون په کابل کې جوړ کړي . داسې انتظار کېږي ، چې له ټولې نړۍ څخه به سوداگر دغه نندارتون ته ورشي او د هندو کش دغه قیمتي خزانه او غنا به وگوري . [...]

د خبر نېټه: ۲۰۰۲ / ۱۰ / ۱۲ او ۱۷ نېټې

د «یورا اسیا» نېټ او بپاڼه، نیوزټکی ایران ټکی رو او بپاڼه. (۵۸)

بې وټې جگړه

د قيمتي ډبرو زور

د مسکو د ځمکپوهنې د کشفیاتو دولتي پوهنتون استاد پروفیسر “گیورگی پیلپینکو”، چې پر ۱۹۸۰ یمو کلونو په کابل کې استاد وو، وایي، چې همدغه د پنجشېر زمره ول، چې ډگري بولندوی احمد شاه مسعود ته یې دا شونتیا ورکړه، چې خپل اردو جوړ کړي، او د هېواد په ترټولو ډېرو اغېزمنو ځواکونو په کتار کې یې ودروي.

کنستانتین روژنوف، د ۲۰۰۴ ز کال د ډېسمبر ۱۲، پنجشنبه.

د بي بي سي راپور د روسي څانگې اوبياڼه (۵۹)

د «پنجشېر زمرې» په سوړه کې

[...] له مسعود سره شوروي پوځونو ۹ کاله جگړې کړې دي. [...] خون ورځ شوروي پوځي ټولگي د ده مېلمانې دي. تردې، چې ان د ده له ټټې نه هم سپرې کار اخیستلای شي، چای څښلی شي، د ده ورزشي تمرینونکی کتلاى شي.

شاوخوا کورونه دي، “مسعودیان” خپل ژوند لري. بڼځې نشته، کله کله که کومه یوه نیمه چپرتې وړاندې د انسان تر نظر تېره شي. کورنۍ ژوند نشته: لکه څاروي، کتمن، یوم او داسې نور. ټول وسله وال دي، لکه ټول چې نوکریوالان وي. وخت ناوخته له پنډغالي (کمپ) څخه له جنگیالانو ډک موټر اووزي او د

دې فکر لپاره داسې کومو غټو مغزو ته هم اړيزه نشته ، چې سپری پوه شي ، چې دوی په سالنگ کې څه ډول کمین نیوه . د دوی د هغه مهال د کار پایلې اوس هم مالومې دي ؛ د دوی له خوا ویشتل شوي شوبلې ، زغرې وال گاډي او نور له منځه تللي تخنیک اوس هم د سپرک غاړو ته نږدې ، د مړینې سپرک ، د مرگ لارې ته نږدې پروت دی .

زه دا پوښتنه نه کوم ، چې دی خپل اردو په څه شي ساتي . احمد شاه د افغانستان یو تر ټولو ډېرو شتمنو کسانو څخه دی ، او کېدای شي ، چې د ټول منځني ختیځ یو له ډېرو شتمنو خلکو څخه وي . دی د قیمتي ډبرو د را ایستلو او له هغوی سره د ټولو ترلیو چارو خاوند دی . دی دغه قیمتي ډبرې د لوېدیځي اروپا هېوادو او امریکا متحده ایالاتو د زرگری پر مخکښو کمپنیو پلوري . په دې کار سره دی زبنتې ډېرې پیسې تر لاسه کوي . [...]

د «اګانیوک» مجله ، ۱۹۹۲ ز کال . (۲۰)

هانزه او بالتیک

[...] زموږ په زمانه کې د ځاني (شخصي) اردو په لرلو سره هیڅوک هېښولای نه شي . هغوی نن ورځ په پراخه پیمانې کارېږي ، لکه د لاتیني امریکا د نېشه یي توکیو سوداګر ، د برما ، میانما ، لاوس ، ټایلنډ زرین مثلث ځاني اردوګان لري . همدا راز په افغانستان کې د احمد شاه مسعود اردو هم د ځاني اردوګانو په شمېر کې راتلای شي . دی خپل دغه اردو د قیمتي ډبرو ، په تېره بیا د لاجوردو د را ایستلو او سوداګرۍ له برکته ساتي . [...]

بفگڼې کيسېلېف

د «کومي. نارود» اوبپانه. (۲۱)

د غميو کسټ

د ياقوتو (لعلونو) ، زمردو او شنو ياقوتو يوه جوپه ، په دې ورځو کې د مسکو ښاري څارندويو له اقتصادي جرمونو سره د مبارزې د ادارې کارکوونکيو له خوا په داسې حال کې ونيول شوه ، چې د دغې جوپې لېږدوونکي غوښتل ويي پلوري. دغه قيمتي ډبرې او غمي د افغانستان په خاوره کې له هغو کانونو څخه راايستل شوي ، چې له احمد شاه مسعود سره يې تړاو درلود .

د مسکوفسکي کامسومولېڅ ورځپاڼه خبر راکوي چې د دغو قيمتي ډبرو خاوند ۳۵ کلن تاجک دی ؛ او پراتيفي کارکوونکيو دی تر تعقيب لاندې نيولی او هغه مهال يې ونيو ، کله چې يې غوښتل د خپلو قيمتي ډبرو دغې جوپې ته سوداگر پيدا کړي . له اقتصادي جرمونو سره د مبارزې کارکوونکيو ، د جنايتکارو قاچاقي سوداگرو په ښه (تر پوښښ لاندې) روسيې ته له راغليو کسانو سره پېژندگلي وکړه . د دې لپاره چې هر څه سم او طبيعي وي ، نو يې د پلازمېنې د شمالي حوزې د زرگرۍ په يوه هټۍ کې د قيمتي ډبرو د پېرودلو لپاره له پلورونکيو سره د ليدنې کتنې مهال وټاکه . چارپوهان ، چې د زرگرانو او قيمتي ډبرو د رانيونکو رول يې لوباوه ، د ياقوتو او شنو ياقوتو څلا ، پوره رنگ او سوچه توب ډېر هېښ کړل . له پلورونکي څخه پوښتنه وشوه ، چې دغه قيمتي ډبرې يې له کومه کړې ؟ هغه په ځواب کې له افغانانو سره پراړپکو وياړ

خرگند کړي. ده وويل، چې دا ډول قيمتي ډبرې يوازې له هغو کانونو څخه را ايستل کيږي، چې د طالبانو د واکمنۍ پر مهال يې په احمد شاه مسعود پورې اړه درلوده.

تاجک ژمنه وکړه، چې پر راتلونکي مهال به پر له پسې دا ډول قيمتي کاني راوړي. ده وويل، چې کولای شي په کال کې د يو ميليون ډالرو په بيه قيمتي ډبرې راوړسوي. ده د ډبرو پېرودونکو باندې دومره ډېر باور وکړ، چې ان د دغو ډبرو د رالېږدولو لار يې هم ورته تشرېح کړه، چې دوی په څه ډول وکولای شول دغه ډبرې راوړي. مالومه شوه، چې دوی قيمتي ډبرې په وېديويي کسټ کې دننه پټې کړې وې. د کسټ په دننه کې ورته ځانگړی ځای جوړ شوی وو.

۲۹ / ۴ / ۲۰۰۵

د «ډبليو. پي. اېس» اژانس اوبپاڼه. (۲۲)

له پوتین او کرزي سره به ژوندی مسعود مرسته وکړي

د افغانستان د لنډمهاله ادارې مشر حامد کرزی مسکو ته راوړسېد. د روسیې د باندینيو چارو مرستیال وزیر «الېکساندر لوسيوکوف» پرون د دغه سفر وړاندوینه په دې ډول وکړه: «زموږ په تياره ماضي (موخه يې پر افغانستان باندې د پخواني شوروي اتحاد يرغل او په افغانستان کې د شوروي پوځونو شتون دی. ل) باندې اړېکي نه جوړيږي. اړينه ده زموږ ښه ماضي هم په یاد شي، د هغو لسگونو کلونو همکاري او دوه اړخيز اړېکي، چې د شلمې پېړۍ پر شلمو کلونو پيل او د اويايمو کلونو تر پايه يې پایينه درلوده.»

بناغلی کرزی د روسیې پلازمېنې ته ماښام د یو گڼ شمېره پلاوي په سر کې ، چې په تشکیل کې یې یو تر ټولو ډېر د پام وړ شخصیت احمد ضیا مسعود هم شامل وو ، راوړسېد . د نیم کال مخکې وژل شوي احمد شاه مسعود کشر ورور احمد ضیا مسعود به اوس په مسکو کې د افغانستان سفیر وي . دی ۴۵ کلن دی . دا دده لومړنۍ دیپلوماتیکه دنده ده . ضیا مسعود پخوا ډېر مهال په لندن کې تېراوه او هلته یې د افغان قیمتي ډبرو سوداگري کوله . د قیمتي ډبرو سوداگري د افغانستان د شمالي ټلوالې ، چې د ده ورور یې مشري کوله ، لپاره یوه له ډبرو لویو مالي سرچینو څخه وه . نوی سفیر په پرانسي (فرانسې) ژبه پوهیږي او ان روسي ژبه یې هم لږ لږ په یاد کې پاتې ده . روسي ژبه یې د کابل په پولیتخنیک انستیتوت کې د زده کړیالۍ پر کلونو زده کړې وه . [..]

ارکادي دوبنوف

د «ورېمیه نووستی» ورځپاڼه ، د ۲۰۰۲ ز کال د مارچ ۱۲ ، ۴۲ گڼه . (۲۳)

د کرزي لپاره ډانگوری

[..] افغانستان د قیمتي او توپل کېدونکیو ډبرو له پلوه ډېر شتمن دی : د افغانستان د سرسنگ په څېر لاجورد د فرعونانو په قبرونو او د “توري” په کېندنو کې موندل شوی وو . له دغو لاجوردو څخه جوړه شوې گانې لوړترینه درجه لري . په پنجشېر کې د زمردو د را ایستنې ځای ، چې پر اوایمو زېږدي کلونو کشف شوی وو ، د نړۍ یو له لویو زمردي ځایونو څخه دی . دغه زمرد د څرنګوالي (کیفیت) له پلوه هم د کولمبیا له نامتو زمردو څخه کم نه دي . د

پنجشپږ زمر د احمد شاه مسعود ، چې پنجشپږ يې تر څارنې لاندې وو ، لپاره يوه لويه او بنسټيزه مالي سرچينه وه . لکه څنگه چې ويل کيږي ، نږدې د ده د ټولو برياوو بنسټيز لامل همدغه زمر د ول . مسعود دا شونتيا درلوده ، چې په شوروي پلوه کابل کې جگپوړي مامورين په پيسو خپل کړي او د ده پر وړاندې له چمتو کېدونکيو عملياتو څخه مخکې له مخکې خبر شي . له کابل نه ختيځ لور ته د پېگماتيتو کان پيدا شو ، چې له لعلونو (ياقوتو) ، بيريلو ، او ډبرو کمپنسو قيمتي کاڼو سپودومينو او گيدپنيتو نه ډېر شتمن وو . د مسکو د ځمکپوهنې د کشفياتو پوهنتون پروفيسر “ گيورگي پيليپنکو ” ، چې ډېر کلونه يې په افغانستان کې کار کړی ، مجلې ته په مرکه کې وويل ، ارزښتناکه داده ، چې د پېگماتيتو دغه سيمه د ليتيومو ، بيريليومو ، تننتاليومو او نيوبيومو ډېره شتمنه سرچينه ده . له دغو فلزاتو پرته او سني تکنالوجي نه شي کولای چې وده وکړي ، له الوتکې جوړولو نيولې تر اټومي انرجي پورې . نن ورځ په بازار کې يو کيلوگرام بيريليوم ۱۵۰ ډالره قيمت لري . د پروفيسر په وينا ، افغاني زېرمه يې څه د پاسه ۷۳۵۰۰ درې اويا زره پېنځه سوه ټټو ته رسېږي . دا په نړۍ کې د زېرمو په اړه تر ټولو لوی کشفې مالومات دي . [...]

بنفگېني پاخوموف

۲۰۰۳ / ۴ / ۲۹ ، اوونيزه مجله ، ۶۷ گڼه . (۲۴)

د پياوړتيا زېرمه

[...] «يگر ولاديميروويچ» د پنجشېر په دره کې عملياتو په اړه مفصل بيان وکړ ، هغه عمليات چې د څلوېښتم اردو د بولندوي له خوا يې د ۱۹۸۴ ز کال د اپرېل له پيله د اگست تر پايه دوام درلود . د دغو عملياتو بنسټيزه دنده د نامتو ډگري بولندوي احمد شاه مسعود د بانډ ايسټل او له منځه وړل وو . دی په پنجشېر کې واکمن وو ، ځواک يې درلود ، د قيمتي ډبرو د را ايستلو سيمه يې تر لاس لاندې وه ، پيسې يې هم درلودې . ده ان لا پر ۱۹۷۹ ز کال په پنجشېر کې بنه کلکه دفاعي سيمه جوړه کړه . له دغې سيمې څخه د ده جنگيالاتو په ډېرې بېرې او اوپراتيفي ډول پر افغان حکومتي او شوروي پوځونو بريدونه کول . [...]

ولاديمير گوندو سوف

د «دميتري سميرنوف» په نامه نړيوالې پروژې او بپاڼه . (۲۵)

خاورو ته د مسعود سپارل د ده د وژني پخلى کوي

[...] احمد شاه مسعود د خپل ځان پر شاوخوا طالب ضد شمالي ټلواله راټوله کړې ، چې اصلي شمزۍ يې له توکميز پلوه له تاجکو جوړه ده . د ده له مړينې وروسته د شمالي ټلوالې يووالی تر گواښ لاندې راغی . د طالب ضد ټلوالې په منځ کې به هرو مرو اختلافونه راپيدا شي ، اختلافونه هم د هغو مالي سرچينو پر سر ، چې د مسعود تر څارنې لاندې وې . مسعود د خپلو پلويانو لپاره په افغانستان کې د ژوند تر ټولو لوړه کچه سمبال کړې ده . ده د خپلې جگړې لپاره

پيسې په ټوله کې د زمردو او د بدخشان د لاجوردو له پلور څخه تر لاسه کولې .
ده په اسانۍ سره د پرانسي کالج د پخوانيو اړېکو له لارې د افغاني قيمتي ډبرو
لپاره پېرودونکي پيدا کړي ول. [...]

اولگه نیکو شکنه

د «کومبرسانت» ورځپاڼه، د ۲۰۰۱ / ۹ / ۱۷ نېټې (۲۲۹۸) ۱۲۸ گڼه. (۲۲)

د پنجشېر شپږم زمری

[...] د پنجشېر وټه هغه زمرد او لاجورد دي ، چې را ایستل کېږي . زرغونې او
شنې ډبرې د مسعود لپاره ستراتيژيکي توکي ول . دغو قيمتي ډبرو ده ته دا
شونتيا ورکړه ، چې پرله پسې او دايمي عايد ولري ، د دې لپاره چې وکولای
شي وسله رانیسي او خپلو مجاهدينو ته ترې ښه معاشونه ورکړي . همدا راز “په
سره کابل” کې جگپوړي مامورين پرې رانیسي . د دغو جگپوړيو مامورينو له
برکته د پنجشېر خاوند له هغو عملياتو مخکې له مخکې خبرېده ، چې د ده
پرضد به چمتو کېدل . [...]

پاول بېفداکیموف

د «سپېخناس راسيې» خپرونه، د ۲۰۰۱ ز کال نوامبر، (۲۲) ۱۱ گڼه، برېښنايي بڼه.

(۲۷)

طالبان د همگټو هېوادو په پوله کې

د افغان پوځ محدود ټولگي د روسيې پولې ته نږدې شوي دي

طالبان بدخشان ته ننوتل

[...] د مسعود په خاوره [پنجشېر. ژ] کې د زمر د کانونه شتون لري ، چې په افغانستان کې يې په اړه ډېرې هيبتناکې کيسې خپرې دي . د لوېديځو کارپوهانو د ارزونو له مخې ، د زمر د صادرات مسعود ته په کال کې په سلگونه ميليونه ډالر عايد ورکوي . د تاجک ډگري بولندويانو د عايد بله لويه سرچينه د نېشه يي توکيو سوداگري گڼل کيږي .

پېتر گامبلين

د «کومبرسانت» ورځپاڼه ، د ۱۹۹۷/۳/۱ ، نېټې (۱۲۰۴) ۲۲ گڼه (۲۸)

د شاه مسعود کانونه

پراحمند شاه مسعود باندې د بري نه موندلو راز يوازي په ښه جگړه کولو کې نه دی ، بلکې د زمر د پوځ په کانونو کې هم دی .

(له پنجشېر څخه د «يتوگي» اونيزې مجلې د خبريال راپورتاژ)

قيمتي غرونه:

دلته لومړنی زمره ۲۵ کاله پخوا په تصادفي ډول د محمد ننگين په نامه يو سړي موندلی وو ، چې وروسته يې شاوخوا سيمه کېدلې وه ، نو يې د زمردي کانو يوه شپنډل شوې کوټه موندلې وه . خلک وايي ، چې دی بيا ميليونر شو . د زمردو د سيمې جوړلو او را ايستلو ته د چمتو کولو کار لا هغه مهال پيل شوی وو ، مخکې له دې چې افغانستان د تل جگړه کونکي دولت پر سمبول بدل شي ، يانې د داود د واکمنۍ پر مهال . پر راتلونکي لنډ مهال شوروي ځمکپوهان دلته راغلل ، خو د دغو ځايونو کوتلی کشف سرته ونه رسېد ، ځکه چې ځمکپوهان ولاړل او پر ځای يې شوروي سرتېري راغلل . جگړه پيل شوه .

زمره د پنجشېر درې د خاوند احمد شاه لپاره يوه لويه او ارزښتناکه مرسته شوه . زمره ده ته دا شونتيا ورکړه ، چې يو تلپاتې عايد ولري ، د دې لپاره چې وکولای شي وسله پرې رانيسي ، خپلو مجاهدينو ته ښه معاشونه ورکړي ، په شوروي پلوه کابل کې جگپوړي ماموران او افسران پرې رانيسي ، ځکه خو دی ډېری مهال له ټولو هغو عملياتو څخه مخکې له مخکې خبرېده ، چې دده پر ضد به چمتو کېدل .

زمره د پنجشېر نېستمنه دره چې افغان تاجکان پکې مېشت دي ، پر ميني دولت [کوشني دولت . ژ] بدله کړه ، چې خپله وټه او نړيوال اړېکي يې درلودل . له شوروي اردو سره د جگړې پر مهال ، زمره د غاښيو (کوتلونو) له لارې پاکستان ته تلل . مسعود له پاکستاني ، هندي ، اروپايي او امريکايي هغو کمپنيو سره اړېکي ټينگ کړي ، چې د زرگرۍ کارونه او معاملي کوي . د زمره

د را ایستلو ځایونه د درې لپاره یو پوځي راز دی . نوي کانونه ډېر پټ ساتل کېدل . د دې لپاره چې له هوا څخه ونه لیدل شي ، ډېری مهال د زمردو د را ایستلو کارونه د شپې ترسره کېدل . شوروي بولندویانو څو واره هڅې وکړې ، چې په سیمه کې یې دیسانت بنکته کړي ، چې مجاهدین له قیمتې خزانه څخه لري کړي ، خو دا کار یې ونه شو کړای .

د احمد شاه تر لاس لاندې خاوره یوازې په زمردو شتمنه نه ده . د افغانستان په شمال ، بدخشان کې لانا متو افغاني لاجورد هم را ایستل کېږي . افغاني لاجورد ډېر ښه ټینګ شین رنګ لري ، چې د زرین رنګه پیریت بخري هم پکې وي ، او داسې ښکاري لکه په شنه هسک کې چې زرین ستوري ځلېږي . د لاجوردو صادرات هم عایدات ورکوي ، خو بهر ته د درغلی (جعلی) ډېرې ایستل ستونزمن کار دی : دا دومره قیمتته نه دی ، لکه زمرد ، له پولې نه بهر لېږلو ته یې لېږدوونکي ډېر دي ، چې د څرمنې کوشنۍ کڅوړه ورسره وي . [...]

دا چې زمرد احمد شاه ته څومره عاید ورکوي ، څوک څه نه وایي ، دا یو راز دی . مسعود له پرانسی ورځپاڼې “ لیبراسون ” سره په مرکه کې وویل ، چې “ عایدات یې له طالبانو سره بریمنې جگړې لپاره بسنه کوي . ” د عربي رسنیو د مالوماتو له مخې ، د پنجشېر زمرې په کال کې تر شپېتو میلیونو ډالرو پورې عاید تر لاسه کوي . د نورو مالوماتو له مخې د ده عاید تردې هم ډېر دی ، یانې څوسو میلیونو ډالرو ته رسیږي . د دغو عایداتو لویه برخه پر جگړه لگېږي . پاکستانی رسنۍ وایي چې ، د طالبانو غورځنگ یوازې په دې کال کې د

مسعود پر ضد پر جگره بيزو عملياتو اتيا ميليوونه ډالر لگولي. فکر نه کيږي ، چې د مسعود لگښتونه دې تر دې کم وي .

نن ورځ د زمر دو کانونه د مجاهدينو د ځانگړيو وسله والو ډلو له خوا ساتل کيږي . دغو کانونو ته بهرنيان دومره نه ورپرېږدي . د مسعود مرستندوی ښاغلي داود پنجشېري وويل ، دا لومړی ځل دی ، چې يو روسي رسنوال ته د نوموړيو کانونو د ليدنې اجازه کارت ورکوي .

د خينج کلی د پنجشېر سيند پر غاړه دی ، شاوخوا ترې د زمر دو کان لرونکي غرونه راتاو دي . د سيند پر غاړه يواځينی اوم (خام) سرک تېر شوی . نور “ زمردي “ کلي لکه اومرز ، سفي چير ، دشت ريات ، چې نومونه يې د پنجشېر د هر کوشني هلک په يادو زده دي ، له مرکزي لارې څخه گونښه پراته دي ، ځکه خو خينج د قيمتي صنعت منځی گڼل کيږي . دلته د کانونو د چارو د کومېټې مشر ښاغلي نعمت الله ، چې د مسعود تر ادارې لاندې کار کوي ، وويل چې ځينې کانونه پر کال تر شلو زرو کيراتو (قيراطو) پورې زمر د راکوي .

نعمت الله وايي ، چې دا قسمت دی . دی د خپلې کومېټې په ډېره غريبه کوټه کې پر غالی ناست دی . څوک سملاسي ډېرې ډېرې مومي ، خو يو بل څوک بيا بشپړ کال يا يو نيم کال کار کوي ، خو هيڅ هم لاس ته نه ورځي ... هر څه د الله پاک په رضا کيږي .

دا ډېرې په ټوله کې کوشنی دي ، خو بيا هم ، لکه څنگه چې د دې سيمې اوسېدونکو وويل ، کله کله سترې ډېرې هم پيدا کيږي . “ يوسړي يوه قيمتي ډېره ومونده ، چې درې سوه کيراته وه . “ د دې ځای د زمر دو څرنگوالی ډېر لوړ

دی ، حُکمه خو یې ډېر بڼه پېرې . اوسمهال د خینج پر شاوخوا ۱۱۰ یوسلو لس کانونه فعال دي ، چې نږدې ۱۵۰۰ یوزراو پېنځه سوه کسان پکې کار کوي .

په ځایي چاپخانه [سماوات. ژ] کې مورډ [زمردي. ژ] ډبرو د څرنگوالي پر سر د ژوندي بحث شاهدان شو ، چې له کانه یې راوړې وې . هر څه پرته له شور ماشوره ، چې په دودیز ډول د سیمه ییزو بازارونو ځانگړنه ده ، ترسره کېدل . احساسېدل ، چې د معاملي ټول برخه وال له پخوا یو بل بڼه پېژني . قیمتي ډبرې په عادي فلزي تالی (کاسه) کې راوړل شوې وې . کله چې زمرد په ځانگړې تله کې وتلل شول ، نو سوداگر سبحان الله په بې پروايي وویل : “ دا د ډبرشو زرو ډالرو دي ” .

د کانونو چارو په ریاست کې وویل شول ، چې د پنجشېر هر اوسېدونکی کولای شي ، د ځان لپاره یو کوشنی ځای غوره کړي ، د کرښې په ایستلو یا مېرېو پر ټک وهلو سره یې په نښه کړي ، ټاکلي اندازه پیسې تحویل کړي ، وروسته له دې کولای شي ، د زمردو د را ایستلو لپاره په هماغه خپل ځای کې پر کېندنو پیل وکړي . د ټولو را ایستل شویو زمردو په سلو کې لس سلنه باید د مسعود دوتر (دفتر) ته ورکړي . پاتې زمرد کولای شي ، چې د ځان لپاره وپلوري . د کانونو په کېندنو کې داسې کسان ډېر لږ دي ، چې له پولې نه بهر اړېکي ولري . په خینج کې گڼ شمېر منځگړي سوداگراوسي ، چې یو یې هم سبحان الله دی . دوی احمد شاه ته مالیه ورکوي . د مسعود له اجازې پرته یو زمرد هم بهر ته نه شي لېږدول کېدای . پخوا دا ډبرې گاونډي پاکستان ته لېږدول کېدې . اوس چې پاکستان د طالبانو ملاتړ کوي ، په خینج کې د زرغونو ډبرو په بازار کې

بدلون راغلی ، ځکه چې مسعود پر اسلام اباد باندې د قیمتي ډبرو پلور بند کړ . اوس د دې ډبرو ټول کار و بار کوونکي ، د مسعود په گډون ، نوي اړیکي او بهر ته د هغوی د لېږد نوې لارې لټوي . سبحان الله پر ما باندې د پوښتنو باران جوړ کړ ، همدا پوښتي ، چې په روسیه کې د زمر د ورځونه څه ډول دي .

د قیمتي ډبرو د کېندنو او پلور کاروبار کوونکي ډېری کسان چې پیسې وگټي ، بیا نو له هېواده بهر ته ځي . ډېری یې اوس په امریکا متحده ایالاتو ، لویه بریتانیا ، هالېنډ او نورو هېوادو کې ژوند کوي .

د خینج په سیمه کې د ژوند ځانگړتیاوې پر انسان اغېز ښکاري . د کان یو کار کوونکي ماته سر ټکاوه او ویي ویل : “ نه شم کولای ، چې واده وکړم . د افغانستان په نورو سیمو کې ولور څلور سوه ډالره دی ، خو دلته په خینج کې څو زرو ته رسېږي . ! ”

د زرغونو ډبرو د را ایستني بي نظمه ډله ییز کار :

گهیځ وختي په بازار کې کار له جوش او خروش سره پیلېږي . لنډمهاله کورونو او څېمو ته نږدې شور ماشور وي . دلته هاغه د ښکته په څېر زړه تنگې څېرې ، چې له بېکارۍ د خپل کور انگرې ته نږدې ناست وي ، نه لیدل کیږي .

ماته یوه نوي پېژندگلوي عبدالرحیب ، چې یو مهال یې په مسکو کې د جراحی په څانگه کې زده کړې کړې وې ، په روسی ژبه وویل : “ کله چې میلیونر شوم نو بیا امریکا ته ځم . ” د ده د بریگاد (ډلې) ټول کان کېندنکې او کارگران دا ارمان لري ، چې ډېرې پیسې وگټي او له افغانستانه بهر ته ولاړ شي . درې کاله

کیرې چې عبدالرحیب دلته کار کوي. ما پوښتنه ترې وکړه: “په دې دريو کلونو کې دې ډبرې پیسې گټلې؟” “تر اوسه مې دومره نه دي گټلې...”

دود او دستور دلته ډېر وچ او سخت دی. پخپله د کان کارگرانو کیسه وکړه ، چې د ښه او گټور ځای پر سر کوټلي ټکرونه او جگړې هم پېښیږي. ټولې موندل شوې ډبرې سملاسي ښکته لېږدول کیږي: “د دې لپاره ، چې هغه د چا خبره د کوم چا زړه خارښت ورته ونه کړي. دلته هر ډول پېښې پېښیږي...”

کار یې زښت ډېر دروند او سخت دی. کان کېندونکي د لویو څټکونو په واسطه د غره په ډډه کې لومړی سوړه جوړوي ، بیا په دغه سوړه کې ډینامیت ږدي او چاودوي یې. له چاودونې وروسته د ماتو شویو ډبرو ټوټې په کره ډول او پام سره گوري ، چې چېرته پکې زرغون پخړکی ځلیږي او که نه . کارپوهان د کاني توکیو دا ډول را ایستنه د داړه ماری او بربریت طریقه بولي ، ځکه چې چاودونې زمرد خرابوي او ټوټې کوي یې . خو دلته د قیمتي ډبرو د را ایستنې لپاره اوسمهاله (عصري) وسایل نشته . د بې خطری او احتیاط کاری تخنیک تر ټولو ډېر لومړنی (ابتدایي) دی. [...]

مخکې له دې چې کان ته ورنښکته شم ، د ډلې مشر محمد سلیم زه دې ته اړ ایستلم ، چې خپل سر پر افغاني دسمال وترم ، له سره یې راتاو کړم ، خوله او پزه هم وترم (مول ووهم) . کان څه د پاسه ۸۰ اتیا متره ژور وو . که یو څوک یو ځلي دغه واټن په خاپوړو ووهي ، بیا به زما پر حال هم پوه شي . دا له اړه یوه ژوره سوړه وه ، چې لاندې په تل کې یې د خاورو ټپلي خراغ په رڼا سره څو کسانو هغه ډبرې په کره ډول کتلې ، چې له چاودونې وروسته رالوېدلې او له غره څخه راجلا

شوې وې. " شورويه ته بختور يې ، تا وکړای شول ، له نږدې يې ووينې ، چې زمرد څه ډول لاس ته راځي ! " د يوه په ورغوي کې څو زرغونې کوشنۍ ټوټې پرته وې. لنډه دا چې ماته يې وويل ، چې دا دومره قيمت نه لري. [...]

بنفگېني پاخوموف

تالقان-پنجشېر-خينج

د «يتوگي» اوونيزه مجله، د ۱۹۹۹ ز کال د اکتوبر ۵، ۴۰ (۱۷۵) گڼه، ۴۵-۴۸ مخونه. (۶۹)

د مړينې سوداگر

[...] د ځينو مالوماتو له مخې، د شمالي تېلوالې مشر احمد شاه مسعود د وسلې رانيولو او ده ته د وررسولو په بدل کې «ويکتور بوت» ته زمرد ورکول. [...]

نادېژدا بانچيک

د «واستوک او زاپد» او بېانه ، ۲۰۰۸ / ۱۰ / ۳ ، (۷۰)

«ويکتور اناتولېويچ بوت» د وسلو او مړينې سوداگر

«ويکتور اناتولېويچ بوت» د ۱۹۲۷ ز کال د جنوري پر ۱۳ د تاجکستان په دوشنبې ښار کې زېږېدلی دی. دی [د وسلو. ژ.] يو سوداگر او د روسيې تبعه دی . «بوت» په نيويارک کې د نياوتون (محکمې) له خوا د وسلې په ناقانونه

سوداگری ، د امریکا متحده ایالاتو د اتباعو په وژنه ، د کولمبیا د انقلابي وسله والو ځواکونو او د ولسي اردو د ملاتړ له لارې د توغندیو پر پلور او له دې لارې له ترهگری نه د ملاتړ په تور تورن شوی دی. دی په رسنیو کې “ د وسلو او مړینې سوداگر ” په نامه یادېږي. د ۲۰۱۲ ز کال د اپرېل پر ۵ د نیویارک فدرالي نیاوتون “ بوت ” پر ۲۵ کاله بند محکوم کړ.

“ویکتور بوت ” په بنوونځي کې الماني ژبه زده کوله. وروسته یې د کازان په پوځي بنوونځي کې زده کړې وکړې. پر ۱۹۸۵ ز کال یې هڅه وکړه ، چې د مسکو د نړیوالو اړیکو په انستیتوت کې شامل شي ، خو ویي نه شو کړای. وروسته له دې پوځي خدمت ته جلب شو ، پوځي بېړني خدمت یې په “ زاکارپاتیا ” کې ترسره کړ. پر ۱۹۸۷ ز کال له ترخیصېدو وروسته د شوروي اتحاد د دفاع وزارت په سره نښان لرونکي پوځي انستیتوت کې شامل شو. د دغه انستیتوت له پای ته رسولو وروسته یې پر ۱۹۸۹ - ۱۹۹۱ ز کلونو د “ ویتېب ” د پوځي هوايي ترانسپورت په غونډه کې د ژباړن په توگه دنده درلوده ؛ خو څو ځله یې د انګولا او نورو افریقایي هېوادو له پاسه الوتنيزې دندې ترسره کړې دي. پر ۱۹۸۹ - ۱۹۹۰ ز کلونو په موزمبیق کې د شوروي پوځي ماموریت ژباړن وو.

پر ۱۹۹۱ ز کال یې خپل لومړنی شرکت پرانیست او د هوايي سامان الاتو د پلور منځگړی وو. پر ۱۹۹۲ ز کال د سویلي افریقا جمهوریت ته ولاړ او هلته د توکیو په هوايي ترانسپورتي چارو کې بوخت شو. ده له ورځپاڼې سره په یوه مرکه کې په دې ټینګار کړی وو ، چې له ۱۹۹۳ ز کاله په عربي متحده اماراتو کې اوسېده ، خو “ هیڅ مهال یې دا هڅه نه ده کړې ، چې له روسیې څخه بهر ته کډوال شي. ”

د ده کمپنی د “شارجي” په هوایي ډگر کې د گلونو ، کور سامان ، پوځي قانوني پېښو ، همدا راز د پرانسي او بېلجیې سوله ساتو پوځیانو پر لېږدولو بوخته وه . پر ۱۹۹۲ ز کال یې مالېزیا ته روسی جگړه بیزي - یرغلیزي الوتکې لېږدولې .

د ۱۹۹۰ یمو کلونو په نیمايي کې د لومړي ځل لپاره په رسنیو کې دا خبرونه خپاره شول ، چې “ویکتور بوت” د نورې سوداګرۍ په څنګ کې ، په ناقانونه توګه پر هغو هېوادو وسله پلوري ، چې نړیوال بندیز پرې لګېدلی دی . د وسلو د رانیونکو حکومتونو او چیریکي وسله والو ډلو په شمېر کې دا هېوادونه راغلي ول ، لکه افغانستان ، انګولا ، توګو ، رواندا ، لایبیریا ، سپرالیون ، د طالبانو غورځنګ ، او القاعده . د دغو اټکلونو بڼه دلیل د الوتکو د پیلوټانو شاهدي وه ، چې هغه پېښې چې دوی به لېږد او ه تل به په ډېرو کلکو صندوقونو کې خوندي شوی وو . په روسی رسنیو کې داسې اټکلونه څرګندېدل ، چې بنایي “بوت” د روسیې د وسلې جوړولو موسسې یو داسې پټ استازی وي ، چې وسله په خپل نامه پر بهرنیو هېوادو پلوري ، او بنایي چې دی د روسیې فدراسیون یو له ډېرو پټو راز لرونکیو کسانو څخه هم وي .

“بوت” پر ۱۹۹۵ ز کال د روسیې د هغې “یل - ۷۲” ډوله الوتکې او د هغې د پرسونل د راخلاصولو په خبرو اترو کې برخه درلوده ، چې په افغانستان کې نیول شوي وه . [په دې اړه په دې کتاب کې د (له کندهاره تېښته) لیکنه کې مفصل بیان راغلی دی . ژ]

پر ۱۹۹۵-۱۹۹۸ ز کلونو یې له بېلجیم څخه خپله سوداګري کوله، خو لکه څنګه چې پر دې مهال د ده په اړه د حقوق ساتونکو اورګانونو له خوا پلټنې پیل شوي ، نو دی هم دې ته اړوت چې عربي متحده اماراتو ته ولاړ شي . د ده د هوايي کمپنۍ ، چې (Air Cess Liberia) نومېږي او د نړۍ په بېلابېلو هېوادو کې څه د پاسه ۵۰ الوتکې لري ، دوتر (دفتر) په عربي متحده اماراتو کې دی .

“ویکتور بوت” د وسلې او مهماتو د ناقانونه سوداګرۍ او د ملګرو ملتو سازمان د بندیزونو د په پام کې نه نیولو په تړاو ، د ملګرو ملتو د امنیت شورا د ۲۰۰۰ ز کال ، د (Amnesty International) سازمان د ۲۰۰۵ او ۲۰۰۶ ز کلونو ، او د امریکا د متحده ایالاتو د بهرنیو چارو وزارت په رپوټونو کې یاد شوی دی .

د دې پر څنګ د “ویکتور بوت” کمپنۍ یا هم د ده تر څارنې لاندې کمپنۍ ، له ۲۰۰۳ ز کاله راهیسې په عراق کې امریکایي پوځیان له مادي پلوه سمبالول .

د ۲۰۱۱ ز کال په نوامبر کې ، په تربیولي کې د لیبیا د کشف او بهرنۍ څارګرۍ په مرکزي دوتر کې داسې لاسوندونه موندل شوي ، چې په هغو کې پر ۲۰۰۳ ز کال د لیبیا له جګپوړیو مامورینو سره د “بوت” اړیکې برېښېږي .

نوموړی پخپله د نړۍ ډېرو سرو (تودو) سیمو ته د وسلې د لېږدولو په اړه منښته (اعتراف) کوي ، خو د وسلې سوداګري ردوي . ده پخپله داسې څرګنده کړې :

ماد هوا له لارې د انگولا، کانگو، برازیل او رواندا، همدا راز په افغانستان کې د رباني حکومت ته هغه مهال، کله چې له طالبانو سره جگړه روانه وه، وسله لېږدولې ده. خود وسلې د پېراو پلور کارمې نه دی کړې.

پر ۲۰۰۱ ز کال پرده باندې د خلکو د شکونو د زیاتېدو لامله “بوت” دې ته اړوت ، چې له عربي متحده اماراتو څخه ووزي. پر ۲۰۰۲ ز کال بېلجیم له لوېدیځو هېوادو څخه لومړنی هېواد وو ، چې دی یې د الماسو پر قاچاق او له ناقانونه لارې څخه د نږدې ۳۰۰ میلیونو ډالرو په ترلاسه کولو باندې تورن کړ او دی یې په نړیواله پلټنه کې اعلان کړ. نوموړی په داسې حال کې ، چې له نیول کېدو څخه ډارېده ، پر ۲۰۰۲ ز کال په روسیه کې مېشت شو ؛ هڅه یې کوله ، چې بهر ته ولاړ نه شي ، د خلکو پام ځانته راوا نه روي ، او د ده د مېرمنې په وینا ، له هوايي سوداګرۍ څخه یې لاس واخیست. د بلجیم هېواد له لوري د ده د تورنېدو په پام کې نیولو سره ، ملګرو ملتو پر ۲۰۰۲ ز کال له یو ځایه بل ځای ته د ده پر تګ راتګ بندیز ولگاوه ، او پر ۲۰۰۵ ز کال یې له امریکا متحده ایالاتو سره په ګډه دا غوښتنه وکړه ، چې بانګي حسابونه دې یې کنګل شي . همدا راز د هغو اشخاصو او کمپنیو ، چې له ده سره تړاوونه لري ، بانګي حسابونه دې هم کنګل شي. “بوت” وروسته دا خبره څرګنده کړې وه ، چې د ملګرو ملتو ټولني له خوا د لګول شویو بنديزونو په پایله کې ده نږدې ۱۷ میلیونه ډالر له لاسه ورکړل.

د ۱۹۹۰ ز کلونو په پای کې د امریکا متحده ایالاتو حکومت د “ویکتور بوت” د کار پلټنه (تحقیق) اعلان کړه. پر ۲۰۰۲ ز کال د امریکا متحده ایالاتو ولسمشر کشر جارج بوش یو فرمان لاسلیک کړ او د هغه په ترڅ کې یې د “بوت

«اكتيفونه كنگل اعلان كړل، ځكه چې د ده كار او كارندتيا د كانگو په دموكراتيك جمهوريت كې د امريكا متحده ايالاتو د بهرني سياست پلي كېدو ته گواښ پېښاوه.

پر ۲۰۰۸ ز كال د امريكا متحده ايالاتو له نېشه يي توكيو سره د مبارزې د ادارې كاركوونكيو د كولمبيايي پاڅونوالو په نامه “بوت” په چل سره بانكوك ته وروغوښت، په دې مانا چې دوى غواړي له “بوت” سره، دوى ته د نوې وسلې د وركولو په برخه كې يوه معامله وكړي. دوى د “بوت” د نومېدلو لپاره كومه ټايبې ثبوتونه هم كړې وه، چې وروسته يې بيا د امريكا متحده ايالاتو په نياوتون (نياوځي، محكمه) كې د يو ثبوت په توگه خدمت وكړ. د ۲۰۰۸ ز كال د مارچ پر ۲ “بوت” د «Sofitel Silom Road» په نامه مېلمستون كې د ټايلېنډ څارندويو له خوا نيول شو. د ده د نيولو امرليك د ټايلېنډ د نياوتون له خو وركړ شوى وو. په هغه كې دى له كولمبيايي ترهگرو سره د مرستې په نامه تورن شوى وو، هغه كولمبيايي ترهگر، چې له اړه امريكايي څارگران ول، خو ځانونه يې “بوت” ته د كولمبيايانو په نامه ورپېژندلي ول.

په ټايلېنډ كې له “ويكتور بوت” سره “اندرى اپنډريو سموليان”، چې د لويې بریتانيا تبعه وو، هم يو ځاى نيول شو، خو وروسته بيا خوشي كړاى شو. داسې ښكاري، چې د بریتانيا دغه تبعه د ده مرستندوى وو. اټكل كيږي، چې “سموليان” په دغه وخت كې له امريكايي څانگريو خدمتونو سره همكاري درلوده، چې دوى او “بوت” ترمنځ خبرو اترو كې منځگړى وو.

د ۲۰۰۹ ز کال د اگست پر ۱۱ د ټايلېنډ نياوتون ونه غوښتل ، چې “ بوت ” له خپل هېواد څخه بهر کړي . لامل يې دا وو ، چې د ده گناه دومره نه وه چې له هېواده پرې بهر و ايستل شي . بله خبره دا چې نياوتون څرگنده کړه ، هغه کولمبيايي سخت دريځه سازمان ، چې د تورلگوونکو د تعبير له مخې “ بوت ” پرې وسله پلورله ، هغه په اصل کې ترهگريز سازمان نه ، بلکې سياسي سازمان دی . د امريکا متحده ايالاتو د بهرنيو چارو وزارت د ۲۰۰۱ ز کال پرېکړې سره سم دغه هېواد او وروسته اروپايي ټولني د خپلې پرېکړې له مخې په دې ټينگار کاوه چې دغه سازمان دې د ترهگريزو سازمانونو په نوملړ کې ونيول شي ، خو د هماغه کال د سيپټمبر پر ۲ د بانکوک جنايي نياوتون ونه غوښتل ، چې په ضمانت سره يې خوشي کړي .

د ۲۰۱۰ ز کال د فبرورۍ پر ۱۷ ، د نيويارک څارنوالۍ ، د دوو الوتکو په تړاو “ بوت ” بيا تورن کړ . دغه دوې الوتکې ، چې په امريکا متحده ايالاتو کې وې ، “ بوت ” غوښتل له خپل امريکايي ملگري “ ريچارډ چيچاکلي ” سره په گډه رانيسي .

د ۲۰۱۰ ز کال د اگست پر ۲۰ ، د ټايلېنډ د تميز نياوتون ، د ټايلېنډ څارنوالۍ د غوښتنپانې په ځواب کې بيا هم امر ورکړ ، چې د امريکا متحده ايالاتو چارواکيو ته مثبت ځواب ورکړي او له هېواد څخه يې د “ بوت ” د ايستلو امر ورکړي . د نياوتون ددغې پرېکړې په ځواب کې ، د “ بوت ” د مدافع وکیل له خوا پروټيسټ څرگند شو او له دې وروسته څه مهال نورو نياوتوني پروسو ونيو

د نوامبر په نیمایي کې د ټایلېنډ چارواکيو وروستی پرېکړه وکړه ، چې “ ویکتور بوت “ امریکا متحده ایالاتو ته وسپاري .

د ۲۰۱۰ ز کال د نوامبر پر ۱۷ سهار هغه الوتکه ، چې “ بوت “ پکې سپور وو ، د امریکا متحده ایالاتو د “ ستيورات “ د پوځي هوايي اډې په هوايي ډگر کې رانښکته شوه . “ بوت “ د “ منهبتن “ نیاوتون ته په زغره وال گاډي کې ولېږدول شو ، چې د یو کاروان په منځ کې روان وو . [...]

لنډه دا چې د ۲۰۱۱ ز کال د نوامبر پر ۲ د نیاوتون له خوا د امریکایي وگړيو په وژنه ، د امریکایي رسمي چارواکيو د وژنې په هڅه ، د توغندیو په پلور ، د کولمبیایي وسله والو ډلو له لارې د ترهگری پر ملاتړ تورن شو .

د ۲۰۱۲ ز کال د اپرېل پر ۵ “ ویکتور بوت “ د نیویارک فدرالي نیاوتون له خوا پر ۲۵ کاله بند محکوم شو . د حکم تر اعلانولو وروسته “ بوت “ د “ بروکلین “ بنديخاني ته ولېږدول شو .

د روسیې د بهرنیو چارو وزارت د امریکایي نیاوتون د پرېکړې پرضد سخته نیوکه وکړه او ویي ویل ، چې د “ بوت “ پرضد دا دوسیه یوه سیاسي او پرمایشی جوړه شوې لوبه ده . وزارت ویلي ، چې دوی به روسیې ته د “ بوت “ د راستنولو په برخه کې هر ډول گامونه پورته کړي . [...]

د ۲۰۱۲ ز کال په می میاشت کې د امریکا متحده ایالاتو د بنديخانو فدرالي بیورو یوه پرېکړه وکړه ، چې د هغې له مخې به “ ویکتور بوت “ د بند موده ، د کولوراډو ایالت د “ فلورېنس “ ښار په لاسخه بنديخانه کې تېروي . [...]

روسی برېښنايي پوهنغونډ . (۷۱)

د ژباړن يادونه : د «ويكتور بوت» په اړه له دې ليکنې څخه ، چې له روسي برېښنايي پوهنغونډ څخه رااخيستل شوې ، داسې ښکاري چې ځينې خبرې ناويلې پاتې دي . د ده د وسلې د سوداگرۍ ، په تېره بيا په افغانستان کې د شمالي تلوالي او احمد شاه مسعود سره د وسلې او مهماتو د معاملو اړخونه پکې دومره نه دي برېښي شوي او په لوی لاس پټ ساتل شوي ، خو زموږ لپاره همدا هم بسنه کوي ، چې ده پخپله منښته کړې ، چې د افغانستان د رباني - مسعود حکومت ته يې وسله او مهمات لېږدول . د دې کتاب په هغه ليکنه کې چې په کندهار کې د طالبانو له خوا پر ۱۹۹۵ ز کال نيول شوې روسۍ الوتکې او له کندهاره د روسي پيلوټانو د تېښتې په اړه ده ، همدا راز په دې کتاب کې له روسي رسنوال سره په يوه مرکه کې د مسعود له څرگندونو ښه مالومېږي ، چې ده ته همدغه “ بوت ” وسله ورکوله ، مانا دا چې روسيې ده ته وسله ورکوله . اړينه ده وويل شي ، چې په کندهار کې د هماغې نيول شوې روسۍ الوتکې چلوونکې ډلې له منښتې داسې راڅرگندېږي ، چې “ ويكتور بوت ” د روسۍ مافيا سرې دی . بله خبره دا چې ، په همدې کتاب کې د راټولو شويو لاسوندونو پر بنسټ ، پر ۱۹۹۸ زېږدي کال احمد شاه مسعود پخپله په يوه مرکه کې دا منښته (اعتراف) کړې وه ، چې روسۍ مافيا ده ته وسله او مهمات ورکوي .

اخځونه

1. http://ru.wikipedia.org/wiki/Ахмад_Шах_Масуд
2. <http://www.vdv345polk.ru/article.pl?id=444>
3. <http://www.vdv345polk.ru/article.pl?id=444>
4. <http://www.kurginyan.ru/publ.shtml?cmd=sch&cat=493&vip=13>
5. <http://www.continent.kz/1999/04/22.html>
6. <http://www.kommersant.ru/doc.aspx?DocID=230030>
7. <http://www.kommersant.ru/doc.aspx?DocID=157383&print=true>
8. http://www.ng.ru/politics/2000-10-27/1_sindrom.html
9. <http://www.vremya.ru/2000/156/5/2780.html>
10. <http://www.vremya.ru/2000/161/5/3100.html>
11. http://www.asia-times.ru/countries/china/rus_china_talibs1.htm
12. <http://world.ng.ru/>

13. http://refugee.memo.ru/For_ALL/COUNTRY.NSF/320becbe0eb62a7ac3256b230053f6be/c6acf69a74b2c597c3256af6002c3b7d!OpenDocument
14. <http://kp.ru/daily/22630/12072/>
15. http://www.specnaz.ru/archive/11_2001/26.htm
16. http://ru.wikipedia.org/wiki/Захват_самолёта_Ил-76_3_августа_1995_года
17. <http://www.argumenti.ru/publications/1308>
18. <http://www.warlib.ru/index.php?id=000064>
19. <http://www.afganwar-kino.com/index.php/Geroi-proekta/Ruslan-Aushev.html>
20. http://www.ng.ru/world/2001-09-14/1_target.html
21. <http://www.agentura.ru/dossier/afghanistan/people/masud/>
22. <http://www.profile.ru/items/?item=6075>
23. <http://www.2000.net.ua/print?a=%2Fpaper%2F47427>
24. <http://i-r-p.ru/page/stream-event/index-7543.html>
25. <http://top.rbc.ru/politics/18/03/2002/47914.shtml>

26. <http://politkovskaya.novayagazeta.ru/pub/2002/2002-31.shtml>
27. http://www.monolithdigest.ru/article_Ochirov_9.html
28. <http://religion.ng.ru/printed/88647>
29. <http://rudocs.exdat.com/docs/index-264393.html#8558121>
30. <http://www.chekist.ru/article/2564>
31. <http://forum-msk.org/material/power/759995.html>
32. <http://www.rossia3.ru/politics/foreign/afganvchera>
33. http://www.ishimbay.ru/engine/print.php?newsid=622&news_page=1
34. <http://www.itogi.ru/archive/2001/48/109056.html>
35. http://ru.wikipedia.org/wiki/Пандшерская_операция
36. <http://www.forrum.ru/lofiversion/index.php?t13472.html>
37. http://www.nikkolom.ru/article/news_itogi_7_14_09_01.htm
38. <http://www.igstab.ru/materials/black/Carfagen2.htm>
39. <http://www.rubezh.eu/Zeitung/2009/03/06.htm>

40. <http://news.iran.ru/news/2750/>
41. <http://www.fergananews.com/article.php?id=7081>
42. http://www.evro-service.com/files/prik_n_4/p0663.htm
43. <http://www.slavmir.ru/arhiv00/smil024.htm>
44. http://www.7days.ru/w3s.nsf/Archive/2000_198_crime_text_ukolov1.html
45. <http://www.specnaz.ru/archive/10.2000/11.htm>
46. <http://www.babouchka.net/old.kavkazcenter.com/news/2001/07/09/news1.htm>
47. <http://www.apn.ru/news/print15212.htm>
48. <http://www.pravda.info/kompromat/1203.html>
49. <http://www.polemics.ru/articles/?articleID=4610&hideText=0&itemPage=1>
50. <http://belta.by/7days.nsf>
51. http://exlibris.ng.ru/koncep/2005-04-07/6_drug.html
52. <http://mark-edge.ucoz.ru/blog/2009-10-02-6>
53. <http://www.apn-spb.ru/publications/article6678.htm>

54. <http://www.mk.ru/editions/daily/article/2001/09/17/104110-poslednee-intervyu-masuda.html>
55. http://artofwar.ru/m/moskalenko | g/text_0060.shtml/
56. <http://www.gazeta.ru/2001/11/19/benladenpote.shtml>
57. <http://www.ferghana.ru/article.php?id=182>
58. <http://news.iran.ru/news/8734/>
59. http://news.bbc.co.uk/hi/russian/russia/newsid_408300/4083855.stm
60. <http://www.ogoniok.com/archive/1996/4478/47-18-23/>
61. <http://commi.narod.ru/txt/ek/108.htm>
62. http://www.wps.ru/ru/pp/happy_russia/2005/04/29.html
63. <http://www.vremya.ru/print/20575.html>
64. <http://supernew.ej.ru/067/world/02/index.html>
65. <http://army.lv/ru/Zapas-prochnosti/92/4534>
66. <http://kommersant.ru/doc/283028>
67. http://www.specnaz.ru/archive/11_2001/index.htm
68. <http://www.kommersant.ru/doc/173550/print>

69.Евгений Пахомов, еженедельный журнал Итоги, 5 октября, 1999 года, номер 40 (175) , стр. 45-48

70.<http://www.westeast.us/11/article/2304.html>

71.[http://ru.wikipedia.org/wiki/Бут, Виктор Анатольевич](http://ru.wikipedia.org/wiki/Бут,_Виктор_Анатольевич)

انځورونه

د نوي یموزېردي کلونو په نیمایي کې د روسیې د پخواني هېوادمشر باریس بلخین (۱۹۳۱-۲۰۰۷) د واکمنۍ پر مهال پخپله د ده مرستندوی «یوري میخایلوویچ باتورین» احمد شاه مسعود ته ورلېږل شوی وو.

«يوري ميخايلوويچ باتورين» پر (۱۹۹۳-۱۹۹۸) ز کلونو د روسیې د ولسمشر «باريس نیکولا یوویچ پلخین» مرستندوی وو. د نوي یمو زېږدي کلونو په نیمايي کې (د ۱۹۹۶ ز کال پر شاوخوا) احمد شاه مسعود ته ورلېږل شوی، له هغه سره یې پټه لیږنه کتنه کړې، د پوځي او سیاسي مرستې ژمنې یې ورسره کړې وې. مسعود پخپله د دغې لیږنې کتنې په اړه په یوه مرکه کې اعتراف کړی دی.

احمد شاه مسعود او د روسي څارگری (کې.جي.بي) ډگروال رينات تيمبروويچ
امينوف، د ۱۹۹۸ ز کال د جولای میاشت.

احمد شاه مسعود او روسی رسنوال «الېکساندر کنيازېف»، چې هممهال د روسیې د کشف او پوځي څارگری کارمند وو. کنيازېف په یوه مرکه کې ویلي چې ده له مسعود سره ښه پیژندگلوې درلوده، ډېر ځلي یې ورسره لیدنې کتنې کړې، په سفرونو کې او ان په جبهه کې هم ورسره ملگری وو. دا عکس پر ۱۹۹۸ ز کال په تخار ولایت کې اخیستل شوی.

احمد شاه مسعود، امرالله صالح او روسی پوځي څارگر «الپکساندر کنيازف».
د ۱۹۹۸ ز کال د اپرېل مياشت.

د احمد شاه مسعود او روسي پوځي څارگر «الېکساندر کنيازېف» يو بل گډ
انځور. ۱۹۹۹ز کال.

د روسیې د کشف او پوځي څارگری، کارمند «الپکساندر کنیازېف» او د شمالي
تلولي یو بولندوی انجنیر محمد عمر تالقانو ته نږدې په جبهه کې، د ۱۹۹۸ ز
کال دوی.

له بنی نه کینی خواته: د احمد شاه مسعود نږدې ملگری محمد داود داود،
انجنیر محمد عمر او روسی پوځی څارگر «الپکساندر کنیازف».

جنرال «والېنتین یوانوویچ وارېنیکوف» (۱۹۲۳-۲۰۰۹ ز کلونه) یو له هغو جگپوړو شوروي او روسي جنرالانو څخه وو چې له مسعود څخه د شخصیت جوړولو، له مصنوعي لویولو او له هغه سره د پتو اړیکو لرلو ته ډېر لېوال وو.

جنرال «وارپنيکوف» پر ۲۰۰۸ ز کال له څو نورو کسانو سره کابل ته يو سفر وکړ. د دغه سفر په ترڅ کې يې له برهان الدين رباني، محمد فهيم قسيم، عبدالله عبدالله، او د مسعود له ورور ضيا مسعود سره وکتل. همدا راز پنجشېر ته ولاړ او هلته يې د مسعود ارامځای هم وکوت. په دې عکس کې جنرال «وارپنيکوف» له خپلو څو نورو ملگرو سره ليدل کيږي چې لاس پر سينه د مسعود درناوی کوي.

روسی جنرال وارپنیکوف په کابل کې له عبدالله عبدالله سره، ۲۰۰۸ ز کال. دی د مسعود تر عکس لاندې عکس اخیستل د خان لپاره یو ویار بولي.

مارشال «یگر دمیتریویچ سپرگپف» (۱۹۳۸-۲۰۰۶)، چې پر (۱۹۹۷-۲۰۰۱) ز کلونو د روسیې د دفاع وزیر وو، د تاجکستان په پلازمېنه دوشنبه کې یې خو ځلي له احمد شاه مسعود سره پټې لیدنې کتنې کړې دي.

د روسیې د بل هېواد مشر ولادیمیر پوتین د واکمنۍ پر مهال له مسعود سره د پوځي او سیاسي مرستې لړۍ نه یوازې چې ادامه ومونده، بلکې لاپیاوړې هم شوه.

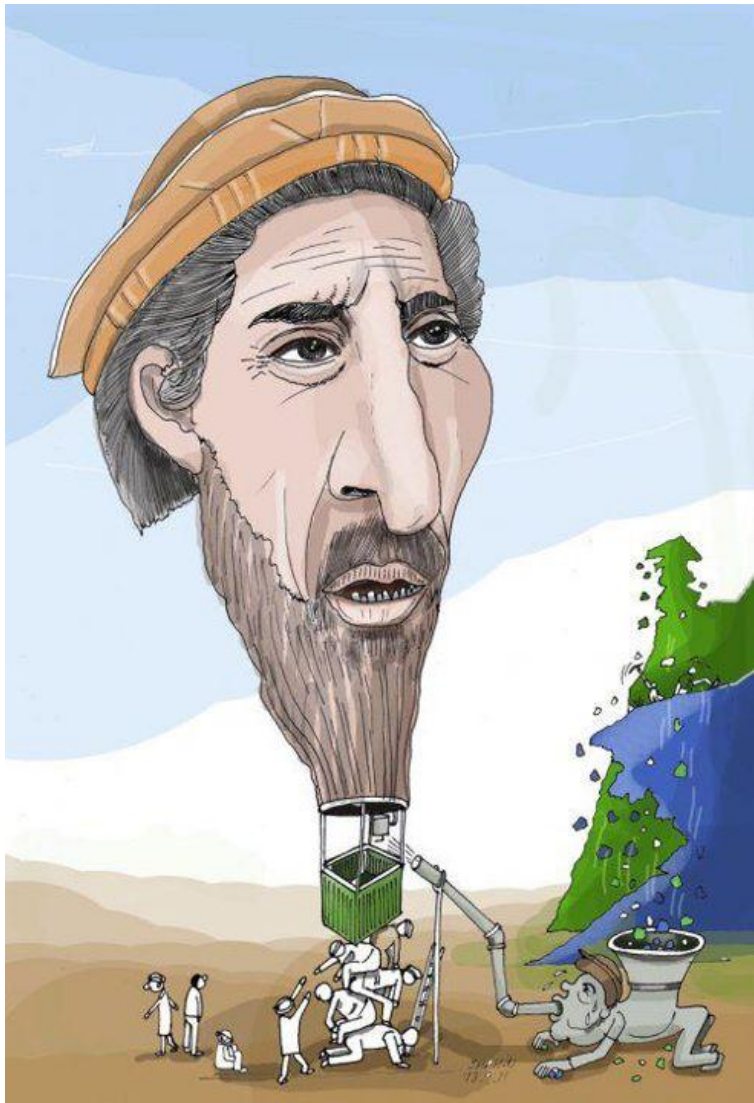
د شوروي اتحاد د سمندري پوځ ډگروال «باريس فيودورويچ برېمېنکو» پر ۱۹۸۹ ز کال، چې کله شوروي پوځونه له افغانستانه وتل، نو دی مسعود ته ورلېږل شوی وو او له هغه سره يې داسې هوکړه کړې وه چې د شوروي پوځونو د وتلو پر مهال به پر شوروي پوځونو بريدونه نه کوي.

په افغانستان کې د روسیې سفیر «میخائیل الیکسېویچ کوناروفسکی» (د ۱۹۴۴ ز کال زوکړه)، د روسانو لپاره په افغانستان کې د تر ټولو ستر او پټ ملگري مسعود قبر ته گلان ږدي.

احمد شاه مسعود د پنجشېر زمر دو، چې د هېواد ملي شتمني ده، د را ايستلو او سوداگرۍ له لارې په كال كې په سوونو ميليونه ډالر تر لاسه كول. د قيمتي ډبرو سوداگرې د كورنۍ جگړې د ادامې لپاره يوه ډاډمنه سرچينه وه. ځينې روسي سرچينې ليكي چې مسعود په افغانستان كې تر ټولو ډېر شتمن كس وو.

په مصنوعي ډول له مسعود نه د شخصیت جوړولو هڅې، (کارتون).

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**